

En køn forskel

- En sociologisk undersøgelse af kønsforskelle i kriminalitet

Speciale i sociologi, Aalborg Universitet 2012

Lone Juul Holm Klarup

Antal ord: 34.853

Vejleder: Michael Hviid Jacobsen

***“Nothing is so frequently associated with
criminal behavior as being a male”***

Edwin H. Sutherland

Titelblad

Aalborg Universitet

Studie: Sociologi, 10. semester

Emne: Kønnets kriminalitet

Titel: "En køn forskel"

Afleveringsdato: 8. august 2012

Vejleder: Michael Hviid Jacobsen

Bilag: Bilag er vedlagt sidst i specialet.

Interviewudskrifter vedlagt på cd-rom.

Udarbejdet af:

Lone Juul Holm Klarup

Abstract

A lot of the Danish research on gendered crime focuses on the statistical facts. This research states that around 80 percent of all criminals in Denmark are men, which mean only one out of five are women. We are aware of the statistics, but no Danish research has yet determined for what reason the numbers are as it appears. This nearly unexplored field aroused my interest to explore the depths of this problem in order to contribute to developing knowledge about why the statistics are as it is. My interest in this study therefore took a strong interest in answering the following question:

“How is the entering in and coping with a criminal way of life described and explained through criminal men and women’s own stories?”

Besides answering the research question the aim of this dissertation is to clarify how these stories are different among genders, and explain why the genders differ from each other.

The study is based on the adaptive theory approach developed by Derek Layder which is particularly qualified to shed a light on this social problem. By adapting existing theory or concepts to the emergent empirical data, and at the same time adapting the empirical findings to existing theory through the entire research process, bringing these processes into a dialectical interplay, it will be possible to develop new theoretical concepts.

The empirical part of the research is conducted through seven qualitative interviews with criminal men and women whom have been convicted for breaking the penal code. The interviews will be the foundation of the study, and will combined with a hermeneutic approach interpret the meaning of the statements made by the informants.

I draw upon a wide range of theoretical concepts primarily found in the field of sociology and criminology, which have an adequate explanation to the phenomenon of gendered crime. The theories can be divided into the three categories; entering and coping, social control and gendered theory. The theoretical concepts found in the first category are social learning, anomie and accounts and techniques of neutralization. The social control contains control through the primary relations and society. This also involves control through gender roles and family forms. The last category contains the theoretical gender perspective using the concepts of masculinity and femininity, *doing gender* and *doing difference* as well as marginalization.

The analysis of the research question is based on the empirical material and the patterns found with inspiration from the theoretical concepts. It will take a thematic approach containing the

topics; *type of crime, social learning of criminal behavior, the criminal way of life, coping with the criminal way of life, the significance of the criminal community, the means of social control and the fear of stigma.*

Through the analysis of the empirical material it is possible to conclude, that criminal behavior is learned through social interaction. Both men and women indicate that the process on learning deviant behavior includes learning of techniques, motives and the like. This happens through observation of and interaction with someone who is experienced in crime. One thing that separates the genders is that the male informants seem to be more attached to criminal peers or groups early in life, where as women are attached to law-abiding family members. The male informants favor the deviant communities. While the women maintain the relations to the family during their criminal life, the men only have their criminal acquaintances and therefore only experience criminal influence.

The motivation to engage in criminal activities is the point where the informants differ most across gender. The male informants indicate the need for a certain status rewarding lifestyle determinant of entrance, while the women indicate survival as a reason. The lifestyle being sought by the male informants contains status through material and financial resources. The status and power is gained through violence. The women's motivation through survival has to be understood metaphorically, as an opportunity to continue a life with drug abuse, or because of fear of loneliness or the consequences of not participating in the group's criminal activities. The lifestyle that the male informants are pursuing, can be seen as a pursuit of being able to show an expressive masculinity both inside and outside the criminal community. The community is more important for men than for women. The male informants are all part of communities of a sub cultural character, where they receive recognition at alternative premises - a recognition they cannot obtain elsewhere. The communities that the male informants are part of can be seen as a solution to a shared problem, a space outside the norms and rules of society and a community that have a familial significance to them.

Also coping with the criminal lifestyle is different among men and women. All informants describe that they have felt guilt for doing crime, but explain that they have either moved away from this or rationalized it. The male informants stress that their criminal actions often are triggered by others because the victim has harmed either the informant or some of his close relations, and therefore deserves to be injured. At the same time men measures their criminal

acts against others, thereby normalize them. Both women and men neutralize their actions by appealing to the necessity of the act or the lack of free will, either because of too little information about the situation or because of the influence of drugs. Men are more open about their deviation than women, who tend to keep the deviation a secret to their significant relationships. This is based on the women's fears of getting stigmatized because of her criminal actions.

TITELBLAD	3
ABSTRACT	4
FORORD	10
INDLEDNING	11
1 PROBLEMFELT	12
1.1 Problemstilling	12
1.2 Dokumentation	14
1.3 Problemformulering	17
1.4 Operationalisering og design	17
1.5 Forskningsoversigt	18
1.5.1 Dansk, nordisk og udenlandsk forskning	20
2 METODE	24
2.1 Mellem induktiv og deduktiv tilgang	24
2.1.1 Orienterende begreber	25
2.1.2 Begrebsniveauer i den adaptive teori	26
2.1.3 Den adaptive teoris anvendelse	27
2.1.4 Kodning af empirisk materiale	27
2.2 Videnskabsteoretisk fundering	28
2.3 Det kvalitative forskningsinterview	29
2.3.1 Udarbejdelse af interviewguide	30
3 TEORETISKE OVERVEJELSER OG ORIENTERENDE BEGREBER	32
3.1 Teoretisk rammesætning	32
3.2 Indgang til og forklaring af kriminalitet	32
3.2.1 Kriminalitet som socialt indlært fænomen	32
3.2.1.1 Læring gennem tre elementer	34
3.2.2 Modstand mod tilpasning	35
3.2.3 Retfærdiggørelse for afvigende handlinger	38
3.2.3.1 Accounts	38
3.2.3.2 Neutraliseringsteknikker	39

3.3	Den sociale kontrols forskellige aspekter	41
3.3.1	Omgivelsernes sociale kontrol	41
3.3.2	Sociale bånd som kontrolform	42
3.3.3	Familieform som kontrol	43
3.3.4	Social kontrol gennem kønsroller	44
3.4	Maskulinitet og femininitet	46
3.4.1	Fremstilling af køn	47
3.4.2	Kønnes marginaliseringsrisiko	49
3.5	Teoretisk samspil og anvendelse	50
4	TILGANG TIL FELTET	53
4.1	Kontakt til og indgang i et felt	53
4.1.1	Risikohåndtering ved informantrekruttering udenfor institutioner	54
4.1.2	Formelle og uformelle spilleregler	55
4.1.2.1	Det sensitive dilemma	55
4.1.2.2	Anonymitet, fortrolighed og informeret samtykke	57
4.2	Undersøgelsens kvalitetskriterier	58
5	ANALYSE	60
5.1	Optakt til analysen	60
5.2	Personprofiler af informanterne	61
5.2.1	Arne	61
5.2.2	Jacob	61
5.2.3	Jonas	61
5.2.4	Maria	62
5.2.5	Mette	62
5.2.6	Mikkel	63
5.2.7	Ulla	63
5.3	Beskrivelse, forklaring og håndtering af indgang til en kriminel levestil	64
5.3.1	Kriminalitetsformen	66
5.3.2	Social indlæring af kriminalitet	68
5.3.3	Den kriminelle livsstil	73
5.3.4	Håndtering af den kriminelle livsstil	83
5.3.5	Fællesskabets betydning	90
5.3.6	Den sociale kontrols virkemidler	95
5.3.7	Frygten for stigma	101
6	AFSLUTTENDE OG PERSPEKTIVERENDE BEMÆRKNINGER	107
6.1	Konklusion	107

6.2	Perspektivering	110
------------	------------------------------	------------

	LITTERATURLISTE	112
--	------------------------------	------------

Forord

Med udarbejdelsen af dette speciale sætter jeg det endelige punktum for min uddannelse på sociologiuddannelsen ved Aalborg Universitet. Det har været fem år med intensiv læsning, læring og hårdt arbejde, men ligeledes fem år med gode oplevelser, venskaber og personlige udfordringer, som har været utroligt givende.

Gennem specialeperioden har jeg været i kontakt med flere personer, som har bidraget til empiriindsamlingen. Jeres hjælp har været uvurderlig for specialet, og jeg vil derfor rette en tak til disse personer.

Især en stor tak til jer informanter som har indvilliget i at deltage i interviews og derigennem dele jeres historie med mig. Det har været en oplevelse at lytte til jeres fortællinger, og uden disse havde det været en umulighed at udarbejde specialet.

Her udover en stor tak til personalet på Kragsskovhede Statsfængsel, som har ladet mig foretage interview hos dem samt været hjælpsomme i denne forbindelse.

En særlig tak til min familie, min kæreste og mine veninder som gennem specialeprocessen har støttet og bakket mig op, når jeg har følt mig presset, og samtidig har sørget for, at jeg ind imellem har holdt pauser i specialeskrivningen og fået det hele lidt på afstand.

Sidst men ikke mindst en stor tak til min vejleder Michael Hviid Jacobsen, som gennem hele specialeperioden har stået til rådighed med god, informativ og konstruktiv vejledning, samt givet mig et skub i den rigtige retning, når processen har virket uoverskuelig.

Indledning

"Når man taler om køn og kriminalitet, er man på sikker grund, når man siger, at mænd begår mere kriminalitet end kvinder. Man bliver derimod bragt ud på langt mere usikker is, hvis man skal sige noget om, hvorfor det er sådan" (Kongstad 2008: 18).

Ovenstående citat fastslår, at der eksisterer en forskel i den mængde kriminalitet, som begås af henholdsvis mænd og kvinder. Flere statistiske undersøgelser konkluderer endvidere, at cirka 80 procent af al kriminalitet bliver udøvet af mænd, og derved begås kun hvert femte lovovertrædelse af en kvinde (Dst.dk – *"Kvinder og mænd 2011"*). På trods af at dette har været kendt i årevis, er de bagvedliggende faktorer ikke tilnærmelsesvist afklaret, hvilket jeg ønsker at bidrage til gennem nærværende speciale.

Fokus i dette speciale har omdrejning omkring den kønnede forskel, der eksisterer i kriminalitet. Gennem specialet opnås et indblik i syv kriminelle mænd og kvinders fortællinger om hvordan og hvorfor de er indgået i kriminalitet. For hvad er det egentlig, der får nogle mennesker til at deltage i kriminelle handlinger, hvordan foregår processen mod en kriminel livsstil, og hvordan adskiller dette sig på tværs af køn? Det er blot nogle af de spørgsmål, som besvares i dette speciale.

1 Problemfelt

Følgende kapitel danner ramme om specialets fokus og dokumenterer relevansen af undersøgelsen. Indledningsvis anskues den generelle opfattelse omkring køn og kriminalitet, og efterfølgende inddrages statistisk materiale, der kan klarlægge fordelingen af køn i kriminalitet. Dette vil samlet danne baggrund for udarbejdelsen af undersøgelsens problemformulering.

1.1 Problemstilling

Ligestillingsdebatten er en stadig aktuel debat i samfundet. Siden kvindernes indtog på arbejdsmarkedet i 1960'erne og 1970'erne har ligestillingsdebatten haft til formål, at give kvinderne de samme vilkår som mænd - eksempelvis på arbejdsmarkedet. I dag er ligestillingsdebatten dog ændret markant, og der er nu fokus på, at mænd falder bagud i forhold til kvinder på flere områder. Dette gør sig blandt andet gældende inden for uddannelsesområdet, sundhedsområdet samt social udsathed, herunder misbrug, hjemløshed og kriminalitet (Nyhederne.tv2.dk, november 2011). Den manglende ligestilling inden for et område som kriminalitet er blandt andet blevet bekræftet af Britta Kyvsgaard, chef for Justitsministeriets Forskningsenhed, som udtaler følgende:

"Bortset fra fødsler tror jeg, at kriminalitet er det område i samfundet, hvor der er størst forskel mellem kønnene" (Dst.dk, 2007)

Citatet illustrerer den fraværende ligestilling, der er på et område som kriminalitet. Ved at betragte det i tæt sammenhæng med fødsler, hvor ligestilling er en fysisk umulighed, understreges graden af manglende ligestilling i kriminalitet yderligere. Betragtes dette i et historisk perspektiv, har der ikke været tilnærmelsesvis ligestilling på kriminalitetsområdet siden prostitution var ulovligt. Prostitution var tidligere den hyppigste illegale aktivitet blandt kvinder, og der var derfor et betydeligt større antal kvinder, der kunne betragtes som kriminelle modsat de nutidige forhold, hvor der er sket en afkriminalisering indenfor området, hvilket bevirkede et fald indenfor kvindekriminalitet (Kongstad 2008:82). De senere år er antallet af kvinder, der dømmes for vold dog steget, men der eksisterer stadig et stort gab mellem antallet af mandlige og kvindelige kriminelle (Politiken.dk, marts 2004).

Den manglende ligestilling indenfor kriminalitet kan også erfares blandt befolkningen, hvor der eksisterer en common sense opfattelse omkring, at mænd er mere kriminelle end kvinder. Ved en sammenkomst i opstartsfasen for specialet faldt samtalen på specialeskrivning, og en af de andre gæster spurgte ind til, hvad mit speciale skulle omhandle. Jeg fortalte, at udgangspunktet for specialet var forskellen i kriminalitetsraten blandt kønnene, nærmere forklaret hvorfor der er så stor forskel mellem kønnene på dette punkt. Jeg fik straks en del reaktioner fra de tilstedeværende,

herunder at mænd i langt højere grad er motiveret til at begå kriminalitet, og at dette udover de fysiske forklaringer var begrundet i mænds stærkere ønske om tilgang til materielle goder. Den fælles holdning omkring at mænd er mest disponerede for at begå kriminelle handlinger, uden at medtænke og tage forbehold for andre faktorer end køn, fandt jeg yders interessant, hvorfor jeg efterspurgte en uddybning. Her bed jeg særligt mærke i én bemærkning omkring emnet: *"Jamen det giver jo lidt sig selv. Mænd laver mere kriminalitet end kvinder, sådan er det jo bare"*. På trods af den snæversynede forståelse af emnet måtte jeg, efter en gennemtænkning af situationen, indse at udtalelsen til dels er sand. For lige netop på et område som kriminalitet har der altid været en opfattelse af, at kriminalitet er mænds domæne, og at mænd derfor i højere grad tillades at være kriminelle.

Denne forståelse af mænd som hyppigere kriminelle kan også erfares ved at inddrage vores lingvistiske udtryksform omkring kriminalitet og udøverne heraf. Ord som gerningsmand, voldtægtsmand, overfaldsmand og lignende fordrer alle en forventning om, at lovovertræderen er af mandligt køn. Den udførte kriminelle gerning er ofte det, der forarger os, og informationen omkring at udøveren er en mand, er i størstedelen af tilfældene forventeligt for os. Modsat forholder det sig, såfremt gerningen er udført af en kvinde (Moesby-Johansen 2004:50). Dette kan blandt andet eksemplificeres gennem en sag fra 1995, hvor en kvindelig læge foretog ildspåsættelse på sin elskers villa, og dermed dræbte hans kone og deres to børn. I forbindelse med mediernes omtale af sagen, var det ikke blot forbrydelsen der vakte opsigt, men ligeledes gerningsudøverens køn spillede en væsentlig rolle i forbindelse med befolkningens reaktion (Kristeligt dagblad, november 2008). Tanken om at en kvinde kunne stå bag en sådan forbrydelse, var for de fleste fremmed og ganske foruroligende. En vigtig faktor i denne forbindelse er, at kvinder oftest begår berigelseskriminalitet, bedrageri og tyveri, og derfor sjældent ender på mediernes forside. Kun i ekstraordinære sager fremstilles kvindelige lovovertrædere i medierne, og kønnet af gerningsmanden vækker oftest opsigt blandt modtagerne.

Mediernes rolle er ikke uvæsentlig for befolkningens common sense forståelse. Ved brug af udtryk som *uheldige mandenormer* (Ugebrevet A4, juni 2009) og *tabermænd* (Politiken, oktober 2009) samt fokus på at mænd generelt klarer sig dårligere end kvinder på en lang række områder, fremmes befolkningens opfattelse af mænd som "det dårlige køn".

For at sætte fokus på problematikken omkring at mænd klarer sig dårligere end kvinder på flere områder, har en gruppe forskere og fagpersoner oprettet tænketanken VM- Viden om Mænd, som har ønske om, at forbedre drenge og mænds ligestillingsvilkår. Da jeg første gang stiftede

bekendtskab med materialet, var der særligt et problem der vækkede min interesse – et problem som italesættes af formanden for tænketanken Svend Aage Madsen, chefpsykolog på Rigshospitalet. Han stiller sig undrende overfor følgende:

"Hvorfor er der ingen, der spørger om, hvorfor mænd fylder op i fængslerne og voldsstatistikkerne? Man har konstateret det i årevis, men det bliver ikke undersøgt nærmere. Det skal der gøres noget ved" (Nyhederne.tv2.dk, november 2011).

Problematikken omkring at flere mænd end kvinder udfører kriminelle handlinger, er særlig interessant, da der på nuværende tidspunkt ikke foreligger videnskabelig forskning, omkring hvad dette kan skyldes. Der er tidligere foretaget adskillige undersøgelser omkring, at flere mænd end kvinder er kriminelle, og flere artikler understreger ligeledes det omtalte faktum. Dog eksisterer der stadig et videnshul omkring, hvad der kan medvirke til at forklare tendensen til, at mænd i højere grad ender i den kriminelle løbebane.

1.2 Dokumentation

For at dokumentere den forskel der eksisterer i henholdsvis kvinder og mænds kriminelle adfærd, er det væsentligt at inddrage statistisk materiale, da det er en nødvendighed at klargøre hvilket omfang af kriminelle handlinger henholdsvis mænd og kvinder varetager, for at opstille et billede af, hvordan kønnene fordeler sig. Samtidig er denne opstilling væsentlig at inddrage, for at kunne afgøre hvorvidt den skæve fordeling kan betragtes som et egentligt samfundsproblem.

Det statistiske materiale der anvendes som dokumentation er fra publikationen *Kriminalitet 2010*, der er udarbejdet af Danmarks Statistik. Publikationen er en del af en udgivelse omkring kriminalstatistik for Danmark (eksklusiv Grønland og Færøerne), som udkommer årligt. Materialet indeholder oplysninger omkring overtrædelser af henholdsvis straffeloven, færdselsloven og særlove. Der skal i denne forbindelse gøres opmærksom på, at der ikke er mulighed for at kende til mørketal, da materialet udelukkende er baseret på anmeldte sager.

Strafferetlige og ikke fældende afgørelser efter overtrædelsens art. 2010

	Afgørelser i alt	Ikke fældende afgørelser	Ikke fældende andel
	antal		pct.
Strafferetlige afgørelser i alt 2010	200 528	16 600	8,3
Straffelov i alt	53 624	14 313	26,7
<i>Sædelighedsforbrydelser</i>	1 268	579	45,7
Voldtægt	227	169	74,4
Blufærdighedskrænkelser	486	177	36,4
<i>Voldsforbrydelser</i>	12 297	3 967	32,3
Vold m. off. myndighed	1 923	290	15,1
Drab og forsøg på drab	161	80	49,7
Vold m. privatperson	8 085	2 769	34,2
<i>Ejendomsforbrydelser</i>	35 299	8 551	24,2
Indbrud	4 065	1 683	41,4
Tyveri	17 788	2 350	13,2
Brugstyveri	2 943	1 037	35,2
Røveri	1 469	536	36,5
<i>Andre forbrydelser</i>	4 760	1 216	25,5
Færdselslov i alt	117 105	1 186	1,0
Spiritus- og promillekørsel	8 841	308	3,5
Særlove i alt	29 799	1 101	3,7
Lov om euforiserende stoffer	11 303	480	4,2
Våbenloven	2 804	451	16,1
Miljølove	1 136	0	0,0

Ovenstående tabel viser, at der ud af de 183.928¹ strafferetlige fældende afgørelser i 2010 var 39.311 afgørelser i forbindelse med straffelov, 115.919 afgørelser i forbindelse med færdselslov samt 28.698 afgørelser i forbindelse med særlove. Disse overtrædelser vil i det nedenstående blive betragtet i forhold til køn, for at illustrere hvordan antallet af kriminelle fordeler sig indenfor de nævnte overtrædelser.

Straffelov. Fældende afgørelser efter køn

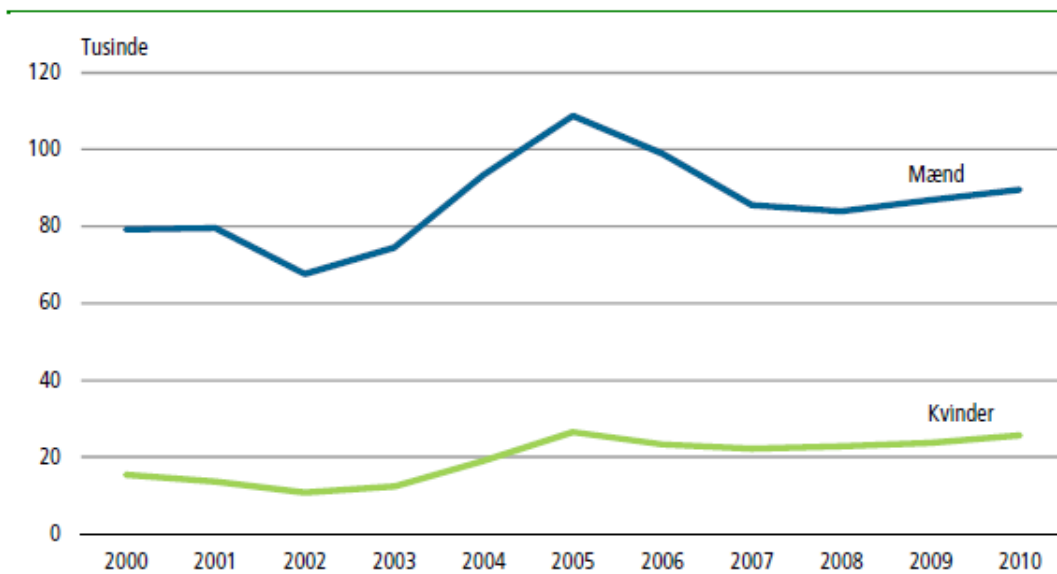
	2000	2006	2007	2008	2009	2010
	pct.					
Straffelov i alt	100	100	100	100	100	100
Mænd	80	81	80	78	78	79
Kvinder	20	19	20	22	22	21

I tabellen kan det ses, at mænd udgør hovedparten af overtrædelser af straffeloven. Over en periode på ti år udgør mændene i gennemsnit 79,3 % af straffelovsovertrædelserne, hvorved kvinderne kun

¹ "Afgørelser i alt" fratrukket "ikke fældende afgørelser".

er ansvarlige for 20,7 % af overtrædelserne. Fire ud af fem straffelovsovertrædelser begås derved af mænd².

Færdselslov. Fældende afgørelser. Køn

Samme tendens gør sig gældende i forhold til overtrædelse af færdselsloven, hvor mænd ligeledes ligger over kvinderne. I 2010 overtrådte cirka 90.000 mænd færdselsloven mod cirka 25.000 kvinder. Kvinderne udgør således kun cirka 28 % af lovovertræderne indenfor denne kategori, og derved varetager mændene 72 %.

Tabel 3.04

Afgørelser fordelt efter overtrædelsens art og køn. 2010
Decisions¹ by type of offence, and sex. 2010

Overtrædelsens art 2010	Afgørelser i alt			Fældende afgørelser	
	I alt ²	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
I alt	200 528	157 881	38 789	143 470	36 629
Særlove i alt	29 799	23 638	3 029	22 668	2 922
Lov om euforiserende stoffer	11 303	10 417	885	10 005	818
Våbenloven	2 804	2 586	213	2 171	179
Skatte- og afgiftslove	423	365	42	363	42
Særlove i øvrigt	15 269	10 270	1 889	10 129	1 883

Også i forbindelse med overtrædelse af særlove er mændene hyppigst repræsenteret. Mændene udgør 22.668 mod kvindernes 2.922 overtrædelser, hvilket svarer til henholdsvis 87,1 % og 12,9 %.

² Ifølge datasættet STRAFNA1 på statistikbanken.dk

(<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1280>) er kvinder dominerende i få kategorier, herunder butikstyveri og forbrydelser i familieforhold.

Ud fra ovenstående eksisterer der en tydelig tendens til, at mænd i højere grad udøver lovovertrædelser end kvinder. For de tre behandlede kategorier udgør mændene som minimum 72 % af statistikken, og udregnes gennemsnittet for alle tre former for lovovertrædelser, varetager mændene 79,47 % af alle lovovertrædelser – svarende til fire ud af fem.

1.3 Problemformulering

Ud fra problemstillingen, der stiller sig undrende overfor, hvorfor flere mænd end kvinder er kriminelle, samt dokumentationen der konkluderer, at fire ud af fem lovovertrædelser er begået af mænd, melder spørgsmålet sig omkring, hvorfor der er så stor forskel på kønnene i forhold til kriminalitet. Da problemstillingen omkring hvorfor flere mænd end kvinder er kriminelle, er særdeles bred at skulle undersøge inden for den afgrænsede tidsramme, som specialet løber over, har jeg valgt at tage udgangspunkt i, hvordan henholdsvis kriminelle mænd og kvinder, der har modtaget en dom for straffelovsovertrædelse, selv beskriver og forklarer indgangen til kriminalitet.

Problemstillingen og dokumentationen skaber samtidig en forventning om, at der er forskel i forhold til hvilke motivationer, der ligger bag kriminaliteten for de to køn. Dette skyldes blandt andet den store forskel der rent statistisk foreligger, hvortil der må være en forklaring. Min hensigt med specialet er at kunne bidrage med en belysning af, hvorfor henholdsvis mænd og kvinder indgår i kriminelle aktiviteter, ved at fremhæve informanternes egne beretninger i samspil med relevant teori. Dette gøres med et ønske om, at tilnærme mig en forklaring på, hvorfor der er så stor forskel mellem de to køn på netop dette område. Jeg ønsker derfor at besvare følgende problemformulering:

Hvordan beskrives og forklares indgangen til og håndteringen af en kriminel levestil ud fra kriminelle mænd og kvinders egne fortællinger?

Problemformuleringen sætter fokus på den forskel, der eksisterer mellem mænd og kvinder i forhold til kriminalitet. Sigtet vil derfor være at kunne klarlægge, hvordan beskrivelserne og forklaringerne, der gives af henholdsvis mænd og kvinder omkring indgang til og håndtering af en kriminel levestil, differentierer samt bidrager med forklaringer af, hvorfor det forholder sig således. Specialets analyse af problemformuleringen vil tage afsæt i den adaptive teori, og derved udarbejdes i en vekselvirkning mellem empiri og relevant kriminologisk- og sociologisk teori.

1.4 Operationalisering og design

På trods af at det statistiske materiale, der danner grundlag for dokumentationen, indeholder oplysninger omkring henholdsvis straffelovsovertrædelser, færdselslovsovertrædelser og

særlovsovertrædelser, har jeg valgt kun at tage udgangspunkt i straffelovsovertrædelser, som indeholder kategorierne sædelighedsforbrydelser, voldsforbrydelser, ejendomsforbrydelser og andre forbrydelser. Denne afgrænsning begrundes i, at straffelovsovertrædelser ofte opfattes mere afvigende end eksempelvis færdselslovsovertrædelser, og samtidig giver beskæftigelsen med straffelovsovertrædelser mulighed for at inddrage det intentionelle aspekt ved kriminaliteten.

Jeg besluttede mig tidligt i specialeprocessen for, at afgrænse mig til personer mellem 15-29 år, da der er flest lovovertrædere indenfor straffeloven i netop denne aldersgruppe (6370 af 8733 pr 100.000 indbyggere i 2010). Dog viste det sig at være vanskeligt at gennemføre empiriindsamlingen med denne afgrænsning, hvorfor denne blev ophævet.

Yderligere har jeg i undersøgelsen valgt at afgrænse mig til personer af dansk herkomst. Denne beslutning begrundes i, at der ved at beskæftige sig med personer med anden etnisk baggrund end dansk, ville kunne forekomme flere eksempelvis kulturelle faktorer, som ville være nødvendige at medtænke. Derfor er der risiko for at give et forvrænget resultat af undersøgelsen, såfremt nogle af disse faktorer overses.

Undersøgelsen udføres gennem semistrukturerede kvalitative interviews med henholdsvis danske kriminelle mænd og kvinder. Yderligere beskrivelse heraf fremgår af kapitel 2.3 *Det kvalitative forskningsinterview*. Da jeg ønsker at udføre en undersøgelse der går i dybden med et fænomen – i dette tilfælde kriminalitet – er et casestudie oplagt. Grupperne af henholdsvis mænd og kvinder vil blive set som en samlet case, som udsættes for et komparativt design.

Problemstillingen bliver analyseret både i forhold til den indsamlede empiri og ligeledes i forhold til den underliggende teori. Den samlede analyse vil derfor være nuanceret gennem vekselvirkning mellem teori og empiri.

1.5 Forskningsoversigt

I følgende afsnit præsenteres tidligere forskning omkring kønnet kriminalitet. Afsnittet er opbygget omkring en omfattende søgning indenfor både danske og udenlandske artikler, publikationer og bøger, som har beskæftiget sig med kriminalitet i et kønsperspektiv. Dette afsnit inddrages for at skabe indblik i hvilken type forskning, der allerede foreligger på området, og for at gøre læseren i stand til at placere specialets konklusion i den rette forskningsmæssige kontekst. Yderligere har udarbejdelsen af dette afsnit fungeret for mig som den del af forskningsprocessen, der har gjort det muligt at identificere videnshuller i den videnskabelige forskning, som på nuværende tidspunkt er tilgængelig indenfor området.

Indenfor den kriminologiske tradition er der fremstillet adskillige teorier, der er udviklet som et forsøg på at afdække, hvorfor nogle bliver kriminelle. Teorierne udspringer af forskellige fagområder, herunder biologisk, psykologisk og sociologisk karakter.

Inden for de biologiske teorier er især én blevet særligt kendt. Der er tale om Cesare Lombroso, der betragtes som kriminalbiologiens grundlægger. Lombroso beskæftigede sig med sammenhængen mellem bestemte fysiske kendetegn, som adskiller forbrydere fra ikke-forbrydere. Dette foregik ud fra målinger af kranie, ører og næse, hvorudfra Lombroso mente at kunne forudsige hvilke personer, der ville ende i den kriminelle løbebane (Hansen 2010:79). Dette gav samtidig Lombroso mulighed for at udvikle begrebet om den medfødte kriminelle³. Yderligere beskæftigede Lombroso sig med køn og fremsatte i denne forbindelse påstanden omkring, at kvinder med medfødte kriminelle tendenser gennemgik en fejlagtig udvikling i retning af det maskuline (Information.dk, februar 2008). Samtidig mente han, at kriminelle kvinder skulle opfattes som en slags udyr, der var meget værre end kriminelle mænd (Kongstad 2008:81).

Også nyere forskning har beskæftiget sig med de biologiske faktorer, der kan være medvirkende til kriminel adfærd. Amerikanske forskere peger på, at hormonet dopamin har en påvirkning på adfærden (Jp.dk, februar 2008) imens andre påpeger, at nogle mænd har genet MAOA, et såkaldt *kriger-gen*, der kombineret med dårlig opvækst, kan medvirke til antisocial og voldelig adfærd (Videnskab.dk, juni 2010).

Det er dog ikke kun de fysiske kendetegn, der har været undersøgt som baggrund for kriminel adfærd. Ligeledes har flere teoretikere beskæftiget sig med, hvorledes det psykiske kan have en indvirkning på, at nogle udvikler kriminel adfærd. Inden for denne retning arbejdes der blandt andet med faktorer som personlighed, IQ og psykoanalyse af de tidlige livsstadier.

Her er det især værd at bemærke psykoanalytiker Sigmund Freuds bidrag omkring den tidlige socialiserings indflydelse på indgang i kriminalitet. Freud mente, at mennesket besidder en dømmende og censurerende instans i personligheden; en samvittighed, sociale normer og en etik for hvad der er rigtigt og forkert. Dette blev hos Freud refereret til som over-jeg'et (Gf.dk). Er over-jeg'et overudviklet, vil der for det enkelte individ være en større grad af skyldfølelse ved forkerte

³ På trods af at Lombrosos teori har været udsat for massiv kritik anvendes grundprincipperne stadig af flere forskere. I 2009 konkluderede canadiske forskere, at der var en sammenhæng mellem aggressivitet og udseende, herunder et bredt ansigt, stor afstand mellem kinderne og kort afstand mellem overlæbe og punktet mellem øjenbrynene.

handlinger end det er tilfældet for individer med et underudviklet over-jeg, som stort set ikke vil føle skyld. Freud var dog opmærksom på at et individ, på trods af et overudviklet over-jeg, kunne ende i kriminalitet, såfremt forældrene var kriminelle.

Der er indenfor kriminologien udviklet diverse teorier, der anskuer en mere sociologisk vinkel i forhold til indgangen i kriminalitet. Disse tager udgangspunkt i grupper og strukturniveauet og kan derfor modstilles de ovenfor nævnte teorier, der fungerer på et individniveau, hvor der kun i lav eller ingen grad tages højde for omgivelsernes og de strukturelle faktoreres påvirkning. De kriminologiske teorier er udarbejdet for at kunne forklare, hvilken betydning den sociale påvirkning har for individets indgang i kriminalitet. Fælles for flere af disse er det, at kriminalitet ofte kan forklares gennem manglende binding til det konventionelle samfund, hvorfor gruppen får en essentiel betydning i denne sammenhæng.

1.5.1 Dansk, nordisk og udenlandsk forskning

Ligesom der er flere fremstillinger tilgængelige på området omkring motivation for at indgå i kriminalitet, har flere forskere beskæftiget sig med køn og kriminalitet, herunder forskelle og ligheder mellem kønnene.

Et af disse undersøgelsesbidrag er udarbejdet af Flemming Balvig og Cecilie Højgård. Undersøgelsen peger på, at kriminelle - uanset køn – ofte kommer fra en marginaliseret baggrund:

”Kvindelige lovovertrædere har det til fælles med mandlige lovovertrædere, at de rekrutteres fra grupper, som ofte fra starten er udstødt fra almindeligt familieliv, uddannelsessystemet og arbejdsliv”
(Balvig 1988:90).

Undersøgelsen er foretaget i 1986, og viser samme tendens som i 2010 – fire ud af fem straffelovsovertrædelser begås af mænd (Balvig 1988:87). Dog adskiller nogle af undersøgelsesresultaterne sig væsentligt fra i dag. Inden for ejendomsforbrydelser dominerede kvinderne i 1986 både i kategorien butikstyveri med 50% overfor mændenes 16% samt i bedrageri med flere, hvor kvinderne varetog 20% og mænd kun 15%. Dog pointeres det ligeledes at kvindernes kriminalitet over en periode på 100 år aldrig er oversteget 25% af den samlede kriminalitet (Balvig 1988:87).

Inden for det nordiske forskningsområde er undersøgelsen *”Kvinnors och mäns kriminella karriärer”*, af den svenske kriminolog Frederik Marklund væsentlig at inddrage. Undersøgelsen omhandler kriminel karriere for personer, der er født i 1960 og er dømt for kriminelle forhold i Sverige i perioden 1975-1999. Den er udarbejdet som et kohortestudie, hvor mænd og kvinder er analyseret i

selvstændige analyser, der efterfølgende sammenlignes. I undersøgelsen fremkommer følgende konklusioner:

- 1) Karrierelængde og tiden mellem de kriminelle forhold er stort set identiske for de to køn, når de har begået mere end ét kriminelt forhold.
- 2) Det er en lille gruppe med høj belastningsgrad⁴, der er ansvarlige for en uproportionel stor del af alle registreringer. Der er dog en højere andel af mændene(7%), som falder inden for den alvorligste belastningskategori, end der er af kvinderne(3%).
- 3) De personer som ved slutningen af den undersøgte periode havde en høj kriminalitetsbelastning havde debuteret tidligere end de mindre belastede, hvilket er gældende for begge køn.

Yderligere undersøger Marklund hvilken type kriminalitet kønnene hyppigst registreres for. Han kommer i denne forbindelse frem til, at det for kvinder er tyveri, færdselsforseelser og bedrageri, der er dominerende, imens det for mænd drejer sig om færdselsforseelser, tyveri og vold. Marklund opfatter dette resultat som om, at der er et ligeligt fordelingsmønster blandt kønnene. Dog er han opmærksom på, at der er en væsentlig forskel inden for kategorien tyveri, da cirka 50% i kvindernes tilfælde er butikstyveri, hvorimod dette kun udgør cirka 25% for mændene (Marklund 2003).

Marklunds undersøgelse har flere ligheder med danske undersøgelser. I Balvigs undersøgelse fra 1985 angik halvdelen af kvinders afgørelser for straffelovskriminalitet butikstyveri, imens mændenes lovovertrædelser var mere spredt over hele spektret af straffelovsovertrædelser (Balvig&Højgård 1988). Samme tendens er påvist i 2005 af mag. Art. i psykologi Annelise Kongstad (Kongstad 2007:18).

Marklund frembringer i sin undersøgelse yderligere forskelle mellem kønnene. Tendensen viser nemlig, at kvinderne i undersøgelsen er ældre end mændene, når de første gang registreres for et kriminelt forhold. Dette kan sammenstilles med Britta Kyvsgaards undersøgelse *"Den kriminelle karriere"*, der viser, at der er en væsentlig forskel i mønsteret for kønnenes debutalder: *"Mens to tredjedel af de mænd, der er registreret for kriminalitet inden deres 27. år, er debuteret i 15-19-års alderen, drejer det sig om mindre end halvdelen af de registrerede kvinder"* (Kyvsgaard 1998:92).

Afslutningsvis konkluderer Marklund, at der er flere kvinder end mænd, der kun er registreret for ét enkelt kriminelt forhold. For kvinderne udgør den omtalte gruppe cirka 75 procent, imens den for

⁴ Marklund opdeler kohorten i fire kategorier efter belastningsgrad, hvilket han definerer ud fra antallet af retsforfølgelser den enkelte har haft.

mændene kun udgør cirka 50 procent. Frem for alt kan Marklund, som så mange andre, der har beskæftiget sig med emnet, gennem sin undersøgelse bekræfte, at der er betydeligt færre kvinder end mænd, der registreres for at begå lovovertrædelser (Marklund 2003).

Lige som Balvig og Højgårds forskning der viser, at en marginaliseret baggrund har en sammenhæng med indgangen i kriminalitet, eksisterer der udenlandsk forskning, der frembringer samme resultat. Dog indeholder denne forskning ofte et twist i forhold til danske og skandinaviske undersøgelser, da etnisk minoritet ofte fremhæves i engelske og amerikanske studier. Eksempelvis betoner den engelske sociolog Sandra Walklate, at majoriteten af både kvinder og mænd, der begår kriminalitet og sidder i fængsel, er fattige og samtidig stammer fra etniske minoritetsgrupper (Walklate 2004:51). Yderligere inddrages faktorer som arbejdsløshed og lavt uddannelsesniveau ofte i de udenlandske undersøgelser (Steffensmeier&Broidy 2001:117 og Bloom m.fl. 2003:123).

Barbara Bloom, Barbara Owen, Jill Rosenbaum og Elisabeth Deschenes har beskæftiget sig særligt med amerikanske kvinder, der har været i kontakt med ungdomsdomstolen. I denne forbindelse kom de frem til en række træk, der er fælles for disse kvinder; fattigdom, kort skolegang, manglende uddannelse samt en overrepræsentation af ikke-hvide. Samtidig er de mange, der kommer fra fattige bydele, er vokset op uden en far eller har været anbragt uden for hjemmet. De har ofte oplevet emotionel, fysisk, psykisk eller seksuelt misbrug i barndommen og har haft et turbulent familieliv med kriminelle familiemedlemmer, social isolation og manglende tilknytning. Deres historier rummer skoleproblemer, pjækkeri og tidligt skoleophør, og flere har misbrugs- og psykiske problemer (Bloom et al 2003:117-136).

Ud fra ovenstående betragtninger tydeliggøres det at den forskning, der foreligger på et område, som forskel mellem køn i forhold til kriminalitet, er af ældre dato. Eksempelvis placerer Marklunds data sig i perioden 1975 til 1999 imens Balvig og Højgårds data er tilbage fra midt i 1980'erne. Dette kan betyde, at det ikke med sikkerhed kan antages, at resultaterne er holdbare for nutidige forhold, da der kan være foretaget strukturelle ændringer i samfundet, eksempelvis lovændringer.

Samtidig er der gennem den ovenfor nævnte forskning antaget et anderledes fokus end det, jeg ønsker i dette speciale. Den tidligere danske forskning har haft fokus på kriminalitets sammenhæng med udstødelse fra samfundet, og Marklunds svenske bidrag er i højere grad fokuseret omkring karrierelængde, belastningsgrad, debutalder og lignende. Dog inddrages også forskelle mellem kønnene i forhold til kriminalitet, hvilke er baseret på variable som alder og antal lovovertrædelser, og dermed ikke er deciderede sociologiske forklaringer. De udenlandske undersøgelser, som er medtaget i afsnittet, fremstiller kriminalitet som resultat af etnisk minoritetsbaggrund, arbejdsløshed

og lavt uddannelsesniveau samt dårlige opvækstvilkår. Disse kan i højere grad end de nordiske undersøgelser siges at give forklaringer ud fra et sociologisk perspektiv, omkring hvorfor personer indgår i kriminalitet. Her er det dog væsentligt at være opmærksom på den kontekst, hvori undersøgelserne er foretaget, da der er betydelig forskel på samfundsstrukturen i Danmark og USA, hvorfor det ikke er muligt at overføre resultaterne direkte til en dansk kontekst.

Yderligere er det danske og svenske bidrag foretaget på et kvantitativt grundlag, hvorved det er muligt at forklare, hvordan fakta og tal forholder sig indenfor det givne emne og ud fra dette frembringe tendenser hos den undersøgte gruppe. Dog tager undersøgelserne ikke højde for de kriminelles egne fortællinger og forklaringer omkring deres motivation for indgang til kriminalitet, samt hvordan dette adskiller kønnene, hvilket dog vil være omdrejningspunkt for nærværende speciale.

2 Metode

Den indledende fase af specialeskrivningen var for mit vedkommende præget af, at jeg ikke havde omfattende viden inden for kønnet kriminalitet. Den viden jeg på forhånd havde mulighed for at indhente, havde omdrejning omkring at fastslå, at der er en ulige fordeling mellem mænd og kvinder indenfor kriminalitet, men dybdegående forklaringer på dette fænomen har ikke været tilgængelige i dansk forskning. Derfor var jeg i valget af specialets metodiske tilgang optaget af, at forholde mig åbent til emnet, hvorfor en kvalitativ tilgang er oplagt. Specialet har fra starten af processen været tiltænkt som empirisk funderet, da jeg ønsker at lade informanternes fortællinger være fundament for undersøgelsen, men samtidig anvendes teorier som inspiration, vejledning og supplement til at tolke på og underbygge informanternes udtalelser.

2.1 Mellem induktiv og deduktiv tilgang

Da jeg i dette speciale har ladet mig inspirere af allerede eksisterende teorier, vil den metodiske tilgang tage udgangspunkt i Derek Layders adaptive teori, som tilskynder at anvende både teori og empiri, som i kombination højner forskningen. Layder opfatter ikke den adaptive teori som en samlet metodologi, men nærmere som en tilnærmelse, der repræsenterer et pragmatisk og eklektisk forhold til sociologisk vidensproduktion (Jacobsen 2007:263). Ved at anvende adaptiv teori udviskes forskellen mellem det induktive og deduktive, og idet de understøtter hinanden, er der samtidig mulighed for at opnå det bedst mulige forskningsresultat (Layder 1998:133). Jeg vil i det kommende afsnit præsentere grundtrækkene ved adaptiv teori samt forklare, hvordan den metodiske tilgang anvendes i forbindelse med specialet.

Hovedessensen i Layders adaptive teori er muligheden for at bevæge sig begge veje: fra teori til empiri og fra empiri til teori. Dette forklarer samtidig det adaptive i tilgangen, da den ved kombination af eksisterende teori og undersøgelsens empiri giver rum til at generere ny teori. Den eksisterende teori kan både fungere som vejledende for empiriindsamlingen samt korrigeres og tilpasses de mønstre, der fremkommer i den indsamlede empiri. Det er således muligt, at have enten en induktiv eller deduktiv indgangsvinkel til forskningen. Dog mener Layder, at det kan være en fordel indledningsvis at være vejledt af teoretiske overvejelser, der kan fungere som vejledning og rettesnor for empiriindsamlingen. Samtidig er teorien det element, der underbygger den indsamlede empiri. Empirien skal ikke benyttes til at teste teorierne med, men skal gennem vekselvirkning med de teoretiske elementer medvirke til at give et større udbytte samt et bedre indblik i den sociale verden og dens individer (Layder 1998:175). De teoretiske elementer vil derfor være særligt

væsentlige for specialet, da disse inkorporeres ved at fungere som inspiration til empiriindsamling og samtidig inddrages i analysen, med henblik på, at underbygge de empiriske fund (Layder 1998:27). Ligesom i andre forskningsmetoder er udgangspunktet for den adaptive teori at udvælge og indkredse et problemfelt, men i opposition til andre deduktive eller induktive forskningsstrategier er den efterfølgende proces mindre fastlåst i klart definerede faser (Jacobsen 2007:266).

2.1.1 Orienterende begreber

Inden for den adaptive teori arbejdes der med orienterende begreber. Disse skal forstås som teoretiske retningslinjer, der fungerer som inspiration til empiriindsamlingen og samtidig som et underbyggende element i forbindelse med tolkning af empirien. Kravet for de orienterende begreber er, at de skal have en vis udsigelses- og forklaringskraft i forhold til undersøgelsens problemstilling (Jacobsen 2007:267). Derfor er det ifølge Layder givende ikke kun at fokusere på de klassiske værker, men samtidig rette blikket mod alternative kilder, da der i denne forbindelse kan dukke uventet inspiration til brugbare begreber op (Layder 1998:106). Jeg har i nærværende speciale været særligt opmærksom på dette og har haft fokus rettet mod mere nutidige kilder, da det indenfor den valgte problemstilling er væsentligt at være opdateret. Samtidig har kendskabet til artikler, debatter og lignende givet inspiration til nyere teoretikere, som kan have en vis forklaringskraft på problemstillingen. De orienterende begreber, som anvendes i specialet, er således fremkommet både gennem teoretisk orientering og inspiration af andre videnskabelige undersøgelser, men ligeledes gennem min egen sociologiske fornemmelse for, hvilke teoretiske aspekter, der har været væsentlige at inddrage.

Et vigtigt aspekt at have for øje i den adaptive teori er processen om teoretisering, som ofte forudsætter en kombination af 1) den indledende evne til at tænke analytisk og begrebsligt for at finde forklaringer på fænomener, 2) evnen til at anvende logik og fornuft for at finde frem til relationer mellem teoretiske begreber og empirisk materiale, 3) evnen til at bevæge sig fra det partikulære og konkrete til mere generaliserende mønstre, og 4) evnen til at skifte perspektiv mellem mikro og makro i ens begrebslige arbejde (Jacobsen 2007:273). I teoretiseringen er de orienterende begreber essentielle, da de anvendes som redskaber til at fokusere og danne overblik i forskningen, og derved kommer til at udgøre det grundlag, som den adaptive teori former sig omkring. Samtidig benyttes begreberne til at inspirere bearbejdningen af det empiriske materiale med henblik på at danne nye teoretiske konstruktioner. Denne teoretisering finder løbende sted igennem hele forskningsprocessen (Layder 1998:38).

2.1.2 Begrebsniveauer i den adaptive teori

På baggrund af den gensidige påvirkning mellem et subjektivt og objektivt domæne arbejder Layder med to typer af samfundsvidenskabelige begreber: adfærds/handlingsmæssige begreber og systemiske/sociale begreber. Førstnævnte er knyttet til individets selvidentitet, følelser eller motiver og betegner individorienterede adfærdsformer eller psykologiske dispositioner (Jacobsen 2007:269). De adfærds/handlingsmæssige begreber stemmer ofte overens med menneskers egne forståelser eller følelser. Sidstnævnte befinder sig på et højere abstraktionsniveau og omhandler de strukturelle eller systemiske elementer. De systemiske/sociale begreber er ikke statiske, men henviser til processuelle forhold og kan forekomme træge grundet deres langtidsperspektiv (Jacobsen 2007:270). Ifølge Layder kan de to begrebstyper ikke adskilles, da de altid vil bære aftryk af hinanden (Jacobsen 2007:270).

Udover de to ovenfornævnte begrebstyper opererer Layder med to yderligere og vigtige begrebstyper, henholdsvis brobyggende/medierende begreber og teoretiske begreber (Jacobsen 2007:270). De brobyggende begreber forbinder aktør og struktur ved enten at betone bindeledet mellem det subjektive og objektive niveau, ved at fokusere på medierende positioner i samfundslivet eller ved at orientere sig mod særlige situationer eller positioner, hvor menneskers subjektive motivationer påvirkes af systemiske forhold. De teoretiske begreber refererer til begreber, der er udviklet indenfor et afgrænset område og ofte ikke er tæt knyttet til den empiriske virkelighed. Dog kan de teoretiske begreber være brugbare i organiseringen af data (Jacobsen 2007:270-271). Ifølge Layder vil en god blanding af begrebsformerne være fordelagtig for det analytiske arbejde, da det derved er muligt at afstå fra det, han betragter som en mikrotilbøjelighed i visse dele af nutidens sociologi (Jacobsen 2007:271).

Sammenfattet kan det siges, at følgende krav bør være opfyldt for et godt orienterende begreb:

1. At det påpeger sammenhængen mellem det objektive og subjektive – struktur og individ
2. At det beskæftiger sig med mennesker, der besidder strategiske mellempositioner i samfundslivet, som medierer de systemiske effekter af det sociale liv til andre mennesker
3. At det belyser de sociale relationer, der påvirkes af systemiske træk, men som også afspejler menneskers involvering og motivation

Layders adaptive tilgang fremhæver at samfundet, som er forskningsobjekt, består af lag, hvilket tilfører den sociale verden en bestemt form for kompleksitet (Layder 1998:143). Den vekselvirkning, der foregår mellem teori og empiri, skal derfor fremhæve både de subjektive og objektive strukturer af det sociale liv, hvorved de subjektive opfattelser og holdninger kan kontekstualiseres i objektive og

strukturelle sammenhænge. Inddragelsen af både subjektive og objektive strukturer er vigtig, da den sociale verden ikke udgøres af menneskets subjektive forståelse, erfaring og skabelse af mening alene, men også, og måske frem for alt, af de eksisterende samfundssystemer (Jacobsen 2007:259).

2.1.3 Den adaptive teoris anvendelse

I dette speciale vil den adaptive teori anvendes som den metodiske ramme, der forbinder teori og empiri. Jeg vil som udgangspunkt benytte mig af de grundprincipper og redskaber som tilgangen tilbyder, for at skabe en ramme omkring indgang til samt forklaring og håndtering af kriminalitet på tværs af køn. Dette gøres gennem de orienterende begreber, der inspirerer og påvirker empiriindsamlingen, og som efterfølgende anvendes til at supplere de empiriske fund i specialets analytiske del. Det er ikke min hensigt at forsøge at verificere eller falsificere teoriernes gyldighed, men snarere benyttes de i samspil med empirien med henblik på at udvikle et kreativt teoriapparat.

Som udgangspunkt eksisterer der to anvendelsesmuligheder i forhold til den adaptive teori; for det første er det muligt at efterleve og slavisk anvende alle de retningslinjer, som skitseres for tilgangen. For det andet kan tilgangen anvendes mere frit og fleksibelt med udgangspunkt i grundprincipperne. Sidstnævnte løsning tillader modifikation og tilpasning alt efter den konkrete problemstilling (Jacobsen 2007:266). Der vil i nærværende speciale hældes til den sidstnævnte anvendelsesform, da jeg ønsker at benytte grundprincipperne for den adaptive teori, men stadig afviger fra slavisk efterlevelse. Teoretisk set lægger tilgangen op til, at man bibeholder en open-ended afslutning, hvor problemstillingen undersøges yderligere og fortsat udbygges med viden, teori og empiri (Layder 1998:175). I denne henseende afviger specialet fra den adaptive tilgang, da jeg ikke fortsætter vidensudbygningen, men grundet en deadline må sætte et afslutningspunkt for indsamling af empirisk materiale. Jeg finder dog ikke denne afvigelse problematisk, da jeg ikke ønsker at fremstille endegyldige konklusioner men snarere søger at finde tendenser og typificeringer, der forholdes til problemformuleringen. Med dette in mente mener jeg således stadig at holde mig indenfor den adaptive teoris rammer.

Opsummerende anvendes den adaptive teori med udgangspunkt i relevante teoretiske begreber, der fungerer som orienterende i forhold til henholdsvis empiriindsamling og analyseprocessen. Udgangspunktet for specialet er det empiriske materiale, hvorved informanternes subjektive fortællinger kommer til at fungere som et empirisk lag ovenpå en teoretisk bund.

2.1.4 Kodning af empirisk materiale

Layder beskæftiger sig indenfor den adaptive teori med kodning, som redskab til at udvælge og strukturere det empiriske materiale. Han skelner mellem tre faser: en forholdsvis primitiv

prækodning, en efterfølgende mere systematisk kodningsform og afslutningsvis kernekoder eller satellitkoder (Jacobsen 2007:268). De to førstnævnte kodningsformer udføres ved at understrege interessante og signifikante observationer i det empiriske materiale og tildele dem foreløbige kategoriseringer, ideer og koncepter. Kernekoder og satellitkoder kræver en mere systematisk organisering hvor materialet klassificeres i mere mønster- og temaorienterede kategorier. Der foretages således en specificering, hvor indholdet af hver kodekategori udledes. Denne form for åben kodning bør ikke kun forholdes til analysens opstart men bør videreføres gennem hele processen, således at ingen vigtige elementer overses. Samtidig vil denne fortløbende kodning åbne en mulighed for at kunne inddrage oversete teoretiske perspektiver (Jacobsen 2007:268). Layder pointerer dog tydeligt at en alt for detaljeret kodning kan skabe problemer i form af uoverskuelighed, og at man først og fremmest bør holde sig til kodning ud fra eksisterende teori, der kan relateres til problemstillingen. Som flere andre (Jacobsen 2007:268) forholder jeg mig til dette med en vis påpasselighed, da der er risiko for at frasortere væsentlige empiriske fund.

Jeg har i specialet valgt en manuel fremgangsmåde til kodning og behandling af mit empiriske materiale. Selvom muligheden for computerassisteret analyse er tilgængelig, og tilhængere pointerer det tidsbesparende element samt muligheden for konsistente og udførlige granskninger af materialet, har jeg alligevel fravalgt denne form. Dette skyldes ikke en direkte modstand af elektroniske hjælpemidler, blot en større følelse af tryghed og tilpashed i mit materiale. Ved denne kodningsmetode får jeg mulighed for at sidde med den fysiske transskription, dykke ned i informanternes beretninger og markere koderne med forskellige farver og tegn, hvilket for mig skaber det bedste overblik.

Selvom kodningen foregår ud fra den adaptive teoris principper, mener jeg samtidig at kunne argumentere for at anvende en teoretisk funderet kodningsstrategi. Dette skyldes at jeg anvender teorierne som inspiration og fundament for empirien.

2.2 Videnskabsteoretisk fundering

Specialets overordnede interesse er at opnå en forståelse af, hvordan og hvorfor mænd og kvinder indgår i kriminalitet, samt hvordan disse forklaringer differentierer fra hinanden. Med en antagelse om at kvinder og mænd har forskellige motiver for at indgå i kriminalitet, antages det samtidig, at dette handlemønster kun udgør ét af de potentielt mulige handlemønstre, der har været tilgængelige. Jeg ønsker således at forstå, hvorfor valget er faldet på det kriminelle alternativ.

Den hermeneutiske tilgang, der ønskes anvendt til at forklare hvordan og hvorfor informanterne er indgået i kriminalitet, er en forståelses- og fortolkningsorienteret tilgang, der tager udgangspunkt i

menneskets subjektive oplevelser og fortolkninger af deres handlinger (Gilje&Grimen 2002:168). Den subjektive opfattelse som mennesket besidder, bliver relevant ud fra den ontologiske tilgang omkring, at verden består af sociale handlinger og fænomener, der er meningsfulde. Denne meningsfylde forstås ud fra den måde, hvorpå de sociale aktører tilskriver dem mening. For at opnå viden om, hvorfor mennesker handler som de gør, bliver det derfor af afgørende betydning at afdække den mening og betydning, som en given handling tilskrives af aktøren selv samt den hensigt med hvilken handlingen iværksættes (Gilje&Grimen 2002:165-169). Betoningen af de sociale aktørers beskrivelser i den samfundsvidenskabelige forskning er inspireret af Max Weber, der mente, at: *"Sociologi er en videnskab, som er optaget af fortolkende forståelse af sociale handlinger og dermed årsagsforklaringer af deres forløb og virkninger"*. (Gilje&Grimen 2002:169). For at kunne afdække hvordan mænd og kvinders indgang til og håndtering af kriminalitet adskiller sig, er informanternes egen forståelse og fortolkning væsentlig at få adgang til set ud fra den hermeneutiske tilgang.

I den hermeneutiske tilgang anses forforståelsen som uundgåelig. Det vil sige, at det er umuligt at indgå i et felt, uden på forhånd at have gjort sig nogle tanker om, hvad feltet indeholder (Gilje&Grimen 2002:171). Grundet den adaptive tilgang i specialet vil den hermeneutiske tilgang være oplagt, da den adaptive teori opfordrer til at arbejde deduktivt, og derved være inspireret af teoretiske orienterende begreber, hvorfor der ses en sammenhæng med den hermeneutiske forforståelse. Jeg har i empiriindsamlingen været vejledt af min forforståelse, hvilket er foregået gennem de orienterende begreber.

I hermeneutikken er meningsfulde fænomener kun mulige at forstå i den kontekst eller sammenhæng, som de optræder i (Gilje&Grimen 2002:176). Ved at have fokus på henholdsvis den enkelte aktør og konteksten, har hermeneutikken omdrejning omkring forholdet mellem del og helhed. Fortolkningen foregår derfor ved at se delene i lyset af helheden, og omvendt ved at se helheden i lyset af delene. Vekselvirkningen bliver relevant ud fra opfattelsen omkring nødvendigheden af en fortolkning af helheden for at kunne begrunde fortolkningen af bestemte dele og omvendt (Gilje&Grimen 2002:180). Samtidig skaber vekselvirkningen den hermeneutiske cirkel, som giver mulighed for at opnå en fyldestgørende fortolkning af, hvordan kønnene adskiller sig i forhold til kriminalitet.

2.3 Det kvalitative forskningsinterview

Metoden i nærværende speciale har været udelukkende kvalitativ, hvilket er betinget af to aspekter; dels har jeg en personlig forkærlighed for denne arbejdsform på grund af dens dybdegående metoder, og vigtigst er det kvalitative mest anvendeligt til at belyse den valgte problemstilling.

Muligheden for at opnå adgang til informanternes subjektive opfattelser af indgang til og motiver for indgang til kriminalitet, fordrer en metodisk tilgang, der tager udgangspunkt i deres subjektive forståelser og fortolkninger. Jeg har derfor valgt at benytte semistrukturerede interviews, der, modsat kvantitative tilgange, giver mulighed for at få dybdegående adgang til informanternes fortællinger og synspunkter (Kvale 1997:15).

En anden fordel i brugen af semistrukturerede interviews, er muligheden for at uddybe og udvikle spørgsmål, enten på eget eller informantens initiativ, hvorved der kan opnås viden om nye uovervejede meningssammenhænge (Bryman 2004:320). Det er derved muligt at indfange flere aspekter, som ellers ville være gået tabt. Dette skyldes også, at der skabes en større grad af fortrolighed, når besvarelsene finder sted i et interview frem for et spørgeskema, og interviewsituationen åbner op for at fortælle udenfor de fastlagte spørgsmål.

Selvom det overordnet er en fordel at anvende kvalitative interviews i specialet, har den valgte metode også sine ulemper. Især skal det bemærkes, at der med det lille sample ikke er mulighed for at frembringe en endegyldig besvarelse af hvordan kriminelle generelt differentierer i forhold til indgang til og forklaring af en kriminel levestil på tværs af køn. Dette har dog aldrig været hensigten med specialet, hvorfor dette ikke findes problematisk⁵.

2.3.1 Udarbejdelse af interviewguide

Forud for gennemførelsen af interviews havde jeg fremstillet en interviewguide, da jeg ønskede at interviewene skulle tage form af semistrukturerede interviews. Jeg har med afsæt i den adaptive teori udviklet min interviewguide ud fra de orienterende begreber som undersøgelsen rummer, og operationaliseret disse til erfaringsnære begreber (Bilag 1). Allerede under udarbejdelsen af undersøgelsens teoretiske baggrund havde jeg i baghovedet, hvordan hvert enkelt orienterende begreb skulle operationaliseres, så det kunne indgå i interviewguiden. Denne fremgangsmåde viste sig at være nyttig senere i forløbet, da interviewguiden kunne opdeles i en række kategorier som indeholdt spørgsmål fra de forskellige orienterende begreber. På denne måde tog interviewguiden en mere sammenhængende form, frem for at hvert enkelt orienterende begreb blev behandlet selvstændigt.

⁵ Denne udfordring kunne være overkommet ved at kombinere de kvalitative data med kvantitativt materiale. Dog har dette ikke været en mulighed grundet manglende data på området, det tidskrævende aspekt ved selv at skulle udføre en kvantitativ undersøgelse sideløbende med indsamling af det kvalitative samt den manglende mulighed for, at indramme specialets formål i en kvantitativ undersøgelse.

En fordel ved at arbejde ud fra en semistruktureret interviewguide er, at der som udgangspunkt arbejdes ud fra en liste med emner, der skal afdækkes under interviewet. Denne arbejdsform skaber en tryghed for mig som forsker, da interviewguiden fungerer som et fast holdepunkt, hvis samtalen går i stå eller i forbindelse med emneskift. Yderligere er der i det semistrukturerede interview plads til variation i rækkefølgen af interviewspørgsmål (Kvale 2007:133) samt mulighed for at tilføje nye spørgsmål enten på eget eller informantens initiativ. Dette skaber samtidig rum for overraskende elementer og tillader undersøgelsen at gå ud over de orienterende begreber, hvilket praktiseres ved at lade informanten byde ind med og forfølge væsentlige pointer i interviewet. Interviewguiden er derfor ikke tiltænkt som en liste af spørgsmål, som gennemgås slavisk i interviewet men nærmere som en guideline, der hjælper til at styre samtalen omkring de emner, der ønskes afdækket.

3 Teoretiske overvejelser og orienterende begreber

3.1 Teoretisk rammesætning

I undersøgelser hvor køn inddrages som variabel, er det væsentligt at overveje hvilke type teorier, der fungerer bedst til belysning af emnet. Inden for kriminologien er et af de tilbagevendende kritikpunkter, at mange eksisterende teorier enten er kønsneutrale eller baseret på mænd, hvorfor kvinderne overses inden for dette felt. For at overkomme denne udfordring i nærværende speciale har jeg ladet mig inspirere af de amerikanske forskere Peggy Giordano, Jill Deines og Stephen Cernkovich, som har beskæftiget sig med køn og kriminalitet med henblik på at klarlægge, hvilke teorier der er mest anvendelige til at forklare kvinders kriminalitet. De skelner mellem kønsspecifikke teorier, der er udarbejdet på grundlag af samples bestående af kvinder og kønsneutrale teorier med samples bestående af mænd. Undersøgelsen konkluderer, at der i en dybdegående forklaring af kvinders kriminalitet, skal trækkes på både traditionelle kriminologiske teorier såvel som på feministiske teorier, der har særligt vægt på kønnede processer, når kvinders involvering i kriminalitet søges forklaret (Giordano m.fl. 2006). Jeg vil derfor i specialet inddrage både kønsneutrale og kønsspecifikke teorier for at klarlægge de forskelle, der eksisterer i kriminalitet i forhold til køn.

Følgende afsnit giver en præsentation af de orienterende begreber, der anvendes i specialet til henholdsvis at inspirere empiriindsamlingen og efterfølgende underbygge empirien i analysen. De orienterende begreber konstruerer et spændingsfelt mellem klassisk-, kriminologisk- og kønnet teori, der samlet set giver mulighed for at besvare specialets problemformulering. De orienterende begreber kan inddeles i kategorierne: motivation og håndtering, social kontrol og kønnets betydning, hvorunder der vil indgå flere orienterende begreber. Størstedelen af begreberne vil være udformet på et bredt teoretisk fundament, hvilket sikrer begrebernes forklaringskraft i forhold til problemstillingen. Afslutningsvis operationaliseres og sammenkobles de teoretiske perspektiver.

3.2 Indgang til og forklaring af kriminalitet

3.2.1 Kriminalitet som socialt indlært fænomen

Flere sociologiske tænkere har over årene beskæftiget sig med, at en bestemt adfærd indlæres i grupper. I dette afsnit anvendes Edwin H. Sutherlands fremstilling af differentiell association samt Howard Beckers perspektiv på social indlæring. På trods af at Becker udviklede sit teoriapparat omkring indlæring ud fra marihuanabrugere, menes teorien stadig at kunne forklare andre former for social indlæring af afvigelse.

Sutherlands teori om differentiel association har stor betydning for den kriminologiske tradition. Han beskrev under teorien om differentiel association en indlæringsproces, der fungerer som et virkningsfuldt analyseredskab til at forstå, hvorfor individer i bestemte sociale grupper udviser afvigende adfærd modsat individer i andre grupper.

Sutherland afviste, at kriminalitet kunne forklares ud fra det enkelte individ, og var i stedet af den overbevisning, at afvigende kriminel adfærd skal forklares af den kontekst, individet befinder sig i, samt i de sociale interaktioner individet indgår i. Sutherland argumenterede således for en kulturel overførsel i forbindelse med indlæring af kriminalitet (Lilly m.fl. 2007:41). Han beskrev, at der ofte var fokus på en kulturkonflikt og skelnede i denne forbindelse mellem en kriminel og en ikke-kriminel kultur. Den kultur, hvis indflydelse er stærkest i personens liv, er bestemmende for, hvilken af de to kulturer individet søger (Sutherland 2003:135). Sutherland mente derfor, at kriminelle ikke er fundamentalt forskellige fra ikke-kriminelle, men at udfaldet af interaktionen og de sociale relationer er bestemmende herfor. Differentiel association kan således medvirke til, at forklare, hvorfor et individ inddrages i kriminalitet.

Teorien omkring differentiel association blev kontinuerligt udviklet frem til 1947, hvor den var i stand til at formulere ni punkter omkring indlæring af kriminalitet (Sutherland 2003:136-137).

1. **Kriminel opførsel er tillært**
2. **Kriminel opførsel er tillært i en kommunikativ proces med andre**
3. **Den vigtigste del af indlæringen af kriminel opførsel foregår i primære grupper**
4. **Når kriminel opførsel indlæres, inkluderer læringen 1) teknikker i forbindelse med at begå kriminalitet, hvilket til tider er forholdsvis kompliceret og andre gange forholdsvis simpelt og 2) en specifik retning af motiver, drivkraft, rationalisering og attitude**
5. **Den specifikke retning af motiver og drivkraft er tillært igennem definitionen af de juridiske koder som favorable og ufavorable**
6. **En person bliver kriminel på grund af en overvægt i ønsket om at overtræde loven frem for ønsket om at overholde loven**
7. **Differentiel association kan variere i hyppighed, varighed, prioritet og intensitet**
8. **Processen i forbindelse med at lære kriminel opførsel indeholder de samme mekanismer, som er til stede ved andre typer af indlæring**
9. **Selvom kriminel opførsel er udtryk for opfyldelse af basale behov og værdier, er kriminel opførsel og kriminelle motiver ikke forklaret (og kan heller ikke undskyldes) gennem disse behov og værdier, da ikke-kriminelle har de samme basale behov og værdier**

Sammenlagt omtales disse ni punkter som nogle af de mest indflydelsesrige udsagn i kriminologisk historie, når det handler om at klarlægge grundene til kriminalitet (Lilly m.fl. 2007:42). Gennem punkterne tog Sutherland afstand fra ideen om, at kriminalitet er noget iboende, og i stedet fastsatte han, at distinktionen mellem lovbyggere og ikke-lovbyggere ikke skal findes i personligheden men i stedet i indholdet af det tillærte (Sutherland 2003:136).

3.2.1.1 Læring gennem tre elementer

Becker videreudviklede Sutherlands teori, og på trods af at Beckers teori om indlæring som nævnt er blevet til på baggrund af marihuanabrugere, menes teorien stadig at kunne anvendes til at forklare andre former for indlæring:

"Marihuanabrug er i virkeligheden et interessant eksempel, når det drejer sig om teorier om afvigelse, fordi den illustrerer den måde, afvigende motiver faktisk udvikler sig på, efterhånden som man høster erfaringer med den afvigende aktivitet (...) I stedet for at det er de afvigende motiver, der fører til den afvigende adfærd, forholder det sig lige omvendt; den afvigende adfærd frembringer med tiden den afvigende motivation" (Becker 2005:58).

I citatet illustreres det, at erfaring med afvigelse udvikler de afvigende motiver. Der kan siges at eksistere en sammenhæng, der går fra afvigende handlinger til indlæring af afvigende motiver. Derved skal afvigelsen ikke forstås som noget individuelt, men derimod noget, der indlæres i social interaktion med andre afvigere.

Lige som Sutherland udviklede Becker nogle punkter i forbindelse med sin læringsteori. Han var især fokuseret på vigtigheden af at lære teknikker, hvilket ligeledes omtales i Sutherlands teori. I Beckers forståelse foregår indlæringen også i sociale sammenhænge, og ofte benytter aktøren sig af observation og imitation af de, der allerede mestrer de påkrævede teknikker (Becker 2005:63). Det andet punkt som Becker fremsatte er at lære virkningen at kende (Becker 2005:64). Når dette skal forholdes mod kriminalitet, er det væsentligt at have den rationelle forståelse for øje, omkring at kriminalitet udføres, da det tilfører individet noget - enten i kraft af materiel værdi eller på et mere anerkendende plan. Virkningen ved at udføre kriminalitet vil oftest vise sig i den rus som opstår i situationen, eller efterfølgende ved at have opnået den tiltænkte virkning ved handlingen. Der skal med andre ord være en "gevinst" ved at udføre kriminelle handlinger, for at det er attraktivt. Beckers sidste punkt omhandler at lære at nyde virkningerne (Becker 2005:68). Når dette sættes i relation til kriminel adfærd, henvises der først og fremmest til, at udøveren føler sig sikker i handlingen på baggrund af de teknikker, han har tillært sig. For det andet kræver det, at han kan fralægge sig de moralske skrupler omkring den kriminelle handling og derved anerkende andre normer end de samfundsopstillede for at lære at nyde virkningen af kriminalitet.

Ud fra de ovenstående teoretiske perspektiver arbejdes der med en forståelse af, at kriminalitet ikke er medfødt, men der imod tillært gennem sociale relationer. Fælles for Sutherland og Beckers teorier kan det siges, at teorierne beskriver en mere vane-kriminel tænkning, og ikke har samme forklaringskraft i forhold til engangsforsæelser. Dette skyldes den sekventielle proces, som ligger bag læring af afvigelse, hvorfor det kan antages, at teoriernes fulde potentiale viser sig bedst ved gentagende kriminalitet.

3.2.2 Modstand mod tilpasning

Begrebet om anomi var oprindeligt formuleret af Émile Durkheim, som en form for social forvirring, der kan medvirke til en forøgelse af risikoen for, at mennesker begår selvmord som følge af samfundets manglende grænser. Begrebet opstiller derfor et krav om balance mellem behov og mulighederne for at opfylde disse.

Robert K. Merton tog tråden op efter Durkheim for at tilpasse begrebet om anomi til en mere nutidig kontekst. Hvor Durkheim forstod anomi som et kortvarigt fænomen, der var forbundet med overgangen til industrialiseringen, opfattede Merton anomi som noget, der altid vil være til stede i et samfund i forandring. Samtidig så Merton anomi som et spørgsmål om uoverensstemmelse mellem mål og midler. Han mente, at samfundet opsætter en række anerkendte mål, eksempelvis at have en god uddannelse eller at tjene mange penge, og at dette foregår i et samfund, hvor mennesker har forskellige muligheder for eller midler til at opnå disse. Samme forståelse anvendes af Richard Cloward og Lloyd Ohlin, der beskæftigede sig med illegitime muligheder som medvirkende til afvigende adfærd (Lilly m.fl. 2007:62).

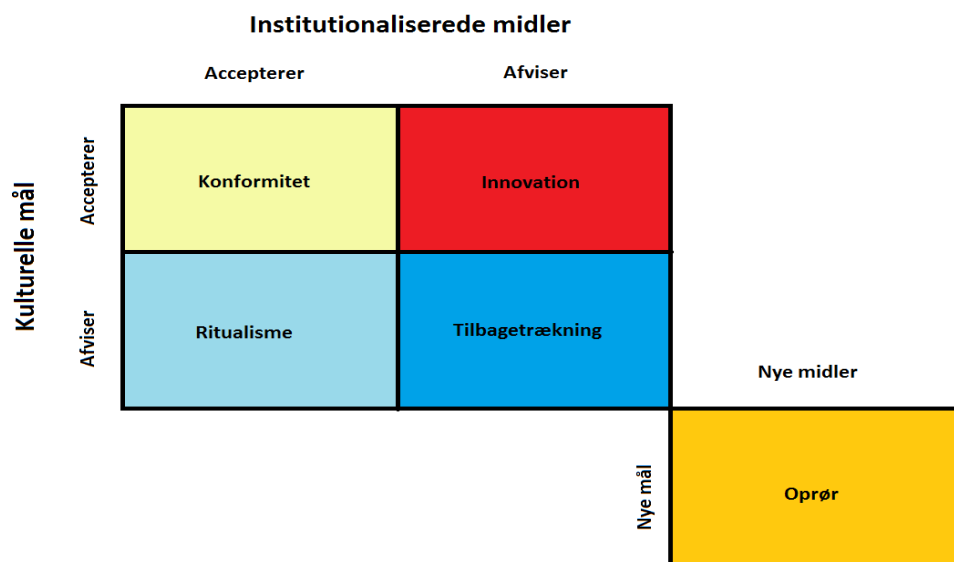
For begge teorier var begrebet om anomi tæt knyttet til afvigelse, og Mertons forståelse fremsatte, at *"det er kombinationen af den kulturelle betoning og samfundsstrukturen, der frembringer et stærkt pres i retning af afgivelse"* (Østerberg 2005:95). De der ikke er i besiddelse af de ressourcer eller evner det kræver at nå de socialt og kulturelt legitimerede mål, kan forsøge at efterstræbe dem alligevel, ved at benytte sig af en tilpasningsform, hvorved de har mulighed for at udligne deres manglende muligheder. Merton opstillede fem tilpasningsformer (Merton 1938:676):

- **Konformitet** (*Conformity*): Individet accepterer sin position på trods af, at det ikke bringer ham nogen vegne. Denne form sikrer samfundets stabilitet, da flertallet placerer sig inden for denne og dermed accepterer både de kulturelle mål og de institutionaliserede midler
- **Innovation** (*Innovation*): Individet finder alternative midler til at opnå de opstillede mål. Disse alternative midler strider mod samfundets.

- **Ritualisme** (*Ritualism*): Individet følger de normativt forskrevne regler og anvender de forventede midler. Samtidig tager han afstand fra eller har definitivt opgivet at nå målet.
- **Tilbagetrækning** (*Retrealism*): Individet frasiger sig målet, da han ikke ønsker at løbe en risiko ved at anvende alternative midler for at nå det. Denne form for tilpasningsform kan skabe drop-outs af forskellig art - eksempelvis sindssyge, omstrejfen eller narkomani - som potentielt placerer individet uden for samfundet.
- **Oprør** (*Rebellion*): Individet forkaster både mål og midler opstillet af samfundet og flygter dermed fra succes, da han er klar over, at den ikke er mulig at opnå. Individet etablerer et liv, der drejer sig om nye mål og midler skabt på baggrund af oprør mod de eksisterende.

Forholdet mellem mål og midler er afgørende for, hvorvidt individet opnår succes inden for de foreskrevne rammer. For at nuancere forståelsen af de forskellige tilpasningsformer inddrages nedenstående figur.

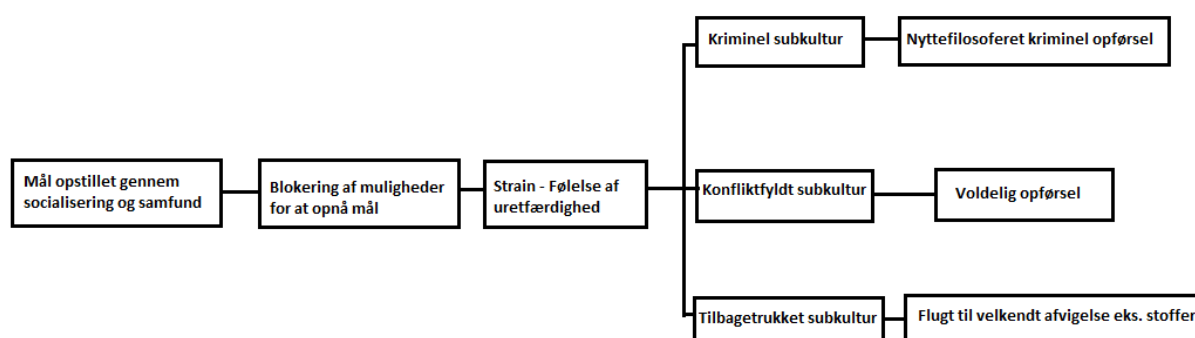
Figur 1 - Robert Mertons afvigelsestypologi (Figur tilvirket fra teori)

Figuren tager udgangspunkt i, hvorvidt der fra individets side er henholdsvis accept eller afvisning af tilgængelige mål og midler (Merton 1938:676). Konformitet, innovation, ritualisme og tilbagetrækning placerer sig i et kvadratisk skema, hvor accepten eller afvisningen af de kulturelle mål og de institutionaliserede midler er afgørende for, hvilken tilpasningsform individet benytter. Oprør placerer sig imidlertid udenfor den kvadratiske formation, da denne ikke er styret af de samfundsgældende mål og midler, men i stedet er defineret på baggrund af alternative mål og midler.

For Cloward og Ohlin var der tale om en mere gruppeorienteret teori, da de havde fokus på, hvilken form for subkultur individet ville indgå i på baggrund af legitime og illegitime midler. De fremsatte i deres strain-teori, at vejen mod afvigende adfærd involverede en indgang i en af de tre subkulturer; kriminel subkultur, konfliktfyldt subkultur og tilbagetrukket subkultur (Cloward&Ohlin 1960:161-178). Cloward og Ohlin var opmærksomme på, at den subkulturelle form ikke var et valg aktøren selv kunne tage, men var bestemt på baggrund af de illegitime midler der var tilgængelige for den enkelte (Lilly m.fl. 2007:63).

Figur 2 - Cloward og Ohlins subkulturteori (Figur tilvirket fra teori)

Figuren har udgangspunkt i forståelsen om, at der opstilles nogle mål i samfundet, som er attraktive at opnå. Opstår der en blokering i muligheden for at opnå målene, vil aktøren føle strain og derfor indgå i en af de tre subkulturtyper, hvor medlemmerne deler samme blokeringsform. Disse subkulturtyper repræsenterer hver en kriminalitetsform og kan sidestilles med Mertons tilpasningsformer. I den kriminelle subkultur er der fokus på at opnå materielle værdier (Cloward&Ohlin 1960:161). Vejen til denne materielle erhvervelse går gennem anvendelse af illegitime midler i forhold til samfundets, hvilket ligeledes ses i tilpasningsformen innovation, der omhandler forkastelse af samfundets normer til fordel for egne alternative midler til målopfyldelse. Den konfliktfyldte subkultur opstår, når der hverken er legitime eller illegitime midler til rådighed til at opnå de samfundsskabte mål (Cloward&Ohlin 1960:171). Medlemmerne af subkulturen oplever en statusfrustration, da de ikke kan opnå status gennem succes i samfundet og eftersøger i stedet status gennem magt, hvilket skaber en voldelig adfærd. Dette gør sig ligeledes gældende for tilpasningsformen oprør, hvor samfundets mål og midler forkastes, da succes er uopnåeligt, hvorved der skabes nye mål og midler, som oprør mod de eksisterende. En tilbagetrukket subkultur dannes af medlemmer, der ikke passer ind andre steder – i samfundet såvel som i de førnævnte subkulturer – hvorfor de kan siges at undergå en "double failure" (Cloward&Ohlin 1960:178). Subkulturens

medlemmer synker hen i en velkendt form for afvigelse, eksempelvis hashrygning, som de mestrer og accepteres for inden for subkulturen, hvilket ligeledes er tilfældet for tilpasningsformen tilbagetrækning, hvor individet placerer sig udenfor samfundet ved at frasige sig de opstillede mål. Ifølge Cloward og Ohlin regenererer og forstærker subkulturen sig selv, når individerne støtter op omkring hinandens afvigende handlinger.

3.2.3 Retfærdiggørelse for afvigende handlinger

Følgende begrebsdefinition vil blive konstrueret med udgangspunkt i Stanford M. Lyman og Marvin B. Scotts begreb om *accounts*, Charles Wright Mills begreb om *motivationsvokabularier* samt Gresham M. Sykes og David Matzas teori om *neutraliseringsteknikker*. Selvom begreberne er udviklet selvstændigt, flyder de stadig ind i hinanden.

Mills begreb om motivationsvokabularier er grundsten for begrebet om accounts. Mills forstod sproget som et redskab, hvor igennem individer kommunikerer forklaringer på og motiver for deres handlinger (Mills 1940:904). Han understregede, at motiverne ikke stammer direkte fra individerne, men at de er et produkt af de sociale omstændigheder, individet befinder sig i. Samtidig afhænger motiverne af det omgivne publikum. Dette skyldes, at de accepterede motiver er kulturelt betingede og dermed omskiftelige i forhold til samfundet samt betinget af den gruppe, individet præsenterer motivet for (Mills 1940:906). Motivernes henholdsvis accept og inaccept er derfor betinget af omgivelserne.

Lyman og Scott var inspireret af Mills samt af Erving Goffmans teori omkring selvfremstilling, hvor individer ofte præsenterer sig selv overfor andre på selv-beskyttende vis (Goffman 1959). Et fællestræk som eksisterer mellem Mills motivationsvokabularier og Scott og Lymans accounts er, at de tilbyder en sammenhæng mellem kollektiv forståelse (kultur) og individuel opførsel (individ).

3.2.3.1 Accounts

Lyman og Scott var mente, at der ud fra et sociologisk synspunkt findes to situationer hvor accounts benyttes: 1) ved retfærdiggørelse eller undskyldning af socialt uønskede eller problematiske fremtrædener eller 2) som et middel til at sammenvæve forskelligartede sociale events – at forklare en handling som ikke er afvigende i ét forum, i et andet forum, hvor den betragtes som afvigende.

Begrebet om accounts skal opfattes som en social aktørs forklaring overfor andre aktører i forbindelse med upassende opførsel. Accounts kan opdeles i to kategorier efter hvilken type account der er tale om. Lyman og Scott opererede med henholdsvis undskyldning og retfærdiggørelse, der indeholder forskellige forklaringstyper, hvilket vil blive præsenteret i det følgende. Begge

accounttyper benyttes med henblik på individets selvbeskyttelse selv samt opretholde den sociale orden.

Indenfor accounts som undskyldning arbejdes der med begreberne appel til uheld (*appeal to accidents*), appel til mentale elementer (*appeal to defeasibility*), appel til biologiske drivkraft (*appeal to biological drives*) og skabelse af syndebuk (*scapegoating*) (Lyman&Scott 1970:114). Når appel til uheld anvendes, fralægges individet sig ansvaret for den afvigende handling ved at pointere generelt accepterede "farer" i samfundet. Grunden til at denne form for account accepteres, skyldes den uregelmæssige og sjældne risiko for at ulykken sker for den enkelte aktør. Tvivlen overfor accounten opstår først, når hændelsen indtræffer ofte for aktøren, eksempelvis ved gentagende forsinkelse grundet trafikken (Lyman&Scott 1970:115). Ved brug af appel til mentale elementer undviger individet ansvaret for den udførte handling ved at henlede opmærksomheden på, at handlinger afhænger af et mentalt element. Her er tale om henholdsvis vilje, hvor aktøren forklarer, at han ikke har handlet med en fri vilje, eller viden, hvor aktøren hævder, at han ikke har været fuldt informeret omkring situationen eller konsekvenserne. For begge elementer gælder det, at aktøren kan forsøge at forklare handlingerne gennem en påvirkning af enten alkohol eller stoffer, eller ved at bruge sindssyge - midlertidigt eller permanent - som undskyldning for den afvigende handling (Lyman&Scott 1970:115). Appel til biologisk drivkraft benyttes, når der undskyldes på baggrund af biologiske betingelser. I denne form for account tillægges biologien stor betydning, og undskyldningen tager ofte form af argumenter omhandlende manglende kontrol over biologien, eksempelvis ved argumenter om kontrol af impulser, sexlyst og lignende (Lyman&Scott 1970:116-117). Den sidste form for undskyldning, skabelse af syndebuk, benyttes når individets handling undskyldes som svar på et andet individs attitude eller opførsel. Skabelse af syndebuk bruges således til at undskylde en handling ved at forklare udførelsen som konsekvens af en andens handlinger (Lyman&Scott 1970:119-120).

3.2.3.2 Neutraliseringsteknikker

I anvendelsen af accounts som retfærdiggørelse benyttes typerne benægtelse af skade (*denial of injury*), benægtelse af offer (*denial of victim*), fordømmelse af fordømmende (*condemnation of condemners*) og appel til loyaliteter (*appeal to loyalties*) (Lyman&Scott 1970:120). Begreberne er inspireret af Sykes og Matzas neutraliseringsteknikker, og disse vil derfor forklares sammenkoblet ud fra begge teoretiske perspektiver i det nedenstående. Ifølge Sykes og Matza anvender individet neutraliseringsteknikker som legaliseringsrationaler, der kan legitimere individets afvigende handlinger i forhold til det gældende normsæt. Neutraliseringsteknikkerne har til hensigt at ophæve

den moralske anfægtelse, der opstår i forbindelse med afvigende handlinger. Det handler således ikke om de afvigende handlinger i sig selv, men om at forklare hvorfor disse handlinger udføres samt gøre handlingerne meningsfulde for sig selv og andre.

Førstnævnte neutraliseringsteknik benyttes af aktøren i situationer, hvor han er vidende om, at den udførte handling er forkert, selvom han ikke har haft til hensigt at forvolde skade på nogen eller noget. Individet mener, at det faktum at ingen lider skade, retfærdiggør handlingen (Lyman&Scott 1970:121). Når accounten benægtelse af offer anvendes, anser aktøren, at den udførte gerning kan retfærdiggøres, da ofret fortjener den skade, som han er blevet påført. Ifølge Lyman og Scott er der fire typer mennesker, der underordnes kategorien, der fortjener at få påført skade: *Tætte fjender* der betegnes som personer, der direkte har skadet aktøren, *etablerede i normativt afvigende roller*, som er de, der er unormale set fra aktørens synspunkt (eksempelvis homoseksuelle, prostituerede eller lignende), *grupper med tribale stigma*, herunder også bestemte racer eller etniske minoriteter samt *fjerne fjender* i roller der anses som tvivlsomme eller sårende, eksempelvis personer med andre synspunkter end aktøren selv indenfor sport, politik og lignende (Lyman&Scott 1970:121-122). Yderligere er der objekter som fortjener skade, herunder objekter der tilhører nogle af de ovenfor nævnte personer, da dette kan opfattes som symbolsk skade på denne, objekter der er offentligt eje og ikke tilhører "nogen", eksempelvis en bænk i en park eller objekter med lav eller ingen værdi (Lyman&Scott 1970:122). Ved at anvende accounts med fordømmelse af fordømmende er aktøren klar over, at den udførte handling er forkert men retfærdiggør den gennem, at andre udfører gerninger, der er værre end hans, at andre ikke er blevet straffet for deres gerninger og lignende (Lyman&Scott 1970:122). Sykes og Matza mente yderligere at denne form for neutraliseringsteknik bliver anvendt i situationer, hvor individet har følt sig udsat for hets eller had fra andre og derved kan retfærdiggøre sine handlinger herigennem. Den sidstnævnte neutraliseringsteknik appel til loyaliteter anvendes i situationer, hvor aktøren mener, at hans afvigende handlinger er tilforladelige eller ligefrem korrekt, da det er i en andens interesse at gerningen udføres – eventuelt en person som aktøren skylder en tjeneste (Lyman&Scott 1970:122). Gerningen retfærdiggøres, da handlingen ikke er egoistisk funderet, men i stedet er noget, som aktøren har været nødsaget til at gøre.

For Matza og Sykes vil neutraliseringsteknikkerne ikke nødvendigvis være stærke nok til at afværge individets egen skyldfølelse eller andres bebrejdelser, men ikke desto mindre anså de teknikkerne som centrale i forhold til at mindske effekten af den sociale kontrol (Sykes og Matza 1957:128-131).

De ovenfor nævnte orienterende begreber har det til fælles, at de omhandler, hvorfor individer indgår i kriminelle handlinger, samt hvordan de forklarer valget herom. Med dette teoriapparat søges det at afvise ideen om, at kriminalitet er noget iboende i individet, og derved er det muligt at bekræfte, at afvigende adfærd ligesom anden adfærd påvirkes af omgivelserne. Spørgsmålet om hvorvidt adfærden bliver afvigende handler blot om, hvilke sociale aktører individet omgiver sig med. Yderligere kan ovenstående medvirke til at forklare grunden til, at individet er indgået i kriminelle handlinger, samt hvorfor de kriminelle løsninger har været mere attraktive end de konforme valg. Afslutningsvis bidrager den teoretiske fremstilling om accounts til en forståelse af, hvordan det afvigende individ forklarer, undskylder og retfærdiggør sine afvigende handlinger gennem de tilgængelige virkemidler.

3.3 Den sociale kontrols forskellige aspekter

I det nedenstående beskrives den sociale kontrols virkemidler. For at opnå et nuanceret teoretisk felt har jeg inddraget flere forståelser, der gennem forskellige arenaer forklarer det samme fænomen; hvordan den sociale kontrol har til sigte at afholde individer fra kriminalitet. Overordnet skelnes der mellem formel og uformel kontrol, hvor den formelle kontrol udøves af autoritære instanser som politi, retsvæsenet og lignende, imens den uformelle kontrol udøves af samfundet i øvrigt (Brodtkorb 2009:100). Fælles for de teoretiske perspektiver der inddrages i nedenstående er, at de alle placerer sig under den uformelle kontrol.

3.3.1 Omgivelsernes sociale kontrol

Social kontrol kan beskrives som de sociale processer, der udspiller sig, når en uønsket handling eller adfærd formelt eller uformelt sanktioneres med det formål at genoprette eller stabilisere den sociale orden. Social kontrol fungerer på flere niveauer, og jeg vil i følgende afsnit beskrive, hvorledes social kontrol fungerer på henholdsvis mikro-, meso- og makroniveau. Jeg benytter Francis Ivan Nyes teori om familiefokuseret social kontrol samt Travis Hirschis teori om sociale bånd. Efterfølgende inddrages John Hagans power-kontrol teori, der fokuserer på social kontrol gennem familieformer, og afslutningsvis medtages et kønsrolleperspektiv, som forholder sig til den kønnede sociale kontrol.

Ivan Nye var en af de førende sociologer indenfor familiesociologien. Hans teori omkring social kontrol havde ikke til hensigt at finde en forklaring på kriminalitet men snarere at forklare, hvorfor det ikke er mere udbredt (Lilly m.fl. 2007:86). Dette forgik gennem klarlægning af sociale kontrolfaktorer, der fungerer hæmmende for afvigelse samt klarlægning af, hvordan disse faktorer ved ineffektiv virkning skaber mulighed for afvigelse og kriminalitet for individet. Da Nye primært

beskæftigede sig med familiesociologi, så han familien som den mest betydningsfulde instans i den sociale kontrol (Lilly m.fl. 2007:87).

Nye skelnede mellem tre former for social kontrol:

- 1) Direkte kontrol
- 2) Internaliseret kontrol
- 3) Indirekte kontrol

Den direkte kontrol erfarede Nye som en ydre kontrol, der bliver udøvet af autoriteter som eksempelvis forældre, lærere og politi. Kontrollen tager form af belønning eller straf for henholdsvis acceptable og ikke-acceptable handlinger. Den internaliserede kontrol opstår, når individet tilpasser sin opførsel efter det accepterede. Dette sker under den direkte kontrols tilstedeværelse gennem bevidstheden eller super-ego'et, hvilket gør det muligt at modstå fristelser og impulser mod forkert opførsel. Den indirekte kontrol afholder individet fra uaccepterede handlinger gennem identifikation med autoritære figurer. Individets forventning omkring autoriteters og især forældrenes misbilligelse af en uaccepteret handling afholder således individet fra handlingen, selvom der kun er lav eller ingen grad af direkte eller internaliseret kontrol til stede. De tre former er gensidigt afhængige, og kan derfor ikke adskilles (Lilly m.fl. 2007:87).

3.3.2 Sociale bånd som kontrolform

Travis Hirschi mener, at der er et bestemt teoretisk spørgsmål, der skal stilles, når et fænomen som kriminalitet undersøges; **Hvorfor bryder nogle folk ikke loven?** Med dette spørgsmål modstiller han sig samtidens teoretiske forståelser omkring kriminalitet, herunder Edwin H. Sutherland og Robert K. Merton, som mente at spørgsmålet skulle være: **Hvorfor er folk motiveret til at begå kriminalitet?** Hirschi mener, at de sociale bånd er med til at regulere, hvorvidt et individ inddrages i kriminelle aktiviteter, og dermed er det ikke motiverende faktorer, der har en indflydelse, men derimod de faktorer der afholder individet for at blive inddraget i kriminalitet. Han definerer de sociale bånd som vedvarende sociale relationer (Lilly m.fl. 2007:100-103).

Hirschi opdeler de sociale bånd i fire typer, henholdsvis: Tilknytning (*Attachment*), Forpligtigelse (*Commitment*), Involvering (*Involvement*), Tro (*Belief*) (Hirschi 2002:16).

Tilknytning: Individet ser op til personer som rollemodeller. Dette kan eksempelvis være forældre, ældre søskende eller lærere. På baggrund af denne fascination ønsker den potentielt kriminelle ikke at skuffe rollemodellerne, og det er således de stærke sociale forhold, individet har til personer omkring sig, der er afgørende for afholdelse fra kriminelle handlinger (Hirschi 2002:18).

Forpligtigelse: Henviser til at den sociale aktør overvejer de risici, der er til stede i forbindelse med en kriminel handling. Sociale aktører der har stærk konformitet og bånd til samfundet, vil således opleve at der er for stor risiko ved at begå kriminalitet - der er for meget på spil. Der vil inden for denne type eksistere en rationel tankegang, hvor der foretages en cost/benefit analyse, omkring risiko versus udbytte (Hirschi 2002:21).

Involvering: Individet investerer en betydelig del af sin tid og energi på en bestemt form for aktivitet, hvilket kan være en hobby eller lignende. Dette fordrer, at den potentielt kriminelle har for travlt til at indgå i kriminelle gerninger, da den pågældende aktivitet optager en stor del af individets tid (Hirschi 2002:22).

Tro: Denne type sociale bånd indeholder den sociale aktørs tro på bestemte normer og værdier. Denne tro afholder aktøren fra kriminalitet, da aktøren ikke ønsker at skuffe de personer, som omgiver ham, og hvis respekt han ønsker bevaret⁶ (Hirschi 2002:23-26).

Såfremt de ovenfor beskrevne sociale bånd ikke er intakte, vil der være større risiko for, at individet indgår i kriminelle aktiviteter. Det kan derfor siges, at de sociale bånd fungerer som en social kontrol, der udøves indirekte af individets betydningsfulde relationer. Kontrollen gennem tilknytning, forpligtigelse og tro skal forstås som en emotionel kontrol, der finder sted som en internal kontrol, hvor individets formodning om de betydningsfulde relationers reaktion på en afvigende handling, fastholder individet i en konform adfærd. Dog vil der i situationer, hvor de sociale bånd er fraværende, beskadigede eller inkonforme være risiko for, at individet vil indgå i kriminel aktivitet.

3.3.3 Familieform som kontrol

Power-kontrolteorien søger at forklare effekten af den familiære kontrol i forhold til kønsforskelle i kriminalitet (Bates 2003:170). Hagan argumenterede for, at forældrenes magtposition på arbejdsmarkedet indvirker på graden af social kontrol, der udøves i hjemmet. Ved lav kontrol er der risiko for, at den unge tager flere chancer og derved ender i afvigelse (Bates 2003:170).

Teorien skelner mellem balancerede og ubalancerede husholdninger, hvilket fastsættes gennem forældrenes magt på arbejdsmarkedet. I de balancerede husholdninger (egalitære familier) har mand og kvinde lige grad af magt, og hjemmet opfattes som mindre patriarkalsk end de ubalancerede husholdninger (patriarkalske familier), hvor mand og kvinde har ulige grad af magt (Bates 2003:170-171). Husholdningstypen afspejler niveauet af kontrol, der udøves overfor børnene i familien. Ifølge Hagan vil den patriarkalske familie *"reproduce daughters who focus their futures around domestic*

⁶ Denne type af sociale bånd kan sidestilles med Nyes fremstilling af indirekte kontrol.

labour and consumption, as contrasted with sons who are prepared for participation in direct production” (Hagan 1989:156). Modsat vil den egalitære familie: *“socially reproduce daughters who are prepared along with sons to join the productions sphere”* (Hagan 1989:157). Hagan argumenterer således for, at børn opvokset i patriarkalske familier i højere grad end børn fra egalitære familier opdrages til at afstå fra risikobetonet adfærd.

For Hagan havde familietyper indflydelse på, hvorvidt børnene, især pigerne, ville foretage afvigende handlinger. Han beskrev kvinders indgang til afvigende adfærd som afhængig af graden af patriarki og kontrol i husholdningen. Kvinder som er opvokset i patriarkalske husholdninger er derfor mindre udsat for at indgå i afvigende og kriminelle handlinger, end kvinder der er opvokset under egalitære familieformer (Hagan 1989:158). Ovenstående giver en implicit forståelse af, at de processuelle forhold i husholdningen er bestemmende for kønsforskelle i kriminalitet.

Power-kontrolteori tager primært udgangspunkt i to-forældre-familier, men er efterfølgende videreudviklet til at omfatte enlige forsørgere samt stedfamilier. Ifølge videreudviklingen vil en-forælder-familier og stedfamilier udøve en lavere kontrol end familier med to biologiske forældre i husholdningen. Barnet vil føle en mindre tilknytning til en enten fraværende forælder eller stedforælder og derfor opleve mindre kontrol (Bates 2003:172). Dog er det vanskeligt at måle graden af patriarkat i de alternative familieformer, da de ikke kan analyseres som de familietyper, der oprindeligt er grundlag for teorien grundet manglende magtforhold mellem ægtefæller. Kun familier med enlige mødre omtales i undersøgelserne af ikke-intakte familier, og den dominerende antagelse er, at kvindehusholdningerne er en speciel type af balanceret husholdning, da der ikke forefindes nogen ubalance i magten (Bates 2003:172). Derved vil kvindehusholdningerne også, ifølge teorien, udøve mindre grad af kontrol.

Power-kontrolteorien argumenterer for, at familiestrukturens patriarkalske attituder påvirker, hvorvidt børnene udvikler kriminel adfærd gennem den differentierede kontrol, der udøves overfor dem. Nærmere specificeret vil pigerne være genstand for en højere kontrolgrad end drengene i en patriarkalsk husholdning. Dette vil samtidig medvirke, at pigerne i langt mindre grad er tilbøjelige til at indgå i risikobetonet og afvigende adfærd (Bates 2003:174).

3.3.4 Social kontrol gennem kønsroller

Det er alment kendt, at kønsroller skabes gennem socialisering og kulturelle betingelser (Bo 2008:129-131). De kulturelle betingelser fastsætter kønnets normalitet, imens det er barnets primære socialiseringsagenter, der er ansvarlige for at videreformidle den givne kønsrolle.

Flere har beskæftiget sig med kønsroller og hvordan disse videresocialiserer til henholdsvis piger og drenge. En af dem er Edwin Sutherland, der forsøgte at forklare, hvorfor drenge oftere indgår i kriminalitet end piger. Han mente, at forskellen i den pleje og tilsyn der tilbydes det enkelte køn er udslagsgivende (Sutherland 1947:100-101). Hvor der for pigernes vedkommende gøres meget ud af at give en vedholdende opdragelse efter samfundets koder, og allerede fra starten lægges vægt på, at piger skal være søde, er drengenes opdragelse mindre vedholdende og mere præget af, at drenge skal være seje og hårde (Messerschmidt 1993:16). Derved kan det udledes, at drenge allerede i barndommen oplever en mindre grad af kontrol end pigerne, hvilket skabes ud fra de kulturelle betingelser.

Parsons tog tråden op efter Sutherlands forståelse af biologisk betingede kønsroller og beskrev, hvordan dikotomiske kønsroller struktureres i samt strukturerer familier. Han skelnede mellem de instrumentelle roller, der indeholder målopfyldelse samt fokuserer på forholdet mellem familien og samfundet og de ekspressive roller, der koncentrerer sig om de interne strukturer og funktioner i familien (Parsons&Bales 1955:14-15). I forlængelse af dette mente Parsons, at mænd udfylder de instrumentelle roller, imens kvinder varetager de ekspressive roller. Gennem denne fordeling opdrages børnene i familien til at varetage en passende kønsrolle i henhold til deres biologiske køn (Messerschmidt 1993:17).

Rollerne er ifølge Parsons baseret på et biologisk afsæt; Kvinder føder og tager sig af børn, og derfor vil kvinderne være bedst egnede til at varetage de ekspressive roller. Han argumenterede endvidere for, at der i familien er en forventning om, at piger er mere tilbøjelige til at være relativt føjelige og efterleve forældrenes forventning om ordentlig opførsel, imens drenge er mere tilbøjelige til at være oprørske overfor de voksnes autoritet og forventninger (Messerschmidt 1993:18). Da moren med sin ekspressive rolle varetager pasning af børnene, vil både drenge og piger i barndommens start forme en feminin identifikation med moren. Dog vil drenge relativt hurtigt tage afstand fra denne identifikation, da de ikke ønsker at blive identificeret som en tøsedreng – en proces Parsons betegnede som en maskulin angst. Drengen indgår derfor i en kompulsiv maskulinitet, hvor han kan udøve sin maskulinitet, hvilket både kan forstås som en rå fremtoning og en beskyttelse mod feminin identifikation (Parsons 1947:171).

Darell Steffensmeier og Emilie Allans teoretiske fremstilling adskiller sig fra andre kønsrolleperspektiver, da de anerkender, at der er en ulighed blandt kønnene i samfundet. De argumenterer for, at denne ulighed 1) kræver at kvinder tilpasser sig de tildelte roller som eksempelvis husmødre og koner, 2) ikke producerer acceptable afvigende roller for kvinder

sammenlignet med de der eksisterer til "barske mænd" og 3) laver afvigende labels til kvinder, der er mere stigmatiserende end de, der benyttes på afvigende mænd (Steffensmeier&Allan 1991:73).

Mænds overinvolvering i kriminalitet kan opfattes som samfundsskabt, og derved kan biologi kombineret med kønsnormer ses som determinerende for, at mænd er mere aktive i kriminelle foretagender. Steffensmeier og Allan ser optagelsen af maskuline kønsnormer som en uproblematisk proces, da de i deres teoretiske perspektiv ser bort fra den funktionalistiske socialisering, som behandles i andre kønsrolleteorier og i stedet fokuserer på biologisk betingede kønsnormer (Steffensmeier&Allan 1991:74). I kontrast til de maskuline kønsnormer vil kvinders feminine kvaliteter ikke værdsættes i den kriminelle underverden, da de er inkompatible med de normer, der efterspørges heri. Yderligere peger Steffensmeier og Allan på, at kvinder og mænd har forskellige moralske grænser, hvilket medfører højere kriminalitetsrate hos mænd, da de ikke i samme grad som kvinder bremses af moralen (Steffensmeier&Allan 1991:73). Samtidig superviseres kvinder i højere grad i samfundet, hvilket formindsker mulighederne for at indgå i kriminalitet, da den sociale kontrol vil være væsentligt øget i forhold til den sociale kontrol, der fremsættes overfor mænd.

De ovenstående perspektiver på social kontrol gennem kønsroller fastholder, at kvinder oplever en højere grad af kontrol både i barndommen og ligeledes senere i opvæksten. Mændenes overrepræsentation i kriminalitet kan sammenfattet antages at være et produkt af mindre kontrol, den kulturelle opbakning af den kriminelle mand samt kønsnormer.

Teorierne kan forklare de forskellige aspekter af den sociale controls virkning. De spænder fra et mikroorienteret felt over mesoorienteret og til et mere makroorienteret felt - et spænd fra familiens kontrol over omgivelsernes kontrol og til social kontrol gennem samfund og kultur. Teorierne giver et billede af, hvordan den sociale kontrol praktiseres, og hvilke effekter der opstår i kølvandet på en henholdsvis effektiv og ineffektiv social kontrol. De afsluttende teorier giver yderligere et billede af, hvordan børn socialiseres i familien med henblik på familieformer og kønsroller, samt hvilke konsekvenser denne socialisering har for risici for afvigende adfærd senere i livet.

3.4 Maskulinitet og femininitet

Da specialets overordnede fokus er at klarlægge den kønnede forskel i kriminalitet, er det nødvendigt at inddrage en distinktion mellem femininitet og maskulinitet, da dette formodes at have en indvirkning på de kønnede processer, der udspiller sig i kriminalitet. Valget er faldet på performativitetsteorien om at *gøre køn* og *gøre forskel* samt forståelsen af mænds øgede marginaliseringsrisiko. Teorierne formodes at kunne anvendes både til at give en forklaring på mænds øgede tilgang til kriminalitet samt håndtering gennem performance.

3.4.1 Fremstilling af køn

Begreberne omkring sex og gender er oprindeligt defineret af Robert Stoller (Stoller 1968). Begrebet sex henviser til det biologiske køn, imens begrebet gender definerer det sociale køn. En af grundene til at jeg finder det interessant at inddrage maskulinitets- og femininitetsforståelser i forhold til kriminalitet er, at dette kan være anledning til konfliktskabelse mellem sex og gender. Jeg har i nærværende speciale valgt, at tage udgangspunkt i Candace West og Don Zimmermans teoretiske forståelse om *at gøre køn* (doing gender), samt Candace West og Sarah Fenstermakers videreudvikling om *at gøre forskel* (doing difference). Begge teorier har et etnometodologisk islæt, da der fokuseres på den upåagtede proces, som skaber orden gennem regler og forventninger i hverdagsinteraktionen.

På trods af at det teoretiske bidrag om at gøre forskel rent kronologisk bør placeres efter begrebet om at gøre køn, vælger jeg imidlertid at indlede med førstnævnte, hvilket skyldes, at denne opstilling er mest meningsfuld grundet bredden af det teoretiske arbejde. Begrebet omkring at gøre forskel beskæftiger sig med køn, race og klasse som medskabere af social ulighed (West&Fenstermaker 1995:8). West og Fenstermaker fremsætter, at vi tenderer til at blive desorienterede, når nogle ikke handler i overensstemmelse med deres køn, race eller, klasse – med andre ord, når nogle *gør forskel* fra deres køns-, klasse- eller racemæssige placering (West&Fenstermaker 1995:23). Dette kan eksemplificeres ved, at en kvinde opfører sig mandigt, en person fra underklassen handler efter overklassens normer eller at en hvid mand agerer som en afroamerikaner – opførelser der ikke harmonerer med personens sande kategori. West og Fenstermaker tager derved højde for det intersektionelle aspekt ved social ulighed. Da jeg i min undersøgelse har afgrænset mig til kun at beskæftige mig med etniske danskere, og yderligere ikke beskæftiger mig med klasse, vil det være relevant at fokusere mere dybdegående på teorien om at gøre køn.

I forståelsen af at gøre køn vil det biologiske køn blive opfattet ud fra anatomiske betingelser, og det sociale køn opfattes som en påtaget status, der er konstrueret gennem psykologiske, kulturelle og sociale forståelser (West&Zimmerman 1987:125). Da jeg i tråd med flere tænkere mener, at køn ikke kun er biologisk bestemt, men samtidig – og måske frem for alt - afhænger af nogle samfundsaspekter, har jeg primært fokus på det sociale køn.

West og Zimmerman arbejdede ud fra tre begreber; biologisk køn, kønskategorisering og socialt køn (West&Zimmerman 1987:127). Det biologiske køn er bestemt af den sociale enighed i samfundet om at definere køn som henholdsvis mænd og kvinder, og placeringen i en kønskategori foregår gennem de biologiske kønskriterier. Kønskategoriseringerne består af common sense forståelser af 'kvinde'

og 'mand', som to individuelle kategorier, der symboliserer noget forskelligt. Som følge af en internaliseret forståelse af de to kategorier og kriterier for, hvad der, biologisk og socialt, forstås som henholdsvis 'kvinde' og 'mand', sammenkobles det biologiske og det sociale køn.

Det sociale køn er det, West og Zimmerman forbinder med at gøre køn, og det betegner den adfærd, som individet udviser ud fra forestillinger, normer og regler for den givne køns kategorisering. Ved at handle i overensstemmelse med disse, kan individet således forstærke tilhøret til en bestemt køns kategori.

De sociale aktører vurderes af andre i forhold til, om de agerer i overensstemmelse med deres køns kategori. Såfremt dette er tilfældet, udvises der påpasselighed overfor kønnet, og på denne måde opretholdes den sociale orden i interaktionen. Hvis individet ikke agerer i overensstemmelse med sin køns kategori, vil individet betragtes som upålideligt, og der kan opstå en usikkerhed omkring interaktionen, hvilket kan medføre, at andre finder individets adfærd problematisk grundet brud med den sociale orden (West&Zimmerman 1987:136).

Det sociale køn konstrueres gennem samfundet, og hvad der betragtes som korrekt ageren for henholdsvis mand og kvinde, fastsættes gennem de gængse forståelser at maskulinitet og femininitet. Maskulinitetens idealtipe defineres i den vestlige verden som en ung, heteroseksuel, atletisk bygget, økonomisk succesfuld og uafhængig mand (Connell 2005:76-77). Imens skal femininitet forstås som en underordning af maskulinitet, der betegner de egenskaber som findes ønskværdige for en kvinde. Tove Petterson har ud fra en række teoretiske kønsfremstillinger udarbejdet en liste, der beskriver den dikotomi, der eksisterer mellem maskulinitet og femininitet.

Figur 3 - Dikotomi mellem maskulinitet og femininitet

<i>Maskulinitet</i>	<i>Femininitet</i>
Overordnet	Underordnet
Aktiv	Passiv
Stærk	Svag
Rationel	Irrationel
Seksuelt begær rettet mod kvinder	Seksuelt begær rettet mod mænd
Eftertragtet af kvinder	Eftertragtet af mænd

Det er denne skildring, der sammen med forståelserne præsenteret i afsnit 3.3.4 *Social kontrol gennem kønsroller*, vil være in mente, når begreberne maskulinitet, femininitet og at gøre køn anvendes i specialet.

3.4.2 Kønnenes marginaliseringsrisiko

De seneste år har der været øget fokus på at mænd i langt højere grad end kvinder, udfylder en marginaliseringsstruet position i samfundet. Når der i nærværende speciale tales om marginalisering, forstås det ud fra definitionen af marginalisering som en position, hvor det marginaliserede individ befinder sig i samfundets periferi: *"Marginalisering betegner en social tilstand, hvor den marginaliserede befinder sig i yderkanten af det, der er normalt eller gængs i et samfund"* (Larsen 2009:7) Hans Bonde interesserer sig for denne øgede marginaliseringsrisiko og mener, at mænd i højere grad end kvinder udgør en splittet gruppe (Bonde 2008:18). I tråd med problemfeltet finder Bonde det problematisk, at ligestillingsdebatten kun fokuserer på at få kvinder til toppen, og ikke i så høj grad at få mændene væk fra bunden.

Bonde betegner mændene som det ekstreme køn, da der, på trods af at de fleste mænd placerer sig i normalområdet, samtidig ses et langt større udsving til top og bund end for kvindernes vedkommende. For selvom det er blandt mændene de fleste ledere og højtlønnede skal findes, er det samtidig også her at størstedelen af de, der befinder sig på samfundets bund placerer sig - herunder kriminelle, alkoholikere, selvmordere og lignende (Bonde 2008:18+43). Samtidig dominerer mænd også indenfor kategorier som fysisk og psykisk sundhed, manglende uddannelse og social udsathed (VM 2011). Spaltningen i top og bund kan samtidig skyldes, at mændene ofte går lige til kanten i flere henseender, eksempelvis i risikofyldte handlinger som finanseventyr, iværksætteri og kriminalitet, hvilket enten kan gå godt og placere manden i toppen af samfundet eller modsat (Bonde 2008:19).

Yderligere peger Bonde på, at stort set alle kulturer bygger på mandebilleder, der kan sammenfattes ud fra de tre f'er: forførelsen, forsørgeren og forsvareren. Såfremt mænd formår at udfylde disse roller, vil de opfattes som maskuline (Bonde 2008:25). Der har over tid i stort set alle kulturer været en forventning om, at mænd handler i overensstemmelse med de tre f'er og mænd, der viger tilbage fra denne fremdrift og ikke viser ambitioner betragtes som umaskuline (Bonde 2008:26).

Mændenes øgede marginaliseringsrisiko er ikke et nyt emne i sociologien. Phillipe Bourgios udgav i 1996 resultatet af sit studie af en gruppe puertoricanske mænd, som i det senmoderne samfund oplevede marginalisering på grund af arbejdsmarkedets overgang fra industri til servicefag (Bourgios 1996:414). Mændenes habitus passer ikke ind i servicefagene og de jobs, der tilbydes, finder mændene umaskuline (Bourgios 1996: 421).

Overgangen medvirker at de stilles udenfor arbejdsmarkedet – deres tidligere ressource til respekt – og må skabe nye standarder for maskulin værdighed (Bourgios 1996:414). Den maskuline værdighed efterstræbes gennem vold, økonomisk velstand og seksuel dominans og eftersøges gennem det, Bourgios betegner som en gadekultur (*street culture*). Gadekulturen bliver derfor løsningen på at tjene penge og dermed dække det økonomiske/materielle behov og opnå menneskelig værdighed, da der gennem indgang i en gadekultur kan opnås respekt gennem andet end tilhør til en maskulin karriere.

Overgangen medvirker yderligere, at kvinder i højere grad passer ind på arbejdsmarkedet, hvorfor rollerne i samfundet vendes på hovedet i forhold til de oprindelige roller (Bourgios 1996:415-416). Mændene marginaliseres i forhold til kvinderne, og mister til dels deres maskuline dominans. Forsøget på at genoprette denne foregår gennem hævvelse af maskulinitet, hvorigennem der opnås respekt.

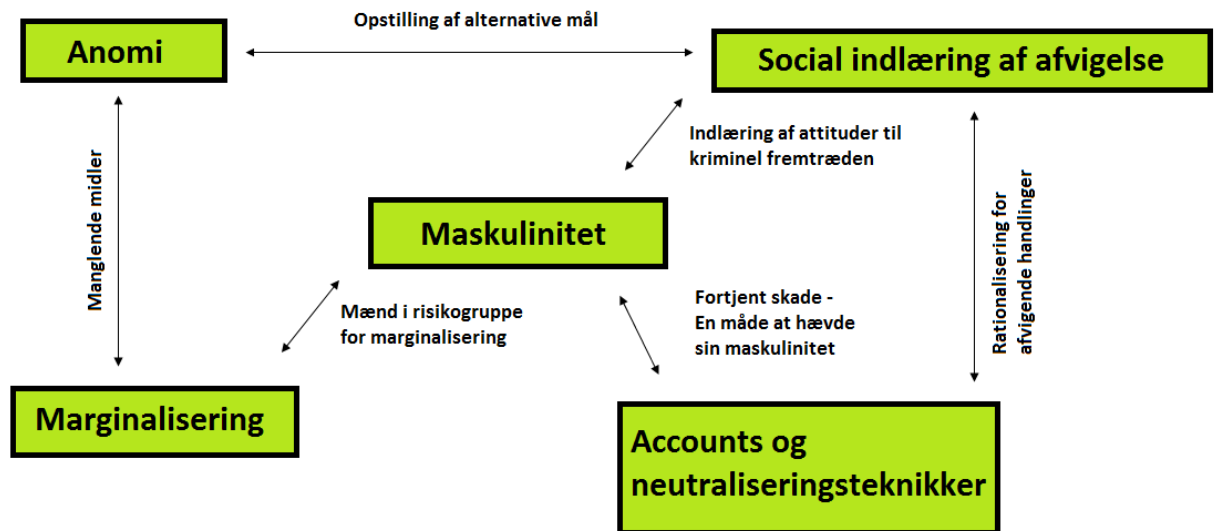
Gennem de ovenstående betragtninger fastslås det, at mænd i langt højere grad er marginaliseringstruede end kvinder. På trods af at mændene fylder mest i samfundets top på tværs af køn, fylder de samtidig mere i samfundets bund, imens kvinder oftere placerer sig i normalområdet uden de helt store udsving. Da mændene i højere grad er i risiko for marginalisering, må de tage alternative midler i brug for at opnå maskulin respekt, hvilket kan foregå gennem kriminelle foretagender.

3.5 Teoretisk samspil og anvendelse

Ovenstående afsnit giver en fremstilling af specialets teoretiske ramme med henblik på at fastslå de orienterende begreber, der vil danne baggrund for specialets empiriske og analytiske arbejde. Jeg vil i det følgende kort fremhæve de vigtige begreber og understrege deres relevans og brugbarhed i forhold til problemstillingen.

I første del af afsnittet fremhæves de orienterende begreber *social indlæring*, *modstand mod tilpasning* samt *accounts og neutraliseringsteknikker*. Disse begreber fungerer på et mikro/mesoniveau og anvendes i forklaringen af, hvordan og hvorfor individer indgår til en kriminel levestil samt sidstnævnte i forbindelse med håndtering heraf. Da begreberne er kønsblinde, har jeg i nedenstående figur sammenkoblet dem med de kønnede teorier for at give et billede af, hvordan disse fungerer i samspil. Dette er ikke et forsøg på at kønne begreberne, men snarere for at give læseren en forståelse af begrebernes samspil.

Figur 4 - Sammenspil mellem kriminologisk og kønnet teori

De kønnede og de kriminologiske begrebers samspil på tværs af hinanden skal forstås med maskulinitet i centrum, da dette både kan siges at findes i begreberne *marginalisering*, *accounts og neutraliseringsteknikker* samt *social indlæring af afvigelse*. Sidstnævnte har ligeledes et bredt teoretisk samspil med begreberne *accounts og neutraliseringsteknikker* samt *anomi*. De kønnede orienterende begreber om *at gøre køn* og *marginaliseringsrisiko* anvendes således til at tilføre analysen en kønnet vinkel. Dette foregår både ved brug af begreberne som enkeltstående, men samtidig på tværs og i samspil med de andre begreber.

De orienterende begreber omkring social kontrol er bevidst ikke inddraget i ovenstående figur, da de allerede indeholder et kønnet perspektiv. Dette gør sig gældende ved både den sociale kontrol i familien og samfundet, hvor teorierne påpeger, at kvinder i højere grad end mænd kontrolleres. Begreberne om den sociale kontrol tager således fat om både individ- og strukturniveauet, og anvendes til forklaring af, hvordan henholdsvis effektiv og ineffektiv social kontrol påvirker afholdelse fra eller indgang til kriminalitet.

Samlet set vil det teoretiske grundlag danne fundament for empirien samt den kodningsproces, der finder sted forud for analysen. Med det adaptive element in mente ønsker jeg ikke at teste teoriernes gyldighed, men snarere fungerer de som inspiration til at skabe mønstre og sammenhænge i det empiriske materiale. Ved at understøtte empirien gennem teorien sikrer jeg samtidig opfyldelse af specialets metodiske del - vekselvirkning mellem teori og empiri.

Det vil samtidig være muligt at inddrage yderligere teoretiske perspektiver i analysen, såfremt der i bearbejdningen af empirien fremkommer mønstre, der har en forklaringskraft i forhold til problemformuleringen.

4 Tilgang til feltet

Indgangen til et afsondret felt som kriminalitet kan være en vanskelig proces – en proces der i denne undersøgelse har været præget af afvisninger og omstruktureringer af de oprindelige planer. Når indgangen til feltet bliver en realitet, kræves en bestemt fremgangsmåde og tankegang, for at overholde de sociologiske kodekser. I nedenstående behandles indtræden i og det etiske aspekt ved at foretage en undersøgelse inden for et sensitivt forskningsfelt.

4.1 Kontakt til og indgang i et felt

Udgangspunktet for undersøgelsen var at indsamle empiri gennem Kriminalforsorgens institutioner, og jeg undersøgte derfor, hvilke muligheder der var tilgængelige herfor. Ifølge de formelle regler skal specialestuderende søge om tilladelse til at foretage undersøgelser i Kriminalforsorgens institutioner. Hensigten med ansøgningen er, at Kriminalforsorgen kan henvise til den institution, der passer bedst til undersøgelsens ønsker og samtidig anbefale et samarbejde mellem institution og studerende. Jeg sendte derfor i starten af min informantsøgning en ansøgning til Straffuldbyrdelseskontoret i Direktoratet for Kriminalforsorgen – en ansøgning som imidlertid blev afvist. Grunden til afvisningen var, at Kriminalforsorgen gennem undersøgelsen ikke ville opnå viden om deres institution (Bilag 2). Dog kunne jeg stadig udføre undersøgelsen i deres institutioner, blot ønskede de ikke at anbefale deres tjenestesteder at indgå i samarbejdet, så de steder jeg eventuelt skabte kontakt til skulle selv godkende samarbejdet.

Informantrekrutteringen skulle således vise sig at være en særdeles problematisk proces. Jeg har gennem undersøgelsens forløb været i kontakt med en del personer, som jeg på den ene eller anden måde mente, kunne være behjælpelige i forhold til at skaffe informanter, herunder flere åbne fængsler, udslusningspensioner, arresthuse, organisationer der fungerer som efterværn for kriminelle samt andre instanser, der varetager opgaver omkring straffelovskriminelle. Et enkelt fængsel, et arresthus samt en udslusningspension indvilligede i at give mig adgang til at tale med nogle af deres indsatte, og jeg fik derfor tilladelse til at hænge et opslag op, så de indsatte kunne orientere sig om undersøgelsens formål samt kontakte mig såfremt de ønskede at deltage⁷ (Bilag 3). Denne form for rekruttering viste sig imidlertid at være vanskelig, og kun én enkelt informant meldte sig til at deltage, hvilket imidlertid viser, at selvom den formelle adgang er opnået, så er det ikke ensbetydende med, at den reelle adgang vil lykkes (Jensen 2011:12). Samtidig kan denne

⁷ Kriminalforsorgens institutioner har en politik om, at de ikke videreformidler informationer omkring undersøgelser til de indsatte.

rekrutteringsform være metodisk udfordrende, da det formodes at de, der melder sig til deltagelse gennem denne metode vil tilhøre den ressourcestærke del af gruppen, hvilket kan skabe bias i undersøgelsen.

Jeg har haft kontakt til flere steder, som har afvist samarbejdet, hvilket primært har været begrundet med Kriminalforsorgens manglende opbakning af undersøgelsen og den massive interesse der er omkring kriminelle. Førstnævnte har især vist sig i forbindelse med kontakt til afsoningstilbud, hvor samarbejdet er blevet fravalgt på grund af manglende godkendelse fra Kriminalforsorgen. For det andet er der et stadigt stigende antal folkeskole- og gymnasieelever samt universitetsstuderende, der ønsker at interviewe indsatte, hvorfor flere af de steder jeg havde kontakt til, som udgangspunkt afviste at åbne op for denne mulighed. Dette skyldtes både manglende ressourcer til at bistå undersøgelsen eller et ønske om at bevare de indsatte private afsoning.

4.1.1 Risikohåndtering ved informantrekruttering udenfor institutioner

På grund af den manglende succes gennem de formelle institutioner måtte jeg tage andre midler i brug for at finde informanter til undersøgelsen. Jeg valgte derfor at benytte mig af mit netværk for derigennem at opnå kontakt til kriminelle mænd og kvinder, der var interesserede i at dele deres historier med mig. Denne metode viste sig at være særligt givende, da jeg opnåede kontakt til seks ud af syv informanter denne vej igennem. Jeg er klar over at der kan være en risiko ved at erhverve informanter på denne måde når der arbejdes indenfor et farligt forskningsfelt, og jeg vil derfor beskrive de forholdsregler jeg tog for at eliminere eventuelle risici.

Først og fremmest var jeg meget klar i de formuleringer jeg videregav til mine kontaktpersoner. Jeg gjorde det klart, hvilken type kriminelle jeg ønskede at tale med og forklarede samtidig, at jeg ønskede, at de kunne "stå inde" for de informanter de henviste til, da kontakten foregik udenom formelle institutioner. Da mine kontaktpersoner har et personligt kendskab til de informanter, de har sat mig i kontakt med, har jeg herigennem fået verificeret, at et interview med den pågældende informant ikke ville udvikle sig til en risikabel situation.

Derudover er kommunikationen med informanterne foregået gennem mine kontaktpersoner indtil kontakten var etableret, hvorefter jeg har overtaget og sørget for at træffe de nødvendige aftaler. Jeg har for en sikkerheds skyld sørget for at mit telefonnummer ikke fremkom i søgninger i diverse databaser, således at min adresse stadig er uvis for de informanter, som jeg havde telefonisk kontakt til.

Samtidig var jeg opmærksom på, hvor interviewet blev afholdt. Jeg havde fra starten valgt ikke at afholde interviews i mit hjem og tilbød derfor at interviewet enten kunne afholdes hos informanten eller på et offentligt sted. Jeg havde gennem en bekendt fået adgang til et lokale, hvor der var mulighed for at mødes med informanterne. Yderligere sørgede jeg for at informere andre om, hvor og hvornår jeg afholdt hvert enkelt interview, således at de kunne reagere, såfremt der opstod uventede situationer.

Jeg har gennem hele forløbet forholdt mig til det faktum at de informanter, som jeg har skabt kontakt til udenom institutioner er personer, der har udstået deres straf og nu er tilbage i samfundet. Jeg har derfor ikke opfattet interviewsituationen som risikobetonet, da der har været at gøre med mennesker, som har afsonet deres straf og derfor færdes frit til daglig.

4.1.2 Formelle og uformelle spilleregler

I forbindelse med udførelse af en sociologisk undersøgelse er de etiske overvejelser vigtige at gennemtænke forud for empiriindsamlingens påbegyndelse. Jeg har i det følgende afsnit opdelt mine overvejelser i uformelle og formelle etiske aspekter og vil her igennem argumentere for de valg, jeg har taget for undersøgelsens udførelse.

4.1.2.1 Det sensitive dilemma

Da jeg igennem min problemstilling ligger op til at beskæftige mig med kriminelle mænd og kvinders egne fortællinger omkring indgangen til kriminalitet, kan der siges at være tale om et emne, som placerer sig inden for det sensitive forskningsfelt.

Som udgangspunkt opfattes emner i den sociologiske forskning først som sensitive, når forskeren indtræder i det pågældende felt. Claire M. Renzetti og Raymond M. Lee beskæftiger sig i bogen *"Researching Sensitive Topics"* med fire områder, der betragtes som sensitive (Lee & Renzetti 1993:6):

1. Forskning der invaderer den private sfære eller undersøger dybe personlige oplevelser dybdegående
2. Forskning der omhandler afvigelse og kontrol
3. Forskning der berører magtfulde mennesker eller organisationers basale interesser eller fremhæver magt- eller dominansforhold
4. Forskning af effekter som er hellige, og som ikke ønskes bespottet af den gruppe som undersøges.

I nærværende speciale bevæger jeg mig inden for de to førstnævnte punkter, hvilket skyldes at jeg har udgangspunkt i de kriminelles egne fortællinger om deres kriminalitet, hvorfor der opfordres til at berette om personlige og, for nogle, følsomme episoder og oplevelser (Bilag 1). Samtidig sættes der indirekte fokus på afvigelse gennem interviewet, da de kriminelles situation opstilles mod "det normale" set ud fra et samfundsperspektiv.

Min baggrund for at arbejde inden for sensitive emner er af bred karakter. Størstedelen af mit studieforløb på sociologi ved Aalborg Universitet har haft omdrejning om emner, der kan betegnes som sensitive i forhold til ovenstående punkter, herunder kriminelle, socialt udsatte minoritetsgrupper samt subkulturer. Jeg føler mig derfor også rustet til at udføre denne undersøgelse på etisk forsvarlig vis gennem brug af erfaringer og min sociologiske situationsfornemmelse.

Da jeg tidligere har udført undersøgelser indenfor det sensitive felt, var jeg også forberedt på, at der kunne forekomme følelsesladede fortællinger under interviewene. Jeg var derfor opmærksom på at der i interviewsituationen kunne blive behov for at påtage sig forskellige ansigter, der var passende til situationen og fortællingen. Dette var blandt andet tilfældet i situationer, hvor informanterne berettede om handlinger, som ligger langt fra min holdning omkring, hvad der er acceptabelt, hvorfor jeg ikke sympatiserer med disse:

"Jeg fik en lillesøster da jeg var 9 år, og hende havde min mor jo heller ikke tid til at passe, så det var mit job at passe hende efter skole(...)de første tre måneder af hendes liv, der havde hun kolik(...)og jeg skulle bare gå der og passe den der unge der(...)Og der har så været nogle perioder, hvor jeg har slået hende" (Ulla:6-7).

Ved udtalelser som ovenstående var jeg derfor opmærksom på ikke at vise en foragt for handlingen, så informanten følte ubehag, men i stedet virke interesseret og nysgerrig omkring fortællingen, og dermed give informanten tryghed til at fortsætte fortællingen. Yderligere havde jeg forud for interviewene forberedt mig på, at både jeg og informanterne kunne blive påvirket af de følelsesladede fortællinger, der kunne fremkomme. Dette viste sig blandt andet i interviewet med Jacob, som blev meget følelsesmæssigt påvirket af et bestemt samtaleemne (Jacob:53). Dog har jeg tidligere foretaget interviews med lignende grupper og var derfor et langt stykke hen ad vejen rustet til at tackle disse situationer, uden at mit udtryk afslørede, at de påvirkede mig. Jeg valgte i situationen med Jacob at tilbyde ham at holde en kort pause. Her talte vi om "ufarlige" emner, indtil jeg kunne mærke, at han var parat til at vende tilbage til interviewet.

På trods af den sympatiske rolle, som til tider blev benyttet under interviewene, var jeg særligt opmærksom på at opretholde en professionel distance. Dette skyldes, at jeg indgik i

interviewsituationen med et videnskabeligt formål, hvorfor det er vigtigt at afholde sig fra at skabe en venskabelig relation. For at undgå at den professionelle distance skulle skabe en uhensigtsmæssig ulighed i interviewet var jeg meget opmærksom på, hvordan situationen tog form. Valget om afholdelse af interviews hos informanten eller i det omtalte lokale, såfremt der var muligt, var medvirkende til at der blev skabt en hyggelig stemning, hvor informanterne følte sig trygge ved at fortælle. Samtidig var jeg opmærksom på, at interviewet skulle tage form som en samtale og dermed undgå forhørs-formen, som de alle har en negativ oplevelse med fra tidligere situationer. En måde hvorpå jeg afviste nærheden var, når informanterne spurgte ind til mig og mit personlige liv. Jeg har foretaget en balancegang af, hvor mange informationer jeg har afgivet om mig selv, da jeg mener at viljen til at "give lidt af sig selv" kan være nyttige i forhold til at skabe en relation, hvor informanten føler sig tryk ved at fortælle om sig selv, hvorimod andre oplysninger overtræder grænsen til en venskabelig relation. På trods af at den begrænsede nærhed kan skabe en ulighed i interviewet mener jeg, at det er den bedst mulige løsning med henblik på at opnå den nødvendige viden.

Jeg var forud for interviewene klar over, at nogle af de spørgsmål jeg havde inddraget i interviewguiden kunne være vanskelige at tale om. Derfor indledte jeg hvert enkelt interview med at forklare, at det var tilladt at sige fra, hvis der var spørgsmål, som informanten ikke ønskede at besvare. Dette gav allerede fra starten en ro i informanten, da de nærgående spørgsmål nu var en mulighed for at tale men samtidig ikke en nødvendighed. Muligheden for at undlade at besvare vanskelige spørgsmål var vigtig for mig at pointere, da jeg ikke ønskede at overskride informantens personlige grænse for, hvad der ønskes delt med en "fremmed". Muligheden for fravalg af besvarelse af visse spørgsmål var samtidig opstillet med henblik på at undgå at åbne op for nogle følelser, som informanten ikke ønskede at dele. Dette skyldes, at der i den sensitive forskning kan opstå risiko for at spørge ind til emner, der kan fremkalde en følelsesladet reaktion hos informanten, hvilket ikke er hensigten med undersøgelsen og yderligere udenfor mine kompetencer at lukke for igen. Kun to af informanterne valgte at benytte denne mulighed (Jacob:55, Arne:77), hvilket formentlig skyldes en indirekte selvbeskyttelse, da de er klar over at det, de fortæller, kan blive inddraget i den skriftlige formidling.

4.1.2.2 Anonymitet, fortrolighed og informeret samtykke

I ovenforstående afsnit har jeg beskrevet nogle af de uformelle etiske overvejelser, jeg har gjort mig i forbindelse med udførelsen af interviews. I nedenstående bearbejdes nogle mere formelle retningslinjer, som jeg i forbindelse med interviews har forholdt mig til. Disse omhandler anonymitet og fortrolighed samt informeret samtykke, som indebærer, *"at forskningsdeltagerne*

informeres om undersøgelsens generelle formål og om designet i hovedtræk såvel som om mulige risici og fordele ved at deltage i forskningsprojektet” (Kvale 2009:89). Disse informationer er blevet behandlet over to omgange - henholdsvis i kontakten med informanterne (Bilag 3) samt forud for interviewene. I kontakten til informanterne gjorde jeg meget ud af at forklare formålet med undersøgelsen, således at de var klar over hvad de gik ind til. Endvidere gentog jeg dette kort forud for interviewet. Det samme gjorde sig gældende i forbindelse med anonymitet. Både under kontakten beskrev jeg muligheden for anonymitet, da det var min opfattelse at dette ville give flere henvendelser, og yderligere gentog jeg dette i interviewsituationen, således at informanterne var klar over deres rettigheder i interviewet. Jeg tilbød anonymitet, hvor der var mulighed for at blive omtalt under et dæknavn samtidig med at kendetegn, der gjorde den enkelte genkendelig ville blive sløret. Jeg forelagde anonymiteten som en mulighed, da jeg gennem tidligere erfaringer var klar over, at nogle måske ikke ønskede at benytte sig af tilbuddet, men i stedet ønskede at stå ved de handlinger personen havde udført og den historie, der blev fortalt. Blandt andet fremsætter Arne gennem interviewet stor kritik af systemet – både samfund og fængsel – hvorfor det kan formodes, at han udover at være behjælpelig med undersøgelsen, kan have haft et formål med deltagelsen.

Sidst men ikke mindst har jeg har under interviewene forklaret, at undersøgelsen ikke er fortrolig, da der er andre, der kommer til at læse den (Kvale 1997:120). Dette vil dog ikke være problematisk for informanterne, da de har fået tilbudt fuld anonymitet, hvorfor de ikke vil være genkendelige i det færdige produkt.

I forbindelse med det interview jeg udførte i Kragsskovhede Statsfængsel, sørgede jeg endvidere for at oplyse informanten om, at undersøgelsen er anmeldt til datatilsynet jf. Datatilsynets standartvilkår for forskningsprojekter omkring oplysningspligt overfor den registrerede (Datatilsynet.dk).

4.2 Undersøgelsens kvalitetskriterier

Kvale argumenterer for, at den håndværksmæssige kvalitet er betydelig for forskningen (Kvale 1997:236). Hvis andre skal kunne anerkende min viden om kønnet kriminalitet, er det derfor nødvendigt at redegøre for produktionen heraf. Valideringen vurderes gennem det metodiske arbejde, og jeg vil i nedenstående vurdere undersøgelsens kvalitetskriterier gennem den videnskabelige treenighed - validitet, generaliserbarhed og reliabilitet.

Hvorvidt operationaliseringerne af teori og empiri medvirker til, at undersøgelsen måler det, som der siges, at den måler, omtales med andre ord som undersøgelsens interne validitet. Ved at benytte en

kombination af teoretisk orienterede begreber og semistrukturerede interviews, skabes der en høj intern validitet for undersøgelsen. Dette skyldes blandt andet, at der ligger grundige teoretiske overvejelser bag spørgsmålene i interviewguiden, samt at der ved tvivl i interviewsituationen er mulighed for at spørge ind til den tiltænkte mening, såfremt informanten formulerer sig uklart (DeVaus 2001:27). På denne måde undgås det i empiribehandlingen at overfortolke informantens udsagn, da der under interviewet har været mulighed for at få uklare formuleringer placeret i den rette kontekst.

Undersøgelsens generaliserbarhed, der også kan omtales som den eksterne validitet, er vejledende for, hvorvidt undersøgelsens resultater kan sige noget om andre og større sammenhænge, altså om de kan være vejledende for andre lignende situationer (Kvale 1997:228). I forhold til undersøgelser af kvalitative karakter vil den eksterne validitet være lav, da empirien ofte er udformet ud fra en lille gruppe informanter. Muligheden for at konkludere noget om alle kriminelle i Danmark vil derfor være umulig, da informantgruppen kun består af syv personer. Resultatet vil derfor blot være vejledende i forhold til, hvad der gør sig gældende for denne gruppe.

Undersøgelsens reliabilitet beskriver, hvorvidt resultaterne af undersøgelsen er konsistente og vurderes ud fra, i hvilken grad andre forskere vil være i stand til at udføre undersøgelsen, under tilsvarende omstændigheder, med samme forskningsresultater (Kvale 1997:95). Da specialet er udført ud fra kvalitative interviews, vil en rekonstruktion af undersøgelsen med samme resultat være en umulighed. Dette skyldes, at andre forskere vil have en anden forforståelse end jeg, hvilket vil skinne igennem i undersøgelsen. Undersøgelsen vil således kunne tage en helt anden drejning, da empirien vil blive fortolket med en anden forforståelse som grundlag. Yderligere vil der ikke være mulighed for at duplikere de spørgsmål, som er opstået udenfor interviewguiden, og de fortællinger som disse har ført med sig. Derved kan undersøgelsen siges at have en lav reliabilitet, hvilket dog ikke menes at forringe specialet og dets resultater, da dette ofte gør sig gældende for kvalitative undersøgelser grundet de anvendte metoder.

5 Analyse

Følgende afsnit vil indeholde en gennemgang af, hvordan analysen gribes an på baggrund af metodiske og videnskabsteoretiske overvejelser. Yderligere gives en beskrivelse af undersøgelsens informanter, med henblik på at give læseren mulighed for at knytte en kontekst til den enkelte informant. Nogle af navnene er opdigtet på foranledning af informanternes ønske om at opretholde deres anonymitet. Beskrivelsen vil indeholde oplysninger om informantens baggrund, alder, familieforhold samt hvilken type kriminalitet informanten er dømt for.

5.1 Optakt til analysen

For at opnå den nødvendige viden omkring informanternes motivation i forhold til kriminalitet, kræves der en fortolkning af det sagte. Jeg har derfor, med afsæt i den hermeneutiske tilgang, valgt at udføre analysen ud fra en meningsfortolkende tilgang, da dette giver mulighed for, at gå udover det direkte udtalte i interviewene og fortolke meningen med det sagte. Det bliver således muligt at løfte analysen op på et højere niveau, da den meningsfortolkende tilgang fordrer, at der læses mellem linjerne. Den meningsfortolkende tilgang anvender således både informanternes egne udsagn og meninger som grundlag for analysen og understøttes endvidere af et teoretisk fundament.

Jeg foretager, med afsæt i den adaptive teori en vekselvirkning mellem empiri og teori, og yderligere gøres der plads til og mulighed for at modificere, udskifte eller tilføje teoretiske perspektiver, hvilket vil foregå løbende gennem analysen. Gennem specialets videnskabsteoretiske tilgang, der har fokus på fortolkning, bør det bemærkes, at min analyse af empirien er en fortolkning af noget, som allerede er fortolket af informanterne, hvorfor der er tale om dobbelthermeneutik (Gilje&Grimen 2002:168). Jeg benytter mig endvidere af erfaringsfjerne begreber til at omsætte informanternes erfaringsnære fortællinger til mere videnskabelige forklaringer (Gilje&Grimen 2002:170).

Analysen vil tage form ud fra kodninger foretaget på baggrund af teori og informanternes beretninger. Ved at anskue dette med en meningsfortolkende tilgang og samtidig dykke ned i det usagte, fremkommer det relevante for at besvare problemformuleringen og medvirker samtidig til at nuancere analysen.

5.2 Personprofiler af informanterne

5.2.1 Arne

Arne er 35 år. Han er opvokset sammen med sin mor, far og fire ældre søskende. Hjemmet var præget af vold, og Arne flyttede derfor hjemmefra i en alder af 12 år og flyttede ind sammen med sine tre brødre.

Arne gik i skole i 10 år og tog efterfølgende uddannelsen til murerarbejdsmand. Han arbejdede indenfor faget i nogle år.

Arne har siddet i fængsel flere gange for blandt andet afpresning, våbenbesiddelse og inkassovirksomhed. Udover disse forhold har han været med i kriminalitet lignende det, han er dømt for samt flere voldssager. Arne var fra 1996 til 2003 med i rockerklubben Bandidos.

Arne var sammen med sin kone i otte år, og sammen har de tre børn på henholdsvis 8, 10 og 12 år.

Arne er på nuværende tidspunkt indsat på Kragsskovhede Statsfængsel og bliver prøveløsladt i august 2013. Herefter ønsker han at bygge sit hus færdigt og eventuelt arbejde som murer med henblik på at starte eget firma.

5.2.2 Jacob

Jacob er 25 år. Han er vokset op i en mindre nordjysk by med begge sine forældre og sin fire år yngre søster. Jacobs mor arbejder som montør og hans far arbejder som smed. Faren havde ofte lange arbejdsdage for at tjene penge til Jacobs store hobby, motorcross.

Jacob har gået på privatskole indtil 9. klasse, hvor han kom på efterskole. Efterfølgende opstartede han sit uddannelsesforløb som smed, hvilket dog blev afbrudt af en ubetinget fængselsdom. Jacob har aldrig færdiggjort uddannelsen, men har planer om at gøre det, så snart han har afbetalt sine sagsomkostninger.

Jacob har modtaget seks voldsdomme, heraf to betingede og fire ubetingede. Han har udover dette været indblandet i en sag om hærværk, men han var på daværende tidspunkt under den kriminelle lavalder og blev derfor ikke dømt. Han fik sin første voldsdom, da han var 16 år.

Jacob har to børn med sin ekskæreste. Børnene er henholdsvis 7 og 4 år. Jacob arbejder til daglig i en større fødevarereproduktion og dyrker meget sport i sin fritid.

5.2.3 Jonas

Jonas er 24 år. Han er opvokset i en større nordjysk by med sin far og en storebror, som er et år ældre end Jonas. Jonas' forældre er skilt, og han har ikke haft så meget kontakt til sin mor. Faren arbejdede som politimand, hvilket var tidskrævende, og børnene var derfor ofte alene hjemme.

Jonas har gennemført folkeskolen og har efterfølgende taget 10. klasse på en efterskole. Jonas startede på gymnasiet, hvor han gik i cirka 1½ år inden han droppede ud og flyttede til København. Her tog han grundforløbet som flymekaniker. Imens han ventede på læreplads som flymekaniker, fik han tilbudt læreplads som slagter, hvilket han tog imod. Han gennemførte aldrig uddannelsen.

Jonas er dømt for vold, røveri og salg af narkotika. Han har yderligere været indblandet i afpresning, tyveri, steroidesalg samt diverse sager omkring vold og narko, som han ikke er blevet taget for. Han startede med kriminalitet, da han gik i 6. klasse, og fik sin første dom da han var 19 år.

Jonas bor på nuværende tidspunkt i en større Vestjysk by, hvor han arbejder som tekniker og er ved at uddanne sig til psykoterapeut med henblik på at kunne bruge sine egne erfaringer til at hjælpe andre.

5.2.4 Maria

Maria er 22 år. Hun er opvokset i en lille by i Midtjylland og flyttede til Nordjylland da hun var 13 år, hvor hun sammen med sin mor, stedfar og stedstoresøster bosatte sig. Marias mor og far blev skilt da Maria var tre år på grund af farens alkoholmisbrug.

Maria har altid været glad for at gå i skole, men da hun flyttede fandt hun to nye veninder, som ikke gik op i skolegangen, hvilket hurtigt smittede af på Maria. Hun blev smidt ud af skolen i 9. klasse. Hun har efterfølgende taget 9. og 10. classes afgangsprøver og går på nuværende tidspunkt på Hf.

Maria er dømt for vold og tyveri. Hun har deltaget i flere voldsepisoder og har desuden begået butikstyveri gentagende gange.

Maria bor alene i en lejlighed. Hun har en kæreste, som hun har planer om at flytte sammen med inden længe. Når hun er færdig med Hf, ønsker hun at tage en pædagogisk uddannelse.

5.2.5 Mette

Mette er 41 år. Hun er opvokset i en lille nordjysk by med sin mor og sin bror. Mettes mor og far blev skilt, fordi Mettes far drak og til tider udviste en voldelig adfærd. Mettes mor arbejdede fuld tid og studerede ved siden af, så Mette har været meget alene i sin barndom.

Mette gik i folkeskolen og klarede sig godt, hvorfor hun efterfølgende fortsatte i gymnasiet. Hun ville gerne læse medicin eller farmaceut, men hendes daværende kæreste ønskede ikke at flytte, så i stedet kom hun i lære på et apotek. Hun blev siden udlært og fik job som daglig leder.

Mette har modtaget en dom for biltyveri og spritkørsel. Hun har desuden begået flere tyverier, har solgt og smuglet narkotika og kørt bil i narko- og spirituspåvirket tilstand. Mette har haft et massivt forbrug af både alkohol og stoffer, men har efter behandling været clean i henholdsvis tre og seks år.

Mette er arbejdsløs, men ønsker at genoptage sit arbejde på apotek, hvis muligheden byder sig.

5.2.6 Mikkel

Mikkel er 22 år. Han er opvokset i et villakvarter i en større nordjysk by med begge sine forældre og sin seks år yngre lillesøster. Mikkels far er ansat i en større institution og har tidligere haft et bijob som taxachauffør, hvorfor han sjældent var hjemme. Mikkels mor er pædagog.

Mikkel gik i folkeskole og skiftede midt i 9. klasse til en anden skole, hvilket forbedrede hans karakterer væsentligt. Efter 9. klasses afslutning startede han på HTX, men fandt hurtigt ud af, at han hellere ville ud og arbejde. Han havde flere småjobs, herunder som køkkenmedhjælper. Dette blev springbræt til at søge ind på kokkeuddannelsen. Han er på nuværende tidspunkt kokkeelev og er færdiguddannet i februar 2013.

Mikkel har modtaget en betinget dom for henholdsvis vold og groft tyveri. Udover disse forhold har han deltaget i vold, hæleri, salg af narkotika og brugstyveri.

Mikkel bor alene i en lejlighed og laver stadig kriminalitet ind imellem.

5.2.7 Ulla

Ulla er 40 år. Hun er opvokset i Skagen med begge sine forældre og sin storesøster. Hendes forældre blev skilt da hun var fem år og de efterfølgende år flyttede hun mange gange. Da Ulla var ni år, besluttede Ullas mor og hendes kæreste, at de skulle flytte til USA. Samme år blev Ullas lillesøster født. I de efterfølgende år flyttede Ulla frem og tilbage mellem sin mor i USA og sin far i Danmark.

Da Ulla gik i 8. klasse begyndte hun at ryge hash. Da hun var cirka 22 år, indledte hun et forhold til en mexicansk mand, som indgik i omfattende kriminalitet, og dette blev starten på hendes kriminelle karriere.

Ulla er blevet dømt for at tage, sælge og smugle narkotika samt at skjule en kriminel på flugt fra politiet. Udover de forhold hun er dømt for, har hun lavet butikstyveri, underslæb, tyveri og fungeret som chauffør og udkigspost i forbindelse med inkasso og tæskehold, herunder også ved likvideringer. Ulla har siddet i arresten i USA i et år, heraf to måneder i isolation.

Ulla har været gift i fem år, da hun boede i USA. Hendes daværende mand var stofbruger og kriminel. Ulla har en søn på 22 år, som hun bortadopterede, da han var et år samt en datter på 15 år, der bor

hos sin far i USA. Ulla har i dag kontakt med begge børn og bor sammen med en ny mand. Hun er på nuværende tidspunkt i praktik i en dagligvareforretning, hvor hun håber på at blive fastansat.

5.3 Beskrivelse, forklaring og håndtering af indgang til en kriminel levestil

Det empiriske materiale der danner baggrund for den kommende analyse, består af syv semistrukturerede interviews med kriminelle mænd og kvinder, der har modtaget en dom for overtrædelse af straffeloven. Da informanterne er en blandet skare både i forhold til køn, alder og andre træk, eksisterer der selvsagt nogle forskelligheder på tværs af disse kategorier. På trods af disse forskelligheder, har jeg alligevel, gennem bearbejdningen af det empiriske materiale, set nogle mønstre. Jeg har gennem empiribearbejdningen og med mine orienterende begreber i baghovedet konstrueret syv temaer, som alle kan medvirke til at besvare problemformuleringen: ***Hvordan beskrives og forklares indgangen til og håndteringen af en kriminel levestil ud fra kriminelle mænd og kvinders egne fortællinger?*** Analysen vil tage en tematisk form hvor temaerne *kriminalitetsformen, den kriminelle livsstil, håndtering af den kriminelle livsstil, fællesskabets betydning, den sociale kontrolls virkemidler samt frygten for stigma behandles*. Analysen af disse temaer vil afslutningsvis sammenfattes således, at det er muligt, at give en endelig konklusion på specialets problemformulering.

"Jeg har lavet lidt forskelligt kriminalitet"

5.3.1 Kriminalitetsformen

Et af kravene til de informanter som jeg ønskede at interviewe i forbindelse med specialet var, at de havde modtaget en dom for overtrædelse af straffeloven. Den mest hyppige lovovertrædelse blandt informanterne er berigelseskriminalitet, hvilket gør sig gældende for seks af informanterne. Disse overtrædelser dækker tyveri, røveri, afpresning, hæleri, røveri og lignende forhold. Berigelseskriminaliteten begås ofte med det formål at erhverve sig finanser til at opfylde et behov for enten materielle goder eller for at dække et forbrug af euforiserende stoffer. Jacob er den eneste af informanterne, der ikke har deltaget i berigelseskriminelle handlinger.

En anden kriminalitetsform som er udbredt blandt informanterne er vold, hvilket fem af informanterne har været involveret i. Fire af disse er mænd, hvilket i tråd med statistikken vidner om, at vold primært er mændenes domæne. Der er i informanternes tilfælde tale om vold mod privatpersoner og grov vold.

Den sidste straffelovsovertrædelse som flere af informanterne har været involveret i er kategorien 'andre straffelovsforbrydelser', som indeholder salg og smugling af narkotika. Fire af informanterne har været involveret i denne type lovovertrædelser, heraf to kvinder og to mænd. Den mest mærkbare forskel er motivationen omkring denne lovovertrædelsesform, da mændene angiver, at de benytter sig af denne kriminalitetsform i et økonomisk øjemed, imens kvinderne ikke ønsker den økonomiske vinding, men i stedet ønsker at finansiere et forbrug af euforiserende stoffer.

Udover straffelovsovertrædelserne har nogle af informanterne også været involveret i andre former for lovovertrædelser. Disse udgør at skjule en kriminel på flugt fra politiet, underslæb, narko- og spirituskørsel samt chauffør i forbindelse med inkasso, tæskehold og likvideringer. Disse lovovertrædelser er enkeltstående tilfælde, hvorfor de ikke kommenteres yderligere.

"Der er altid nogen der ved noget"

5.3.2 Social indlæring af kriminalitet

Når informanterne i specialet omtaler deres indgang til kriminalitet, er det fælles for dem, at deres kriminelle adfærd er tillært. Informanterne beskriver, hvordan deres første kriminelle handling foregik, hvilket for alles vedkommende har udspring i en gruppe, hvor medlemmerne i de fleste tilfælde har været mere erfarne med kriminalitet end informanten. Mikkel forklarer omkring hans indgang til kriminalitet:

"For det meste er det godt nok sammen med andre (...) [Er det nogen der har prøvet det før?] Ja helt klart. Det er ikke sådan at jeg har lokket nogen med ud i det" (Mikkel:30)

Citatet underbygger, at tendensen til at lære at indgå i kriminalitet foregår socialt. Maria beskriver i tråd med dette, at hun ikke tidligere har været involveret i regelbrydende adfærd, men at bekendtskabet til to piger med kriminelle vaner bliver starten på en periode med kriminalitet (Maria:115). Yderligere forklarer Mette, hvordan hun lærer at begå berigelseskriminalitet af sin dealer for at opnå økonomiske midler til at finansiere sit forbrug (Mette:98), og det må, grundet dealerens position formodes, at han er mere erfaren i kriminalitet end Mette, hvorfor læringen kan betragtes som socialt indlært gennem mere erfarne personer.

Informanterne beskriver yderligere, hvordan indlæringen af kriminel adfærd foregår gennem interaktion med og observation af de andre i gruppen, som er mere erfarne i forhold til kriminalitet end dem selv. Informanterne kan opdeles i to grupper i forhold til læringsform. Den første gruppe er dem, der lærer gennem interaktion, hvilket omtales således af Ulla:

"Ham jeg fik det (red: narkotika) af, han underviste i hvad jeg skulle gøre, hvor jeg skulle gemme, hvad jeg skulle sige og hvordan jeg skulle opføre mig" (Ulla:13).

Som Ulla udtrykker i ovenstående, foregår læringen gennem den erfarnes beretning overfor den uerfarne om, hvordan kriminaliteten fungerer. Denne læringsmetode har ligeledes været aktuel for flere af de andre informanter, og i nogen tilfælde kan læringen opfattes som mere organiseret. Dette er blandt andet tilfældet for Ulla og Arne, der begge fortæller, hvordan de er blevet oplært eller trænet til specifikke situationer indenfor den kriminelle verden gennem tilhør til en kriminel gruppe (Arne:82, Ulla:13).

Den anden læringsform som informanterne beskriver, foregår gennem den uerfarnes observation af den erfarnes handlinger. Her fortæller Maria blandt andet, hvordan hun gennem observation af sine veninders butikstyverier lærer, hvordan dette forløber mest problemfrit (Maria:118). Mikkel beskriver samme fremgangsmåde for indlæring af kriminel handling i nedenstående citat:

"Sådan noget med tyveri og hvordan man lige spotter et kamera og alt sådan noget, det lærer man hurtigt (...). "Prøv at se her" siger han så, og så går han ind i en butik og kommer ud med alt muligt" (Mikkel:30-31).

Gennem interaktion og observation med og af mere erfarne kriminelle, lærer informanterne således at udføre afvigende kriminelle handlinger. Men en succesfuld ageren i kriminalitet kræver ikke blot evnen til at begå den kriminelle handling, men samtidig kendskab til teknikker og lignende, der sikrer at kriminaliteten forløber så problemfrit som muligt. Teknikkerne indlæres ligesom selve afvigelsen gennem interaktion og observation, af de der allerede mestrer disse, hvilket illustreres i ovenstående citat. Læring af teknikker beskrives også af de andre informanter, blandt andet beskriver Ulla, hvordan hun lærte at finde smuthuller i systemet for at undgå unødige konsekvenser af kriminaliteten (Ulla:12), Jonas lærer teknikkerne af de i gruppen, der er ældre og mere erfarne end ham og derfor ved, hvordan man begår sig så succesfuldt som muligt i kriminaliteten (Jonas:66), Mette lærer at sælge og vurdere kvaliteten af narkotika af sin dealer (Mette:98), og Maria lærer teknikkerne til at lave butikstyveri, ved at hendes veninder forklarer og viser hende, hvordan det gøres, samt hvilke butikker der er nemmest at stjæle fra uden at blive opdaget (Maria:118). Jacob og Arne omtaler en anderledes indlæring af teknikker end de andre informanter. Dette skyldes delvist deres kendskab til rockermiljøet, hvor tingene bliver gjort på en anderledes måde end i andre kriminelle grupper. Arne har lært teknikkerne gennem learning-by-doing, hvor han har udført den kriminelle handling for at lære, hvordan det forløber (Arne:82). Yderligere omtaler de begge indlæring af teknikker gennem fængselsmiljøet. Jacob har under afsoning siddet sammen med personer med tilhør til rockergrupperinger, hvorigennem han fortæller, at der er rig mulighed for at lære de nødvendige teknikker til succesfuld kriminalitet:

"Hvis ikke man er kriminel og kommer ind, så kan man i hvert fald hurtigt blive det (...) så bliver du sat i kontakt med alle de folk, hvis du har lyst til det. Og de skal også nok lære dig, hvordan du skal gøre det uden at blive taget, og hvordan du skal gøre det, så du bliver taget, men får mindst mulig straf" (Jacob:49).

Også Arne beskriver denne indlæring af teknikker. Han har gennem sin funktion som talsmand kontakt til mange unge, der afsoner på den lukkede afdeling, og han mener at de gennem afsoning med hårde kriminelle, lærer teknikker til at begå mere alvorlig kriminalitet, hvorved de er mere kriminelle, når de forlader fængslet, end da de blev indsat (Arne:88).

Et af de væsentlige emner at omtale omkring indlæringen, omhandler hvilke sociale relationer informanten indgår i. Favoriseringen af relationer til andre afvigere omtales af informanterne i dette speciale, der alle som beskrevet, indgår i sociale relationer med andre afvigere.

Størstedelen af informanterne adskiller deres kriminelle og ikke-kriminelle relationer under den periode, hvor kriminaliteten står på. Yderligere er det gennemgående for seks af informanterne, at de har et stærkere bånd til deres kriminelle omgangskreds end til den ikke-kriminelle. Jonas fortæller, at:

"(...)jeg havde ikke nogen andre venner, jeg havde cuttet dem alle sammen, så jeg havde kun de kriminelle" (Jonas:66).

Citatet illustrerer tydeligt, hvordan de kriminelle relationer er dominerende for Jonas, hvilket kan siges at fastholde ham i den kriminelle løbebane, da han ikke oplever ikke-kriminel påvirkning. Det samme er gældende for Jacob, der afskærer sig fra familien og sine ikke-kriminelle venner og i stedet kun indgår i grupper med kriminelle personer (Jacob:49). Arne beskriver hvordan hans relationer til rockergruppen tvinger ham til at fravælge sine ikke-kriminelle relationer:

"Det var sådan noget med at du kunne stå som vagt i 24 timer ude foran et klubhus (...) så man har ikke rigtig tid til familie og sådan noget, det havde man ikke. Det er også derfor man har mistet de kærester, man har haft igennem tiden" (Arne:82).

Gennem Arnes tilknytning til rockermiljøet oplever han at bruge stort set al sin tid sammen med de personer, der er medlemmer heraf. Disse er de samme personer, som Arne flere gange under interviewet beskriver i forbindelse med kriminelle aktiviteter, hvorfor det må formodes, at der er en grad af kriminel påvirkning tilstede. De tre resterende informanter der bekræfter større tilknytning til de kriminelle relationer, beskriver lignende situationer, som de der er beskrevet ovenfor. Både Ulla og Maria beretter, at de, på trods af kontakt til deres familier, foretrækker at opholde sig i fællesskaber, hvor kriminalitet er omdrejningspunkt (Ulla:31, Maria:119)⁸.

Ud fra ovenstående kan mænd og kvinders indgang til kriminalitet siges ikke at adskille sig væsentligt fra hinanden. Indlæringen af kriminelle motiver, teknikker og vaner foregår gennem en gruppe, hvor medlemmerne har erfaring med kriminalitet, og videreformidler denne til de mindre erfarne. Samtidig er de kriminelle relationer alle dominerende i perioder af informantens liv, hvor kriminaliteten står på, hvilket omtales yderligere i afsnit 5.3.5 *Fællesskabets betydning*. Dog adskiller kønnene sig i forhold til, hvem de føler sig tilknyttet – de rollemodeller som informanterne ser op til. De kvindelige informanter finder alle deres rollemodeller i familien, enten i form af mødre eller søstre. Mette ser meget op til sin mor, da hun ser hende som en stærk kvinde – en position som hun selv forsøger at opnå (Mette:96). Ulla og Maria ser hver især op til deres storesøstre, da de opfatter

⁸ På trods af at de kvindelige informanter føler stor tilknytning til de kriminelle relationer, opretholdes kontakten til de ikke-kriminelle, hvilket behandles yderligere i afsnit 5.3.5 *Fællesskabets betydning*.

dem som seje (Ulla:7, Maria:116). Dog ophører tilknytningen til disse, hvilket skyldes tilknytning til nye rollemodeller, som sympatiserer med kriminel adfærd. Denne tilknytning kan medvirke, at de sociale bånd skifter karakter fra aktive til inaktive, hvilket kan påvirke informanternes indgang til kriminalitet. De mandlige informanter giver, modsat kvinderne udtryk for primært, at have tilknytning til kriminelle rollemodeller i deres ungdom. Mikkell og Jacob føler en tilknytning til deres ældre kriminelle venner (Mikkell:27, Jacob:44), Jonas til sin kriminelle fætter (Jonas:63), imens Arne udtrykker en tilknytning til medlemmerne af den rockergruppe, som har været en stor del af hans opvækst (Arne:79). Gennem disse rollemodeller fjernes frygten for at skuffe ved indgang i kriminalitet, da de rollemodeller som mændene omtaler, alle tager del i en kriminel livsstil. Mændenes manglende tilknytning til ikke-kriminelle rollemodeller kan forstås som et ineffektivt socialt bånd, da de omtalte rollemodeller fordre en kriminel opførsel.

**"Det var fedt at være kaliffen og sidde nede i byen og drikke store
champagner"**

5.3.3 Den kriminelle livsstil

En af de mest iøjnefaldende observationer jeg gjorde ud fra det empiriske materiale, er de forskellige motivationer, der er grundlag for, at henholdsvis mænd og kvinder indgår i kriminalitet. De to køn adskiller sig nemlig væsentligt i forhold til, hvad de angiver som årsag hertil. Mændene angiver, at en vigtig motivationsfaktor for deres indgang i kriminalitet er den medfølgende livsstil. Her er både tale om de materielle goder, som erhverves gennem kriminalitet, men samtidig den status der følger med den "velhavende" livsstil. Mikkel beskriver sin motivation for indgangen til kriminalitet således:

"Det var nok pengene. Når man først har fået smag for de hurtige penge, så blev det sådan at "hey, det kan vi egentlig godt lide". Jeg kunne godt lide at have en fed aften" (Mikkel:32).

Citatet underbygger, hvordan penge har en særlig betydning for kriminalitet, hvilket også bekræftes af Arne og Jonas. Arne beretter at kriminaliteten medførte bestemte goder for ham:

" (...)det der med de hurtige penge, store biler, kvinder over alt det var jo luksus. Man kunne spise på restaurant tre gange om dagen, hvis det var det, man havde lyst til. Der manglede ikke noget" (Arne:80).

Arne har med denne udtalelse særligt fokus på de muligheder og goder, som han opnår gennem kriminaliteten. Penge og materielle goder som motivationsfaktor bakkes op af flere af de mandlige informanter, der beskriver vigtigheden af et stort økonomisk råderum. For Jonas er de materielle værdier som udgangspunkt uden betydning, men gradvist bliver de mere væsentlige for udførelsen af kriminalitet:

"Ja, det var jo bare nogle bonusser jo. Til sidst stjal jeg jo kun og solgte kun for at tjene penge (...) det udviklede sig jo klart til det økonomiske (...) og så bliver man afhængig af livsstilen" (Jonas:68).

Jonas understreger, at der udvikles en afhængighed i forhold til den livsstil, der er mulighed for at have som kriminel. Samtidig er den kriminelle adfærd med til at sikre, at Jonas opnår samfundets mål om økonomisk velstand. Mikkel hører også til den gruppe af informanter, der forklarer indgangen til kriminalitet ud fra en økonomisk motivation. Mikkel betegner samtidig den økonomiske velstand, som opnås gennem kriminalitet, som et statusgivende element:

"Har du penge og store biler, så kommer resten af sig selv" (Mikkel:36).

Økonomisk velstand som statusgivende omtales af flere af informanterne. Ud fra Arnes udtalelse, som er gengivet ovenfor, kan det udledes, at han gennem den økonomiske overlegenhed opnår den luksus, der som udgangspunkt var motivation for hans indgang i kriminaliteten (Arne:79). Samtidig medvirker den økonomiske del til, at han opnår status og anerkendelse, både i rockerklubben men samtidig udenfor denne gruppe. De samme forhold gør sig gældende for Jonas, der efterstræber den

livsstil, som han genkender fra sin kriminelle fætter. Gennem økonomiske midler opnår han den status, han giver udtryk for at ønske at opnå ved kriminaliteten (Jonas:63).

Også voldskriminalitet fungerer som motivationsfaktor for indgangen til kriminalitet, da mændene opnår status og respekt gennem vold og tilhører til voldelige grupper. Jacob beskriver, at han tidligere har opnået status ved at være god til at slå, og at han på trods af ophør med kriminalitet stadig oplever, at folk anerkender den status, han har opbygget gennem sin voldelige fortid (Jacob:50). Vigtigheden af at have et statusfyldt omdømme, som skaber respekt blandt andre, understreges også af Arne:

”Det er jo bare et rygte og renommé man er nødt til at skulle opretholde, at ham der skal man ikke tage fejl af” (Arne:83).

Gennem sit tilhør til rockerklubben har Arne opbygget et omdømme gennem vold, som sikrer ham en bestemt status og respekt. Også Mikkel og Jonas beskriver, at de opnår status gennem den respekt, de skaber sig gennem deres voldelige handlinger. Dette foregår primært via deres tilhørsforhold til en bestemt respekteret gruppe, hvorigennem gruppens status indvirker på det enkelte individs (Mikkel:38, Jonas:66).

Kvindernes motivation for at indgå i kriminalitet ligger langt fra mændenes. Kvinderne gav én overordnet grund til, at være indgået i og efterfølgende have opretholdt en kriminel livsstil; overlevelse. Dette gør sig især gældende hos de kvindelige informanter, der er i kriminaliteten, for at kunne finansiere et misbrug, hvilket Mette beskriver i følgende citat omkring hendes indgang til kriminaliteten:

”Det gjorde jeg for at overleve. Med stoffer og sådan noget, altså det er noget af det som jeg har lavet mest af, det er stofkriminalitet, og det gør man for at få sit stof” (Mette:104).

Ifølge Mette skal kriminaliteten forstås som en livline til at kunne overleve et liv med et massivt misbrug. Hun fortæller, at dette ikke er økonomisk muligt uden at benytte kriminalitet som hjælpemiddel. Også Ulla finansierer sit forbrug gennem kriminalitet og kan dermed siges at udføre kriminalitet ud fra et overlevelsesaspekt:

”Det der med at jeg stjal de penge, retfærdiggjorde jeg med, at jeg ikke fik nok i løn, og at jeg tog stoffer (...) jeg var kommet så langt ud i dem, at hvis ikke jeg tog dem, kunne jeg overhovedet ikke fungere” (Ulla:20+16)

Udover ovenstående motivation beskriver Ulla at en anden motivationsfaktor, der medvirker til at hun opretholder kriminaliteten, er frygt. Ullas frygt bunder i tankerne om, hvilke konsekvenser det kan have for hende, hvis hun vælger ikke at deltage i gruppens kriminalitet, og hun beskriver, at ”så

kan prisen også være slem, hvis man ved for meget” (Ulla:16). Frygten beskrives desuden af Maria, der mener at hendes indgang i kriminalitet er begrundet af frygten for ensomhed, da hun i forbindelse med skoleskift har en begrænset omgangskreds, der består af to småkriminelle piger (Maria:121). Lige som Ulla, oplever hun at blive i kriminaliteten på grund af frygt for konsekvenserne ved at bryde med gruppen:

”Jeg var bange for hvad der kunne ske med mig, hvis jeg ikke ville være med mere (...)jeg var simpelthen så bange for, at de skulle vende sig imod mig (...)fordi jeg ikke selv ønskede at ende som offer” (Maria:120).

Frygten for at blive offer som motivation for opretholdelse af en kriminel levevis kan i overført betydning opfattes som en overlevelsesstrategi. Sammenfattet kan det derfor fastslås, at kvindernes motivation for kriminaliteten bunder i et overlevelsesperspektiv modsat mændenes, som er mere materielt og statusmotiverede.

Ud fra betragtningen om at mænd og kvinders forskellige motivationer for at indgå i kriminalitet ligger i ønsket om henholdsvis at leve livet eller at overleve livet gennem kriminalitet, inddrages begreberne pull og push. Begreberne er inspireret af Walter Reckless’ containment teori, og tager udgangspunkt i hvorvidt individet trækkes ind i eller skubbes ud i kriminalitet. Pullfaktorerne defineres som faktorer der trækker aktøren i en bestemt retning gennem tillokkende forhold (Regoli m.fl. 2010:200). Denne proces ses i mændenes motivationsforklaringer omkring den tillokkende livsstil, som stilles i udsigt ved indgang til kriminalitet. Pulls i retning mod en lovbyggende kultur praktiseres oftest af omgangskreds, subkulturer eller andre grupper, hvilket de mandlige informanter også oplever, har haft en indvirkning på kriminalitetens udvikling jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*. Pushfaktorerne defineres som faktorer, der skubber aktøren i retning af kriminalitet gennem indre eller ydre påvirkning eksempelvis ulykkelighed, levevilkår, konflikter eller socioøkonomiske problemer (Regoli m.fl. 2010:200). Kvinderne kan siges, at være indgået i kriminalitet på grund af skubbende faktorer, da vilkårene omkring et misbrug eller frygten for ensomhed ved fravalg af den afvigende gruppe kan placeres herunder.

Udover de ovenfor nævnte motivationer peger empirien i retning af, at indgangen til kriminalitet er betinget af informanternes ønske om at opfylde mål, der er kompatible med de, der er opstillet i samfundet. Fælles for de værdier som informanterne efterstræber, er at de forsøges opnået gennem kriminalitet. Værdier som status og respekt er værdier, der kan opfattes som anerkendte i samfundet, og som det ses tidligere i afsnittet, er opfyldelsen af disse mål primært foregået gennem

tyveri og vold. Da informanterne ikke har været i besiddelse af de legitime midler, som det har krævet at opnå samfundets mål, har de anvendt tilpasningsformen innovation, som muliggør dette.

Grundet informanternes bevidsthed omkring at målene kan opfyldes på andre måder end gennem illegitime midler, må det formodes, at indgangen til kriminalitet for at opfylde målene er et valg, som informanterne har taget. Oftest gives der udtryk for, at informanterne ikke har haft de fornødne midler, og derfor har valgt en alternativ tilgang til at opnå det, som de havde ønske om:

”En af de ting jeg opnåede ved at være kriminel, på den måde at jeg solgte, det var at folk synes, at jeg var vigtig (...) Hvis nu jeg havde været rigtig dygtig i skolen, så kunne det have været en måde jeg kunne impress folk på, og jeg kunne have været noget” (Ulla:9+15).

Som Ulla beretter i ovenstående, opnår hun status gennem narkosalg, da hun ikke har de boglige evner, som hun betragter som andres vurderingskriterium af, hvorvidt et individ tilskrives status. Ullas manglende faglige dygtighed blokerer hendes mulighed for at opnå status på legal vis og hendes valg om at forsøge at efterstræbe status alligevel kommer til at foregå gennem illegitime midler. Hun opnår således et anerkendt mål gennem brug af illegitime midler, da de legitime midler er fraværende. Det samme ses hos Jonas, der fortæller, at han deltog i kriminalitet for at få sin fars opmærksomhed:

”Så der var kun den ene måde at få hans opmærksomhed på. Jeg ved, at det er derfor at jeg gjorde det, fordi jeg ikke vidste, hvordan jeg ellers skulle få opmærksomhed fra ham. Jo, lave sine lektier og holde sig ... altså det var det min storebror brugte, det var det med at tingene skulle være i orden når far kom hjem, for så blev far ikke sur” (Jonas:68).

Jonas efterstræber opmærksomhed fra sin far, hvilket han ifølge ham selv kun har mulighed for at opnå gennem det alternative middel kriminalitet. Som citatet illustrer, er der dog en legitim vej mod opmærksomheden – faglig dygtighed og engagement i skolearbejdet - men grundet Jonas' manglende faglige evner forsøges målopfyldelse gennem brug af illegitime midler.

Et særligt interessant synspunkt i denne forbindelse fremkom under empiriindsamlingen i interviewet med Jacob, som beskrev, hvordan han opnåede den status og anerkendelse, han efterstræbte gennem henholdsvis legitime og illegitime midler:

”Jeg har jo altid stræbet og skulle være den bedste hele tiden, så pludselig har man ingenting, og så står man der, og alt det jeg havde trænet til, hvad skulle jeg bruge det til nu? Så tror jeg bare ved et tilfælde (...) så kom vi i byen, og jeg fandt ud af, at jeg var ret god til det (red: at slås), så jeg tror på en eller anden måde, at jeg bare har overført det, jeg plejer at bruge i cross” (Jacob:46)

Jacob har gennem sin barndom og ungdom kørt motorcross på højt plan og har her igennem opnået succes og anerkendelse for sine sportslige evner. Da Jacob stopper med at køre cross som 16årig, må

han samtidig finde en anden måde at opnå dette, hvilket han erfarer, kan foregå gennem vold⁹. Det kan derfor siges, at Jacob stadig efterstræber det samme mål, men da han stopper med at dyrke sport ændres hans tilgængelige midler, og han må derfor tage ikke-anerkendte midler i brug, for at opnå den succes og status, han ønsker. Han går således fra konformitet, hvor han har opnået målene gennem de legitime midler, som han var i besiddelse af, til tilpasningsformen innovation, hvor han benytter vold som middel til at opnå målet om status og succes – en overgang fra ikke-kriminel til kriminel. Endvidere fastslår Jacob, at han i de perioder hvor han oplever at have succes gennem eksempelvis sport eller andre midler end vold, afholder sig fra at benytte de illegitime midler (Jacob:46).

Udover den dominerende forståelse af at forsøge at efterstræbe samfundets mål giver nogle af informanterne også udtryk for at deres motivation for at indgå i kriminalitet skyldes ønsket om at opnå et mål, som ikke er anerkendt i samfundet. Dette vil selvsagt forsøges opnået gennem illegitime midler, da et selvopstillet mål kræver brug af selvopstillede midler. Denne måde kan opfattes som et oprør mod de eksisterende samfundsmål, ofte på grund af manglende midler til at opnå dem.

Det drejer sig blandt andet om efterstræbelsen af en livsstil, hvor der er råd til at finansiere et forbrug af euforiserende stoffer gennem berigelseskriminalitet:

”Jamen når du først er begyndt på stoffer, så kan det godt være i starten at du får meget, men på et tidspunkt skal du betale, og du kan nok bruge 3-4 gram kokain på en aften og det koster 500 kroner pr. gram. Og hvis du skal det hver dag, så er det 2000 kroner om dagen plus det alkohol som du skal have, og det kan ikke lade sig gøre” (Mette:107).

Mettes motivation til at indgå i kriminalitet skyldes ønsket om økonomisk at kunne opretholde sit misbrug. Dette foregår blandt andet gennem tyveri, da det, som det også pointeres i citatet, er umuligt at finansiere et sådan forbrug uden at benytte sig af illegitime midler. Det samme er tilfældet for Ulla, der finansierer sit forbrug af stoffer ved blandt andet at stjæle fra sit mors firma, hvor hun i en periode er ansat som bogholder. Udover berigelseskriminalitet opnår Mette og Ulla økonomisk rådighed gennem salg og smugling af narkotika – et middel som heller ikke anerkendes i samfundet.

Også for Arne har efterstræbelsen af et alternativt mål været motiverende for, at han har benyttet sig af kriminalitet til at opfylde dette:

⁹ Både vold og motorcross kan betragtes som mandlige domæner, hvorfor der samtidig kan argumenteres for en maskulinitetsfremvisning herigennem.

"(...) så satte jeg mig et mål med at få en vest på, og det gik som det skulle. Altså, der var meget gang i den tilbage i 90'erne (...) Der var en stor rockerkrig og sådan noget (...)det (red: målet om at blive en del af rockergruppen) nåede jeg ved mange af de ting, jeg gik ind og gjorde" (Arne:80).

Målet om at blive optaget som fuldgældigt medlem i rockergruppen strider imod de samfundsanerkendte mål, og på trods af at Arne afviser at målet blev opnået gennem kriminalitet, kan det ud fra interviewets helhed vurderes, at dette dog alligevel er tilfældet. Arne beretter gennem interviewet om de handlinger, han må udføre under sin tid som supporter for gruppen, hvilke ofte er af kriminel karakter, hvorfor det formodes, at det også er disse gerninger han refererer til i udtalelsen ovenfor.

De forskellige typer af livsstile der efterstræbes, kan således siges at opnås gennem forskellige midler. Forskellen på de efterstræbte livsstile er deres henholdsvis legitime og illegitime karakter, som er betinget af, hvorvidt de kan forstås som ønskværdige mål i samfundet. Under de legitime mål placerer efterstræbelsen af status og økonomisk velstand sig, da disse betragtes som værdier, der er attraktive for alle i et givent samfund. De illegitime mål indeholder eksempelvis en misbrugende livsstil eller en livsstil, som er betinget af tilhøret til en afvigende gruppe. Fælles for de ovenfor nævnte mål er, at de alle forsøges efterlevet gennem illegitime midler på grund af legitime midlers fravær. Mændenes kriminelle handlinger kan delvist begrundes gennem deres marginaliserede position. Deres lave eller manglende uddannelsesniveau samt deres yderst sporadiske tilknytning til arbejdsmarkedet gør, at de ikke kan opnå accept og anerkendelse gennem de samfundsgængse midler om anerkendt uddannelse og job, hvorfor de anvender kriminaliteten. Herigennem opnår de anerkendelse på alternative præmisser gennem gruppen jf. afsnit 5.3.5 *Fællesskabets betydning*.

Udover at betragte den attraktive livsstil som mændene opnår gennem kriminalitet som motivation for indgangen til kriminalitet, lagde jeg samtidig mærke til, at de gjorde særligt meget ud af at pointere vigtigheden af denne livsstil gennem interviewene. Dette opfattes som en tydelig indikator på, at mændenes efterstræbelse af en bestemt statusgivende livsstil har en sammenhæng med den maskulinitet, som ønskes fremstillet overfor andre, hvilket ligeledes udspillede sig i interviewsituationerne¹⁰. Da køn gøres og dermed konstrueres socialt, er det kulturafhængigt, og i de kriminelle kulturer som de mandlige informanter indgår i, skabes en kønsforståelse hvor maskulinitet forstås ud fra statuskriterier som økonomisk-, materiel og magtmæssig overlegenhed. Mændene

¹⁰ Fremstillingen kan delvist være betinget af mit køn, da mændene kan føle et behov for at fremvise en overordnet position i relationen, for at fremhæve deres maskulinitet.

søger således en overordnet og stærk position, som bekræfter deres tilhør til den mandlige kønskategori gennem fremvisning af deres maskulinitet.

De mål mændene efterstræber – status samt økonomisk og materiel velstand – opfattes som værdier, der er indlejret i forståelsen af maskulinitet jf. Tove Petterson og Hans Bondes maskulinitetsforståelser, samt de forestillinger der kan defineres på baggrund af de grupper, som de mandlige informanter er tilknyttet¹¹. Status opnås både på økonomiske præmisser gennem en prangende livsstil men samtidig gennem fremvisning af en maskulin overordnet position.

Fremvisningen af maskulinitet gennem indtagelse af en overordnet position foregår for de mandlige informanternes vedkommende gennem overordning af andre mænd i og udenfor gruppen. Den interne konkurrence foregår i gruppen, gennem kamp om maskulin positionering i forhold til materiel og økonomisk velstand samt status. Den materielle rivalisering italesættes af Arne, der fortæller:

”Man havde det jo også sådan, at var der en der havde en 1240-motorcykel, så skulle man have en 1340 selv, for han skulle ikke tro, at han havde en der var federe end min altså. Man lever op til det. Og store rolexure og sådan” (Arne:83).

Gennem ovenstående illustreres det, hvordan den interne kamp i gruppen udspiller sig på besiddelse af materielle værdier. Mikkel beskriver yderligere dette behov for at fremvise en prangende økonomisk livsstil ved at beskrive, hvordan han både internt og eksternt i gruppen fremviser sin økonomiske velstand - oftest i forbindelse med byture (Mikkel:32).

For Jacob og Jonas foregår det interne konkurrenceforhold i gruppen gennem status. Jonas udtrykker, at opmærksomheden fra gruppen søges gennem den status, han har opbygget gennem kriminaliteten (Jonas: 69). Også Jacob beskriver, hvordan han har opbygget en statusgivende position gennem den voldskriminalitet, han har deltaget i. Det kan således udledes at der internt i de kriminelle fællesskaber, som de mandlige informanter indgår i, foregår en kamp på maskuline præmisser, hvor en ultimativ maskulin position efterstræbes gennem prangende forbrug eller status.

Den eksterne maskuline pointering foregår i forhold til andre mænd, hvor de mandlige informanter prøver at overordne sig gennem en maskulin fremtoning. Igen er dette et spørgsmål om at fremstille sig maskulint således at de andre mænd underordnes i forhold til status og magt:

¹¹ Flere af mændene har tilhør til rockergrupperinger, som ifølge Joi Bay anerkender værdier som maskulin fremtræden, fællesskab af familiær karakter, omdømme både i og udenfor klubben samt villighed til at stille op for sammenholdet (Videnskab.dk(1)).

"Vi har før været en 3-4 stykker af sted i limousine til Aalborg og champagne og striptklub og hele turen rundt. Kokain i lange baner (...)Man bliver lige lidt mere hævet over alle andre" (Mikkel:36).

Fremvisningen af et prangende forbrug er et af de kriterier, der er med til at sikre, at mændene opfattes af andre som besiddende af status, og overordningen omtales videre af Mikkel gennem afsnittets indledende citat, hvor Mikkels reference til sig selv som 'kalif' henviser til en overlegen positionering. Den eksterne positionering foregår oftest gennem gruppen overfor andre grupper, og det bliver således fortrinsvis gruppens status, der bestemmer hvor gruppen positioneres i det hierarkiske system.

Den væsentligste pointe som er behandlet i dette afsnit, omhandler hvad det er, der motiverer henholdsvis mænd og kvinders indgang til kriminalitet. Jeg har i det ovenstående argumenteret for, at mændene indgår i kriminalitet med det formål at opnå en bestemt livsstil, som tilbyder dem økonomisk velstand, materielle goder, status og respekt. Kvindernes motivation ligger derimod i at overleve gennem kriminaliteten, enten ved opretholdelse af misbrug eller på grund af frygt for konsekvenserne ved brud med den kriminelle omgangskreds. Fælles for begge køn er det, at de benytter kriminaliteten med henblik på målopfyldelse enten i forhold til samfundsopstillede- eller samfundsmodstridende mål.

Ud fra ovenstående betragtninger kan der på tværs af kønnene genereres to typificeringer, som betegner individets motivation til kriminalitet: *den livsstilsmotiverede kriminelle* og *den overlevelsesmotiverede kriminelle*. *Den livsstilsmotiverede kriminelle* betegner den type kriminelle, der indgår i og opretholder en kriminel levestil for at kunne føre en bestemt statusgivende livsstil. Denne livsstil indeholder materiel overlegenhed samt status og anerkendelse fra andre på baggrund af livsstil og magtposition. Det kriminelle udgangspunkt for denne typificering tager typisk form gennem berigelses- og voldskriminalitet. *Den overlevelsesmotiverede kriminelle* besidder en mere rationel tankegang. Denne type kriminelle er motiveret af et behov, der skal opfyldes - ikke med henblik på materielle værdier men med henblik på værdier der sikrer overlevelse. Kriminaliteten i denne typificering er primært berigelseskriminalitet eller handlinger, der giver adgang til behovsopfyldelse. I nærværende speciale knyttes *den livsstilsmotiverede kriminelle* sig til de mandlige informanter hvorimod *den overlevelsesmotiverede kriminelle* knyttes til de kvindelige informanter.

På trods af at typificeringerne er udviklet på baggrund af et begrænset empirisk fundament, kan det formodes, at de vil kunne anvendes til at beskrive motivationen for indgang til kriminalitet i et bredere perspektiv. Samtidig antages det, at typificeringerne vil kunne udbredes til at indeholde

blandede køn. Blandt andet vil kvinder der indgår i kriminalitet for at fremføre en bestemt velhavende eller dominerende levestil¹² kunne underordnes *den livsstilsmotiverede kriminelle*, imens sølle og kejtede mandlige narkovrag, der udelukkende indgår i kriminalitet med det formål at finansiere deres forbrug, kan underordnes *den overlevelsesmotiverede kriminelle* typificering¹³.

¹² Eksempelvis medlemmer af pigebander, der indtager en overlegen position i forhold til andre piger.

¹³ Formuleringen er hentet fra Kjersti Ericssons *"Maskulinitet, kriminalitet og kontroll"*, hvor hun kritiserer maskulinitetsforskningen for kun at tage udgangspunkt i mænd, der udøver kriminalitet med en ekspressiv maskulinitet in mente, og dermed overser de resterende grupper (Ericsson 2000:40).

”Man kan jo ikke retfærdiggøre at man ødelægger noget for andre”

5.3.4 Håndtering af den kriminelle livsstil

Ovenstående afsnit beskriver den livsstil, som informanterne finder attraktiv ved kriminalitet. I dette afsnit er der fokus på, hvordan informanterne håndterer at befinde sig i den kriminelle levestil, herunder hvordan de håndterer den følelse af skyld, som, flere af dem beskriver, opstår i denne forbindelse. Forståelsen af skyld vil i dette speciale være inspireret af Thomas Scheffs emotionssociologi og skal forstås som følelsen af at have gjort noget forkert (Scheff 1990).

Informanterne har alle på et tidspunkt i forbindelse med kriminaliteten oplevet en følelse af skyld. Nogle har oplevet det i forbindelse med udførelsen af den kriminelle handling, imens andre først har følt skyld efterfølgende. Fælles for dem alle er det dog, at de er klar over, at deres handlinger er forkerte, og at de har forskellige måder at håndtere skylden på i forbindelse med kriminalitet.

Den hyppigste metode til at undgå skyldfølelsen er udelukkelse af og flugt fra skylden. Flere af informanterne beretter, at de i starten er mere præget af skyldfølelsen, men at de hurtigt lærer at lægge det fra sig, hvilket Mikkel bekræfter gennem følgende udtalelse:

”De første par gange der har man en lidt dårlig smag i munden, men det vænner man sig hurtigt fra igen” (Mikkel:31).

Skyldfølelsen er kun til stede i starten, hvorefter informanten lærer at lægge afstand til den, således at han ikke bliver påvirket heraf. Dette omtales også af Ulla, Jonas og Jacob, der har anvendt samme metode for at undgå konfrontation med skyldfølelsen (Ulla:19, Jonas:67, Jacob:49).

Maria benytter en anden teknik for at tage afstand til den skyldfølelse, som plager hende efterfølgende:

”Skyldfølelsen undgås nok til dels ved, at jeg kan fortælle mig selv, at det ikke er noget, som jeg har haft lyst til at gøre, men noget som var nødvendigt at gøre” (Maria:124).

Maria antager en mere rationaliserende tankegang, hvor hun forsøger at retfærdiggøre sine handlinger over for sig selv, for at undgå skyldfølelsen. Denne måde at håndtere skylden på kan ligeledes opfattes som en neutralisering, gennem betoningen af nødvendigheden af hendes handlinger. Rationaliseringen kan yderligere begrundes af den frygt, som opstår for den kriminelle omgangskreds' sanktionering, såfremt hun bryder med gruppen:

”Jeg var bange for, hvad der kunne ske med mig, hvis jeg ikke ville være med mere” (Maria:120).

Ulla beskriver samme tendens omkring, at hun ikke kan bryde med den kriminelle gruppe, da konsekvensen kan være slem, hvis man ved for meget (Ulla:16). Gennem denne frygt betones nødvendigheden af de kriminelle handlinger, hvilket medvirker, at der kan tages afstand til

skyldfølelsen. Det samme er gældende for Arne, som undgår og samtidig neutraliserer skyldfølelsen ved at henvise til, at han har været nødt til at udføre de ulovlige handlinger for at opretholde sin status i rockermiljøet. Han mener således ikke, at han har handlet ud fra sine egne interesser, men i stedet på opfordring fra andre, hvorfor han kan tage afstand til skyldfølelsen.

I gennem empiriindsamlingen observerede jeg en dobbelthed i flere af informanternes fortællinger omkring retfærdiggørelse af afvigende handlinger. Når jeg spurgte ind til, hvorvidt de havde forsøgt at forklare, retfærdiggøre eller undskylde deres kriminelle handlinger, svarede størstedelen afvisende. Alligevel bemærkede jeg, at der undervejs i interviewet fremkom retfærdiggørelser af de afvigende handlinger, som var integreret i den fortalte historie, hvilket vækkede min opmærksomhed i forhold til, at informanterne mere eller mindre ubevidst foretog en form for indtryksstyring i situationen.

Når folk har udført en afvigende handling, kan de forsøge at neutralisere eller accounte for den for at undgå fordømmelse fra omgivelser. Dette viste sig også at være tilfældet for informanterne i dette speciale, der benytter sig af diverse teknikker til at neutralisere eller retfærdiggøre og undskylde deres afvigende handlinger.

En af de retfærdiggørelser som oftest bliver fremsat er fremstillingen af at andre er værre end aktøren selv. Denne form for retfærdiggørelse gjorde fem af de syv informanter brug af til at forklare den afvigende handling, herunder Jacob som fortalte at:

"(...)der er mange af dem, som jeg har gået sammen med, der har lavet meget mere end mig, eller det har nogen af dem, men de er aldrig blevet taget" (Jacob:48)

Jacob forsøger at retfærdiggøre sine egne handlinger ved at betone, at andre fra hans omgangskreds oftere har udført gerninger, der er værre, men at de blot er sluppet udenom politiet. Denne måde at retfærdiggøre sine handlinger på benyttes også af Jonas, som fortæller, at *"vi var meget flinke og jeg var jo absolut ikke den værste. Der var nogen, der var meget værre, de var helt fucked oveni hovedet"* (Jonas:71). Ved at fremhæve de andres mentalt ustabile side, forsøges det at skabe et normalitetsperspektiv for Jonas' omgangskreds, der skal forstås som flinke i forhold til de andre. Alle de mandlige informanter benytter sig af et gruppeperspektiv, når de forklarer deres kriminelle handlinger. Dette anvendes enten til at understrege sin egen normalitet i forhold til gruppen eller til at understrege gruppens normalitet i forhold til andre grupper. Samtidig benyttes gruppeperspektivet til at skabe rum for den afvigende handling. I gruppen vil den kriminelle handling fremstå normal, men så snart de befinder sig udenfor gruppen, ophører normaliteten hvilket

behandles yderligere i afsnit 5.3.5 *Fællesskabets betydning*. Der er således behov for, såfremt omgivelserne er bekendte med handlingerne, at forklare motivationen herfor.

En anden form for retfærdiggørelse som informanterne benytter sig af, er benægtelse af offeret. De fire mandlige informanter mener alle, at de voldelige handlinger de har udført, kan neutraliseres, da handlingerne skyldes, at offeret har fortjent at blive skadet:

"Jeg har bare ikke syntes at det var forkert, da jeg gjorde det, fordi jeg følte, at det var for at beskytte mig selv, og nogen jeg holder af" (Jacob:57).

Citatet illustrerer, at handlingen retfærdiggøres gennem ønsket om at beskytte sig selv eller andre. Denne type offer betragtes som tætte fjender, og informanterne retfærdiggør handlinger, der rammer et offer, der har fortjent det, ved at offeret har skadet informanten, eller fordi han eller hun har skadet nogle af informantens betydningsfulde relationer. Mikkels udtalelse nedenfor understreger neutraliseringen i forbindelse med offerets egen selvforskyldte involvering:

"Der er ingen bad feelings, for det har de selv været ude om, hvis jeg gør et eller andet (...)Det er dem selv der har gjort et eller andet dumt" (Mikkel:38).

Jacob og Mikkels udtalelser stemmer overens med Jonas og Arnes forståelse af, at offeret selv har bragt sig i den pågældende situation, og at skaden derfor er fortjent (Jonas:70, Arne:90).

Flere af informanterne beskrev under interviewene, at de i nogle tilfælde havde handlet kriminelt på grund af uvidenhed, hvilket forstås som appel til mentale elementer. Informanterne påstår, at de ikke har handlet med fri vilje eller ikke har været fuldt informeret om situationen:

"Så fik jeg det her med "kan du ikke køre?" for jeg havde også bil, "Kan du ikke køre for mig, jeg skal dit og dat", og nogen gange så løj de overfor mig, så kørte jeg uden at vide at det var kriminelt" (Ulla:12).

Den kriminelle handling undskyldes med uvidenhed om, at der foregik noget kriminelt, da der ifølge Ullas fortælling ikke er blevet oplyst omkring det kriminelle element i handlingen. Samme tendens beskrives af Mette og Maria. Maria fortæller om flere episoder, hvor hun ikke har været oplyst omkring situationen, eksempelvis i forbindelse med butikstyveri, hvor hun ikke har været klar over at de andre piger stjal og i forbindelse med vold, hvor hun er blevet misinformeret omkring situationen, hvorefter hun har deltaget under falske forudsætninger (Maria:119).

Flere af informanterne har, samtidig med at de har været kriminelle, haft et misbrug af enten alkohol eller euforiserende stoffer, hvilket benyttes som en undskyldning for de afvigende handlinger. Jonas fremfører, at han udførte kriminelle handlinger, fordi han var *"fucked up på stoffer hele tiden"*

(Jonas:71). Også Mette undskylder sit tyveri ved at appellere til, at hun har været påvirket, imens det fandt sted:

"I mange af situationerne har jeg jo været fucked up, altså. Jeg kunne aldrig finde på at stjæle når jeg var ædru" (Mette:113).

Mikkel og Jacob benytter sig også af denne undskyldningsform og forklarer, at de oftere ender i slagsmål i forbindelse med en bytur, hvor de tidligere på aftenen har enten drukket eller taget stoffer (Mikkel:30, Jacob:54).

De resterende informanter beskriver ligeledes, hvordan de er indgået i kriminalitet på grund af påvirkning. Dette er dog ikke alkohol eller stofpåvirkning, som det ses i de ovenstående tilfælde, men i stedet påvirkning fra andre, hvilket kan betegnes som retfærdiggørelse gennem appel til loyaliteter. Arne beskriver i forbindelse med at opretholde sin status gennem vold, at:

"Mange gange så var man sgu egentlig træt af, at det skulle være sådan, for det var ikke det man selv ønskede, det var ordrer fra højere sted, man havde fået" (Arne:80).

Arne retfærdiggør således sine handlinger ved at lægge vægt på, at han ikke selv har besluttet at skulle udføre disse handlinger, men at det er ordrer, der er givet fra nogle, der er højere rangeret end ham selv. Det samme omtales af Maria, som retfærdiggør sin indgang til kriminalitet med, at hun har været styret af de andre piger i gruppen, og at hendes indgang i kriminalitet er betinget af, hvad de har forventet af hende (Maria:122).

Den sidste form for retfærdiggørelse som jeg ønsker at omtale, er retfærdiggørelse gennem benægtelse af skade, hvor aktøren er klar over, at handlingen er forkert, men retfærdiggør den ved, at ingen lider skade. Flere af informanterne benytter sig af denne retfærdiggørelsesform, især i forhold til tyveri, hvilket blandt andet er tilfældet for Mikkel:

"Indbrud og sådan noget det kan jeg heller ikke, fordi det er private mennesker, og de mister meget mere. Det er mere personligt for dem, det de har (...)det oplever jeg ikke i en butik for eksempel, fordi det er ting uden minder, og der er ikke nogen der ligger mærke til det. De tænker bare "Nå ja, vi har en svind-konto der klarer det"" (Mikkel:39).

Citatet illustrerer, at det ifølge Mikkel kan retfærdiggøres at stjæle fra større virksomheder eller butikker, da de ikke ligger mærke til det, fordi de har så meget i forvejen. Samtidig menes tyveri fra større virksomheder at kunne retfærdiggøres i forhold til tyveri fra private, da de ting der stjæles ved indbrud i private hjem, kan have en affektionsværdi for offeret. Ulla og Maria retfærdiggør ligeledes deres berigelseskriminalitet, ved at de store kæder ikke mangler det, som de stjæler. Ulla eksemplificerer en retfærdiggørelse ved at nævne kæden Walmart, hvor hun synes at kunne

retfærdiggøre at stjæle fra, da de ifølge hende er nogle røvhuller, betaler folk for lidt i løn og stjæler kunder fra andre forretninger i området (Ulla:20). Også Maria mener, at det retfærdiggør den kriminelle handling, såfremt tyveriet foregår fra en større butik:

”Når vi stjal i de store butikker som H&M og Matas og sådan nogen, så havde jeg det faktisk ikke så skidt med det, fordi det er en stor kæde, og de har så høj en omsætning, så de ikke opdager at der mangler lidt ind imellem” (Maria:123).

Maria retfærdiggør således sine kriminelle handlinger ved forståelsen af, at de store butikkers høje omsætning sikrer, at der er plads til svind. Hun beretter videre i samtalen, at hun mener, at det ikke er retfærdigt at stjæle fra de små butikker, da det går ud over butikkens ejer, og at hun derfor vælger de store butikker, som ifølge hende er mere velbegrundede ofre. Britta Kyvsgaard har i tidligere forskning fastslået en lignende pointe, hvor de kvinder som hun interviewede, beskrev at tyveri fra større steder, ikke blev opfattet så slemt som tyveri fra privatpersoner (Dst.dk).

Ovenstående fremstillinger kan sammenfattet dokumentere, at informanterne benytter sig af rationaler, der kæder den afvigende handling sammen med den ”normale” kontekst, som informanterne til tider indgår i. Gennem rationaliseringen af deres afvigende handlinger muliggøres både fralæggelse af skylden og det moralske ansvar.

I tråd med de mekanismer der har vist sig at gælde i forbindelse med indlæring af en afvigende mentalitet jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*, beskriver informanterne, at de ved ophold i en kriminel omgangskreds overtager de alternative normer og regler, der eksisterer i gruppen. Overtagelsen af disse normer kan ses som en måde at håndtere skylden på, da der gennem optagelse af et alternativt normsæt, bliver mulighed for at skubbe skylden på afstand. Dette foregår gennem informanternes accept af de alternative normer, hvilket medfører, at vurderingen af den afvigende handling foregår herigennem frem for gennem samfundets normer. Handlingen kommer således til at fremstå mere legitim for informanten. Jacob fortæller i en samtale omkring overtagelse af gruppens kriminelle normer:

”Det var okay at sniffe kokain, når man tog i byen eller at spise extacy, bare vi havde det sjovt, så var det sådan set lige meget, om vi trådte indenfor eller udenfor nogen rammer. Bare vi havde det sjovt” (Jacob:49).

Grunden til at netop denne udtalelse er udvalgt skyldes Jacobs reference til rammerne. Med rammerne henvises der til de rammer, som er gængse i samfundet, og som Jacob er klar over overtrædes, når han eksempelvis indtager euforiserende stoffer. Samfundets rammer bliver således tilsidesat til fordel for gruppens, som kommer til at fungere som vurderingsramme for de afvigende

handlinger. Overtagelsen af gruppens normer som referenceramme for de afvigende handlinger italesættes også af Ulla og Mikkel, som beskriver at de overtager gruppens holdning til kriminalitet (Ulla:14, Mikkel:31). Jonas beskriver endvidere:

”Deres holdning smittede af på mig. Jeg fik en følelse af det var okay, fordi de andre syntes at det var okay” (Jonas:66).

Udover at illustrere overtagelsen af gruppens alternative normer som vurderingskriterier for de afvigende handlinger, kan udtalelsen samtidig vise, hvordan Jonas oplever, at han overtager gruppens holdning, og videre beskriver han, hvordan han gradvist lærer at nyde virkningen af de afvigende handlinger (Jonas:68). Dette sker ved at fralægge sig det moralske ansvar ved gerningen, hvilket muliggøres gennem de alternative vurderingskriterier. Vigtigheden af at lære at nyde virkningen understreges yderligere gennem nedenstående citat, hvor Arne forklarer nødvendigheden af den alternative holdning, for at kunne håndtere kriminalitetens påvirkning:

”Man er nødt til at have en alternativ holdning til det(red:kriminalitet), ellers er du ikke med sådan nogen steder” (Arne:83).

Fralæggelsen af det moralske ansvar kan således siges at foregå gennem både fralæggelse af skyldfølelsen og gennem overtagelse af gruppens alternative normer som reference for afvigende handlinger.

Gennem ovenstående afsnit klarlægges nogle af de håndteringsstrategier, der anvendes i forbindelse med kriminalitet. Alle informanterne udtrykker, at de på et tidspunkt har oplevet skyld i forbindelse med kriminalitet, og oftest foregår håndteringen gennem afstandstagen, udelukkelse eller rationalisering af den kriminelle handling. Mændene lægger ofte vægt på ofrets egen indflydelse på udførelsen af den kriminelle gerning, imens der for både kvinder og mænd pointeres en ydre påvirkning på deres valg om kriminalitet, herunder mentale elementer, andre personers indflydelse samt det tilforladelige i at stjæle fra større virksomheder. Endvidere foregår håndteringen gennem overtagelse af den kriminelle gruppes alternative vurderingskriterier, hvorved de kriminelle handlinger delvist normaliseres.

"Blandt kammeraterne dannede man et specielt forhold som man ikke havde med sin familie"

5.3.5 Fællesskabets betydning

Fællesskabet som informanterne indgår i omkring kriminalitet, har en særlig betydning for henholdsvis indgang til og opretholdelse af en kriminel levestil. På trods af at fællesskabet vægtes højt for størstedelen af informanterne, er det kollektive omkring udøvelse af kriminalitet i særdeleshed vigtigt for de mandlige informanter. Dette skyldes blandt andet at de mandlige informanter i perioden, hvor kriminaliteten finder sted, helt eller delvist fravælger kontakt til familien og de ikke-kriminelle bekendtskaber og i stedet knytter sig betydeligt til den kriminelle gruppe. Den kriminelle gruppe kommer til at fungere som substitut for familien, hvilket omtales af Arne, der beskriver sammenholdet i rockergruppen som et broderskab, hvor medlemmerne kan forvente gensidig hjælp i alle situationer (Arne:84). Ved at beskrive fællesskabet som et broderskab, fremstår der samtidig en diskurs om at sammenholdet har en familiær betydning for Arne. Dette understreges yderligere af hans udtalelse omkring, at han fravælger sin egen familie til fordel for broderskabet i rockerklubben jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*. Også Jonas betegner fællesskabet i den kriminelle gruppe som et familiært forhold:

”Blandt kammeraterne dannede man et specielt forhold, som man ikke havde med sin familie”
(Jonas:68).

Jonas fortæller i forlængelse heraf, at han under sin kriminelle periode ikke havde kontakt til sin familie eller lovlydige relationer, og ovenstående udtalelse kan derfor underbygge, at gruppen varetager en familiær funktion på grund af familiens fravær. Tendensen med at holde familien på afstand under perioden, hvor kriminaliteten står på, er almindelig for de mandlige informanter og kan til dels skyldes et fravalg af familien til fordel for en gruppe, hvor den kriminelle adfærd accepteres og tilmed anerkendes:

”Medlemmer af organiserede afvigergrupper har selvfølgelig én ting til fælles: deres afvigelse. Den giver dem en følelse af deres fælles skæbne, af at være i samme båd. Ud fra en følelse af at have den samme skæbne, at stå overfor de samme problemer, vokser en afvigende subkultur frem: Et sæt af perspektiver på og forståelser af, hvordan verden er, og hvordan man skal håndtere den, og et sæt af rutineaktiviteter, der bygger på disse perspektiver” (Becker 2005:56).

Ifølge Becker vil der gennem tilhør til en afvigende gruppe skabes en konsensus omkring den pågældende afvigelse, i dette tilfælde kriminaliteten. Dette viser sig i de mandlige informanternes tilfælde omkring optagelse af gruppens afvigende normer, hvorigennem de samtidig bakkes op i de kriminelle handlinger jf. 5.3.4 *Håndtering af den kriminelle livsstil*.

De mandlige informanternes indgang i de afvigende fællesskaber kan skyldes blokeringen af muligheder for at opnå succes gennem de anerkendte præmisser, da de som påvist i afsnit 5.3.3 *Den kriminelle*

livsstil oplever en blokering i muligheden for at opnå et anerkendelsesværdigt mål - i dette tilfælde status og økonomisk velstand. Specialets teoretiske inspiration omkring fællesskab er hentet i Cloward og Ohlins subkulturteori og da subkulturtyperne, som fremstilles heri, er opstillet som idealtypiske forestillinger, mener jeg at kunne argumentere for, at størstedelen af mændene befinder sig i en kombination af en kriminel og en konfliktfyldt subkultur, da de både efterstræber materielle værdier og status gennem berigelses- og voldskriminalitet. I subkulturen skabes et frirum for de mandlige informanter, hvor afvigelsen accepteres, og der ikke stilles spørgsmål ved de kriminelle handlinger, hvilket også ses i Beckers udtalelse ovenfor.

Betragtningen af subkulturen som et sammenhold der binder mændene sammen gennem en fælles blokering giver anledning til at anskue fællesskaberne i forhold til Albert Cohens subkulturteori. Da jeg i det indledende teoretiske arbejde ikke har beskæftiget mig med denne teori, tillader jeg mig, på baggrund af min adaptive tilgang, at inddrage en kort beskrivelse heraf. Cohen beskriver, hvordan middelklassedrenge grundet en statusfrustration ved ikke at slå til i samfundet finder sammen i fællesskaber, hvor de blev anerkendt på alternative præmisser (Cohen 1955:65-69). Ifølge Cohen foregår subkulturens generering på baggrund af medlemmernes delte problem, i specialets tilfælde mændenes manglende muligheder for anerkendelse i samfundet, og skal forstås som en løsning på dette delte problem (*delinquent solution*) (Cohen 1955:121). Et andet træk som Cohen beskriver ved subkulturen er, at der dannes nye normer for, hvad der er attraktivt og forkasteligt, da medlemmerne ofte ikke kan leve op til samfundets normer (Cohen 1955:25-27). Anerkendelse på alternative præmisser viser sig i de mandlige informanternes tilfælde gennem gruppens anerkendelse af kriminalitet som middel til at opnå status. Mændene finder således en opbakning af deres afvigende handlinger i fællesskabet, da gruppens medlemmer har alternative vurderingskriterier til bedømmelse heraf. Samtidig kan Cohens teori understrege vigtigheden af fællesskabet, da han mener, at der findes en helt bestemt gruppeautonomi blandt subkulturens medlemmer (Cohen 1955:31-32), hvilket også har vist sig at være tilfældet for de mandlige informanter jf. afsnit 5.3.5 *Fællesskabets betydning*.

Ifølge Cloward og Ohlin, vil subkulturen regenerere og forstærke sig selv, når medlemmerne bakker op om og støtter hinanden i de afvigende handlinger. De mandlige informanter fastholdes derved i afvigelsen, da de opnår anerkendelse for de afvigende handlinger gennem deres subkulturelle tilhør – en anerkendelse de ikke kan finde andre steder i samfundet ud fra de tilgængelige midler. Mændene opnår således en status som ressourcestærke i kraft af gruppen, hvilket ikke er muligt individuelt. Denne forståelse fremgår ligeledes af Birminghamskolens subkulturtilgang, der betragter

subkulturen, som en fastholdende instans, hvorigennem det afvigende handlingsmønster regenereres (Andersen&Jørgensen 2007).

Som afrunding på hvert enkelt interview bad jeg informanterne om, at beskrive tre negative og tre positive konsekvenser ved at have indgået i kriminalitet. For mændene var svaret omkring de positive konsekvenser entydigt. Livsstilen og de medfølgende goder opfattes som en positiv konsekvens, og kun Jonas skiller sig ud herfra, ved at pointere erfaring og personlig udvikling som positive konsekvenser. Også kvinderne svarede entydigt, da de alle vægter at blive opdaget i kriminaliteten som det mest positive herved. Dette kan yderligere understrege pointen omkring at mænd oftere opretholder en kriminel levestil end kvinder jf. afsnit 1.5 *Forskningsoversigt*.

Opretholdelsen af den afvigende adfærd kan samtidig fastslås gennem betragtningen af de sociale relationers betydning. I perioden hvor kriminaliteten står på, vælger de mandlige informanter at afholde sig fra kontakt til deres ikke-kriminelle relationer, og den afvigende adfærd opretholdes således, da påvirkningen fra kriminelle relationer bliver dominerende i kraft af ikke-kriminelt fravær jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*.

For de kvindelige informanter er fællesskabet i den kriminelle gruppe ikke nær så betydningsfuldt som for mændene. Mette giver udtryk for ikke decideret at være tilknyttet til en kriminel gruppe, og at de kriminelle bekendtskaber hun har, er af meget overfladisk karakter (Mette:99). Også Ullas beretning om gruppens fællesskab antyder, at båndet mellem gruppens medlemmer er flygtigt, da hun ofte skifter omgangskreds. Samtidig bærer det præg af, at der ofte ikke er den store opbakning at finde blandt gruppens medlemmer, såfremt man er i problemer (Ulla:14). På trods af at Maria umiddelbart udtrykker stor tilknytning til sin kriminelle venindegruppe, er der alligevel noget der peger i retning af, at fællesskabet ikke er så betydningsfuldt som antaget, herunder sammenligning med tidligere venskaber, frygt som opretholdende for venskabet samt en konstant afstandtagen til gruppens aktiviteter. Kvindernes tilhør til de kriminelle grupper kan derfor opfattes som ligegyldige, hvorimod tilhøret til de ikke-kriminelle relationer i form af familien, har en særlig betydning.

Grunden til at kvinderne ikke i så høj grad er afhængige af de kriminelle fællesskaber, kan betragtes ud fra tre aspekter. For det første er den kriminalitet, som kvinderne udfører ikke nær så gruppeorienteret som mændenes. Størstedelen af den kriminalitet som de kvindelige informanter udfører, placerer sig indenfor berigelseskriminalitet samt salg og smugling af narkotika, hvilket ofte opfordrer til individuel handling, hvorimod mændene i større omfang udfører kriminelle aktiviteter,

der kræver opbakning fra en gruppe¹⁴. For det andet udtrykker de kvindelige informanter som nævnt ovenfor, at de under deres kriminelle perioder opretholder kontakten til deres ikke-kriminelle relationer. Denne opretholdelse kan medvirke til, at der ikke, i samme omfang som det gælder for de mandlige informanter, er behov for tilhør til en anden gruppe og samtidig opleves ikke-kriminel påvirkning. For det tredje, og måske vigtigst af dem alle, eksisterer der flere afvigende tilbud til mænd, grundet mænds øgede marginaliseringsrisiko. Der vil videre qua *VM – Viden om mænds* undersøgelse være grundlag for, at postulere at mænd i langt højere grad er marginaliserede, hvorfor der selvsagt vil være flere afvigende fællesskaber tilgængelige for mænd (Taenketankenvm.dk).

Gennem ovenstående fremhæves betydningen af det kriminelle fællesskab for de to køn. For mændene synes vigtigheden af at være en del af en gruppe, hvor deres afvigelse accepteres, væsentlig. Gennem gruppen opnås en status, som ikke er mulig for de mandlige informanter at opnå individuelt, hvilket forstærker tilhøret til gruppen. Gruppens accept af de afvigende handlinger er samtidig medvirkende til, at gruppefællesskabet regenerer sig selv og fastholder mændene i afvigelsen. Kvinderne har en mere individuel tilgang til kriminalitet og opfatter derved ikke i så høj grad fællesskabet som en nødvendighed. Dette skyldes samtidig, at de under deres kriminelle periode opretholder kontakten til deres familie, og herigennem oplever ikke-kriminel påvirkning.

¹⁴ Alle de mandlige informanter bekræfter at vold oftest foregår i en gruppe, og kun i yderst sjældne tilfælde i én-til-én relationer. Det samme gør sig gældende for størstedelen af de andre kriminalitetstyper som mændene er involveret i, med undtagelse af tyveri og narkotikasal, som også kan foregå individuelt.

"Jeg kan overhovedet ikke huske at vi har haft regler"

5.3.6 Den sociale kontrols virkemidler

En anden forklaringsfaktor som bør inddrages i forklaringen af kriminalitetsforskelle imellem kønnene, er den sociale kontrol, de hver især oplever. Gennem de syv interviews, som er foretaget i forbindelse med dette speciale, blev det klart, at kvinder og mænd oplever den sociale kontrol forskelligt. Jeg har ud fra de empiriske fund erfaret, at kontrollen primært udøves gennem to instanser - henholdsvis de nære relationer og samfundet.

Som udgangspunkt ønsker jeg at beskæftige mig med den kontrol, som informanterne har oplevet gennem deres nære relationer i barndommen, da den sociale kontrols påvirkning på hvorvidt et individ udvikler afvigende adfærd menes at kunne forklares ud fra de forhold, individet er opvokset under. De kvindelige informanter lægger alle vægt på, at de har været meget alene, da de var børn og unge:

"Hun var skolelærer og havde ikke så meget tid hjemme (...) hun havde ikke rigtig tid til det der med børn, og hun havde så travlt med hendes liv" (Ulla:3).

Ullas forklaring på hvorfor hun var meget alene i sin barndom, beskrives gennem hendes mors fravær grundet arbejde. Det samme er gældende for Mette, hvis mor studerede om dagen og arbejdede om aftenen (Mette:94), og Maria hvis mor arbejdede på et kontor og derfor ofte havde lange arbejdsdage (Maria:115). De kvindelige informanter kan derfor siges ikke at have oplevet en udpræget supervision i deres barndom, og de beretter alle, at deres opdragelse har baggrund i ideen om *frihed under ansvar*.

Informanterne udtrykker videre, at forældrenes fravær har en påvirkning på graden af kontrol, som de har oplevet i deres barndom og ungdom. Ulla forklarer, at hun ikke kan huske, at hun har haft regler (Ulla:5), Mette har heller ikke haft deciderede regler, men hendes mor forventede, at hun var ærlig (Mette:94) og Maria beskriver, at hun ikke har haft så mange regler udover hjemmetider og steder hun måtte opholde sig (Maria:115). På trods af udlægningen om de manglende regler, tyder noget alligevel på, at kvinderne har internaliseret den opdragelse, de har fået, da de i forbindelse med refleksion over om de kriminelle handlinger, de har udført, angiver at have anvendt mødrenes holdninger som referenceramme for deres afvigende handlinger i situationen:

"Jeg er jo opdraget til, at man ikke må stjæle og slå, men jeg gjorde det alligevel(...)Så jeg har selvfølgelig tænkt over, at det var forkert" (Maria:126).

Også Ulla og Mette refererer til deres opdragelse som vurderingsgrundlag ved udførelse af afvigende handlinger. Dog har Mette brugt meget tid hos sine bedsteforældre da hun var lille, hvor hun er

opdraget efter indremissionske trosværdier, hvilket ligger dybt i hende og derfor primært er det som hun vurderer ud fra:

”Jeg tror, at det andet det er en blanding af at være vokset op hos mormor og morfar med faste regler og meget omsorg, og så lige pludselig komme over i det der helt andet liv, som er meget modsat. Så får man den der skyldfølelse af, at det måtte man ikke, det var forbudt” (Mette:110).

På trods af Mettes udlægning omkring at hun er klar over at de afvigende handlinger er forkerte, afholder det hende ikke fra kriminelle aktiviteter. Dette gælder ligeledes Maria og Ulla, og det kan derfor udledes, at den direkte kontrol ikke har medført en tilstrækkelig effektiv internaliseret kontrol hos de kvindelige informanter.

Mikkel og Jacob har haft en anderledes opvækst end de resterende informanter, da de er vokset op med begge deres forældre. Fælles for de to er, at deres mor har stået for deres primære opdragelse, da deres fædre har haft lange arbejdsdage og derfor ikke har været så meget hjemme. Både Mikkel og Jacob fortæller, at de er opdraget ifølge samfundets normer og regler, men at denne opdragelse har været ineffektiv senere i livet, hvor gruppens alternative normer har været dominerende jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*. Den direkte kontrol mødrene har udøvet har således været effektiv i barndommen, dog har de ikke internaliseret kontrollen tilstrækkeligt til at fungere effektiv senere i livet.

Jonas og Arne er opvokset i patriarkalske familier, hvor faren har været den dominerende forælder, hvorfor der er udøvet en højere grad af kontrol i disse hjem. Jonas er opvokset som skilsmissebarn, og har hele sin barndom og ungdom oplevet, at der på trods af farens fravær på grund af job, var mange regler i hjemmet (Jonas:61). Samtidig udtrykker Jonas, at han var meget alene i sin barndom, da farens job som politimand synes at blive prioriteret højere end samvær med børnene (Jonas:59). Jonas fortæller videre, at *”min far han havde ikke tid til mig”*(Jonas:67), hvilket blandt andet kan erfares gennem den manglende håndhævelse af reglerne, som afspejles gennem dele af interviewet. For Arnes vedkommende er det uvist, i hvilken grad han er blevet superviseret som barn, da dette ikke omtales i interviewet. Han er opvokset med begge sine forældre, og angiver at der eksisterede en klar magtforskel mellem dem, da faren havde en voldelig og dominerende adfærd:

”Det har været en voldelig opvækst, tæsk af min far og sådan noget der (...)Den har været hård. Det var jo meget voldeligt, sådan at få tæsk som 7-8årig af sin far, altså med en kæp og sådan noget der (...)altså min mor kunne ikke rigtig gøre noget, hun var jo sådan en lille.. altså hun kunne ikke rigtig stille noget op imod min far” (Arne:77-78).

Udover at illustrere magtforskellen i hjemmet, og dermed understrege det patriarkalske element i familien, viser citatet samtidig, at den kontrol, som er blevet praktiseret i hjemmet, er blevet

opretholdt og håndhævet gennem farens dominerende position, hvilket videre fastslås gennem Arnes udtalelse: *"Der var de regler, som min far fastsatte"* (Arne:78). På trods af at et højt kontrolniveau burde mindske risikoen for, at et individ indgår i afvigende handling, tillader jeg mig, på baggrund af ovenstående, at tale denne forståelse imod. Dette skyldes, at det høje kontrolniveau i Arne og Jonas' tilfælde har haft den modsatte effekt, og de beskriver, at de frem for at afholde sig fra kriminalitet, indgår i det på grund af trods og oprør mod deres fædre:

"Jeg har jo undersøgt hvorfor, og det var jo altså for at få opmærksomhed fra de gamle af. Det var hovedårsagen til at jeg lavede en masse lort. Jeg tror at jeg følte mig overset" (Jonas:67).

Arne beskriver i samme forbindelse, at han gennem sin barndom har oplevet, at hans far har sat grænser, og han forklarer i interviewet, at han intet har til overs for ham. Indgangen til kriminalitet kan derfor ses som et oprør mod faren, og det som han stod for (Arne:78).

Modsat kvinderne der på trods af kriminelt tilhør stadig delvist anvender deres mødres direkte kontrol fra barndommen som reference for de afvigende handlinger, tager mændene i langt højere grad afstand herfra, og benytter i stedet de referencerammer, der er gældende for de kriminelle grupper, som de har tilhør til jf. 5.3.2 *Social indlæring af kriminalitet*. Mændenes afstandtagen til den sociale kontrol, som er indlært gennem de nære relationer, kan betragtes som en ineffektiv internaliseret kontrol. I forbindelse med samtale omkring overtagelse af gruppens normer udtaler Mikkel følgende:

"[Hvad med det dine forældre havde lært dig?] Det røg nok lidt ud på et sidespor. [Var det de kriminelle venners normer og værdier man levede efter?] Ja, det var det faktisk" (Mikkel:31).

Ovenstående dialog understreger, hvordan den sociale kontrol, som Mikkels forældre har udøvet overfor ham i barndommen, ikke er tilstrækkeligt internaliseret og derfor skubbes til side til fordel for gruppens referencesystem. Dette mønster går igen hos de resterende mandlige informanter, blandt andet beskriver Jacob, at han i sin ungdom har tilsidesat de rammer og normer, han lærte af sine forældre i barndommen (Jacob:43). Arne og Jonas' fravær af internaliseret kontrol ses i ovenstående omkring trods og oprør mod den ellers strenge kontrol, de har oplevet fra deres far i barndommen.

Noget særligt interessant der fremkom under interviewene med de kvindelige informanter, var deres opdragelsesform, hvor jeg bed mærke i, at de gennem deres mødre er opdraget med en tenderende maskulin kønsrolleforståelse. Da børn gennem socialisering lærer at varetage en passende rolle i forhold til samfundets normer, kan der opstå en konflikt for kvindernes vedkommende, da den forventede rolle ikke stemmer overens med den, som de er opdraget til og dermed agerer ud fra. Modsat den samfundsforståelse der eksisterer om, at kvinder opfattes som det underordnede og

afhængige køn, er kvinderne i nærværende speciale opdraget til at klare sig selv. Denne rolle er struktureret på baggrund af den familieform, som de har oplevet tidligt i livet, med en mor der agerer som det stærke køn, på grund af mandligt fravær i familien:

”Min mor har altid været meget selvstændig fordi hun har boet alene uden min far, og det tror jeg at det har smittet lidt af på mig, det der med at man sagtens kan være stærk, selvom man er kvinde. Altså min mor har været vant til at klare både en mors og en fars opgaver, og derfor tror jeg, at jeg har set det, og er blevet lidt ligesådan” (Maria:116).

Situationen omkring at klare sig selv på trods af ens biologisk køn som kvinde, er noget alle de kvindelige informanter har oplevet (Ulla:3, Mette:94). Gennem deres mor, der har fungeret som primær socialisering, har de kvindelige informanter observeret et handlemønster, der er af mere maskulin karakter i kraft af, at mødrene har klaret sig selv og derved fungeret som det uafhængige køn. De kvindelige informanter er således socialiseret til at udfylde en tenderende maskulin rolle, hvilket kan have en betydning for indgangen i kriminalitet. At kvinderne gør et maskulint køn på trods af den manglende kontinuitet med det biologiske køn kan endvidere betragtes gennem samfundets sociale kontrol og vil behandles yderligere i afsnit 5.3.7 *Frygten for stigma*.

Som det er nævnt tidligere i specialet, har kvinderne i højere grad end mændene oplevet social kontrol gennem de sociale bånd tilknytning og tro. Mændene angiver, at de føler tilknytning til kriminelle personer tidligt i livet og at frygten for at skuffe nogle ved at lave kriminalitet, ikke afholder dem herfra. Dette forholder sig modsat for kvinderne, der er tilknyttet ikke-kriminelle personer i deres barndom og ungdom samt frygter at skuffe nære relationer ved at lave kriminalitet. Dette vidner om, at der for kvindernes vedkommende er en højere grad af kontrol til stede, hvorfor kvinder i almindelighed må formodes at afholde sig mere fra kriminalitet end mænd. Denne påstand understøttes samtidig gennem kvindernes refleksion over negative konsekvenser ved kriminaliteten, da de angiver, at den værste konsekvens har været at skuffe og bringe skam over familien (Ulla:21, Mette:113 og Maria:126).

Ud fra de ovenstående betragtninger mener jeg at kunne argumentere for, at den sociale kontrol ikke kan stå alene som forklaringsbaggrund for informanternes indgang til kriminalitet, men at den i kombination med social indlæring har et større forklaringspotentiale. Som det ses i ovenstående, har den sociale kontrol tilnærmelsesvis fungeret gennem informanternes barndom, og først ved ydre påvirkning fra andre personer med en afvigende adfærd er informanterne indgået til kriminalitet. Den direkte kontrol kan således ikke anklages for at være ineffektiv, men den internaliserede kontrol er for kvinderne delvist og for mændene helt ineffektiv.

Samtidig har jeg en vis skepsis omkring, hvorvidt kønsrolleteorierne viser fuldt potentiale i en nutidig kontekst, da grænserne mellem kønnene er blevet mere flydende. Der er således ikke længere en striks opdeling af kønsrollerne, men det tillades oftere, at piger opfører sig som drenge og omvendt i en nutidig kontekst, end det gjorde i teoriernes samtid. Dog ses der stadig et element af kønsopdeling i forhold til kriminel adfærd, da det oftere accepteres at mænd indtræder i et kriminelt liv jf. 5.3.7 *Frygten for stigma*.

Ud fra ovenstående afsnit kan det konkluderes, at kvinder i højere grad end mænd udsættes for og påvirkes af den sociale kontrol. Dette gør sig både gældende i familien og i samfundet, og er medvirkende til, at kvinder i højere grad internaliserer kontrollen og bruger denne som referenceramme for de afvigende handlinger. Samtidig påvises det i afsnittet, at en patriarkalsk familieform, som teoretisk set vil afholde et individ fra afvigende handling, ikke har den givne effekt for informanterne i nærværende speciale. Yderligere behandles det, at kvinderne har modtaget en tenderende maskulin opdragelse, hvilket delvist kan opfattes som grunden til deres maskuline fremtræden gennem kriminalitet.

"Jeg var rigtig bange for at blive opdaget"

5.3.7 Frygten for stigma

Som beskrevet i problemfeltet er der en tendens blandt befolkningen til at betragte kriminalitet som mændenes domæne, hvorfor det er højst forkasteligt, hvis kvinder indtræder i dette felt. Der eksisterer en opfattelse i samfundet om, at kvinder er det regelrette køn, hvilket i kombination med afstandstagen til forestillingen om den kvindelige kriminelle, skaber en samfundsdiskurs, der afføder en mere nedsættende holdning til kvindelige end mandlige kriminelle. Denne samfundsopfattelse af kriminelle kvinder har påvirket de kvindelige informanter i en sådan grad, at de i langt højere grad end mændene forsøger at hemmeligholde deres kriminelle afvigelse overfor omgivelserne.

Forsøg på at skjule noget som informanterne ved vil frembringe en uhensigtsmæssig reaktion, kan beskrives med begrebet passing, der er udviklet af Erving Goffman (Goffman 2009:97). Begrebet om passing forklarer, hvordan den "unormale" forsøger at blive opfattet som "normal" i mødet med de "normale", selvom hun ved, at hun bærer et stigma (Goffman 2009:60). Da informanterne alle bærer et karaktermæssigt stigma¹⁵ i form af deres kriminelle levestil, er det muligt at skjule det gennem passing, da det ikke umiddelbart er synligt for omgivelserne.

Som nævnt, beskriver mændene i undersøgelsen, at de ikke har haft de store betænkeligheder ved, at deres nære relationer er bekendt med, at de har indgået i kriminalitet. Mikkel fortæller, at han ikke har skjult sin kriminalitet for familien, og at de derfor kender til en stor del af det, han har foretaget sig (Mikkel:37). Jacob beskriver ligeledes, at hans familie var klar over, at han var involveret i kriminalitet, dog ønsker han ikke at tale med dem om det og indvie dem i detaljerne (Jacob:50). Jonas har i starten af kriminaliteten holdt det hemmeligt for familien, men er med tiden blevet mere ligeglad med, om de kendte til det (Jonas:71). Også Arne har været åben omkring sin kriminalitet overfor familien, som kender til hans afvigende side og accepterer, at det er hans valg (Arne:88)¹⁶.

Mændenes åbenhed omkring deres afvigelser kan skyldes samfundsopfattelsen af den implicitte legitimitet omkring, at mænd indgår i kriminalitet, modsat de forhold der gør sig gældende for kvinder. De stigmatiserende mærker der er tilgængelige for mandlige afvigere, er mindre stigmatiserende end de, der tildeles kvindelige afvigere, hvilket kan medvirke til, at mændene ikke i samme udstrækning har et behov for at passere deres afvigelse.

¹⁵ Goffman betegnede det karaktermæssige stigma som *"viljesvaghed, dominerende eller unaturlige lidenskaber, forræderiske og kompromisløse overbevisninger eller uhænderlighed"* (Goffman 2009:46).

¹⁶ På trods af mændenes udlægning af at de ikke har hemmeligholdt deres kriminalitet, findes der alligevel få indikatorer i det empiriske materiale på, at de til dels har hemmeligholdt oplysninger omkring deres kriminelle liv. Dog vurderes dette ikke som betydningsfuldt for specialet, da åbenheden herom overskygger dette.

Selvom mændene i undersøgelsen ikke giver udtryk for at have frygtet det stigma, som de kunne risikere at få tildelt, ved at lade andre blive bekendte med deres kriminelle livsstil, er der alligevel en del af familien, som de ønsker at hemmeligholde dette overfor. Ifølge Goffman kan aktøren vælge at hemmeligholde sit stigma overfor nogle, imens det ikke hemmeligholdes for andre (Goffman 1975:97). Dette er aktuelt for Jacob og Arne, som er de eneste af de mandlige informanter, der har børn. Jacob har helt undladt at fortælle sine børn omkring sin kriminelle side:

"Jamen de ved ikke at jeg har siddet inde. De ved selvfølgelig, at jeg har været væk, så jeg har sagt, at jeg har været ude at arbejde (...) Jeg har ikke lyst til, at min søn skal vide, at jeg har været oppe at slås, for det skal ikke være sådan, at han tror, at det er okay" (Jacob:53).

Som citatet illustrerer, undgår Jacob at fortælle sine børn, at han har siddet i fængsel for ikke at signalere, at den livsstil han har haft, er acceptabel. Afvigelsen hemmeligholdes således ikke for Jacobs egen skyld, men for at beskytte hans søn. Arne har været en smule mere åben overfor sine børn:

"De ved godt at jeg sidder i fængsel, men de ved så ikke, hvad jeg sidder for. Jeg har givet dem en forklaring med, at jeg sidder for at have kørt bil uden kørekort, og så fordi jeg havde drukket. Jeg vil ikke sidde og fortælle dem sandheden, det er der ingen grund til, at de ved" (Arne:92).

Selvom Arnes børn er klar over, at deres far sidder i fængsel, har han stadig valgt, at hemmeligholde dele af sandheden omkring sin afvigelse. Dette skyldes, ligesom i Jacobs tilfælde, et ønske om at beskytte børnene. Samtidig kan disse hemmeligholdelser betragtes som en måde at beskytte sig selv mod en potentiel stigmatisering.

Modsat mændene har kvinderne gennem hele deres kriminelle periode forsøgt at skjule deres afvigende kriminelle handlinger fra deres ikke-kriminelle omgivelser. Denne handlingsform kan forstås som en måde at håndtere de uønskede reaktioner, der kan opstå hvis omverdenen bliver bekendt med afvigelsen. De fortæller alle tre, at deres familier ikke kendte til deres kriminelle adfærd under forløbet, og at det først er blevet afsløret i forbindelse med, at de er blevet taget for en lovovertrædelse. I tiden før kvinderne er blevet afsløret som kriminelle, har de således befundet sig i en position som potentielt miskrediterede – personer som er i risiko for at blive miskrediteret, såfremt deres faktiske sociale identitet bliver kendt af andre (Goffman 1975:16). Maria beskriver, hvordan hun holdt afvigelsen hemmelig for familien:

"Jeg levede faktisk lidt et dobbeltliv, for når jeg var hjemme, så var jeg stadig en sød pige"
(Maria:120).

Denne skelnen mellem to forskellige livstyper, kan med Goffmans forståelse anses som en skelnen mellem Marias tilsyneladende og faktiske sociale identitet (Goffman 2009:14). Den tilsyneladende sociale identitet er det *jeg*, Maria fremviser for andre i social interaktion, og i forhold til familien vil hun derfor opfattes som en sød pige, da de ikke på daværende tidspunkt kender til hendes faktiske sociale identitet, som yderligere rummer en kriminel dimension. Samme forhold gør sig gældende for Mette, der beskriver, hvordan hun opretholder en facade ved at passe et fuldtidsjob om dagen, for at undgå at blive afsløret i den afvigende kriminelle og misbrugende adfærd, som udfylder hendes fritid og dermed faktiske sociale identitet (Mette:100). Også Ulla har under sin kriminelle periode et arbejde, hvilket underbygger hendes tilsyneladende identitet, så risiciene for at blive afsløret som afvigende formindskes (Ulla:14). Foregående giver en idé om, hvordan de kvindelige informanter kontrollerer bestemte oplysninger om sig selv med henblik på at undgå at blive afsløret som afvigere. Gennem denne kontrol sikrer kvinderne sig yderligere anerkendelse i det samfund, som de hemmeligt afviger fra.

Kvindernes øgede ønske om at skjule afvigelsen i forhold til mændenes, kan betragtes ud fra Steffensmeier og Allans teori omkring kønsroller. De argumenterer for, at der er konstrueret bestemte roller, kvinder skal indordne sig under. Disse roller, modsat roller som er tilgængelige for mænd, tillader ikke afvigelse, og såfremt rollerne overskrides, vil der tildeles stigmatiserende mærker, der er værre end de, der er tilgængelige for afvigende mænd. Denne forståelse kan også siges at være gældende for specialets kvindelige informanter, hvilket kan medvirke til at forklare, hvorfor kvinderne i højere grad end mændene vælger at passere deres afvigelse overfor omgivelserne.

Især de kvindelige informanters mødre har haft en betydning for kvindernes forsøg på at skjule deres afvigelse. Som det også ses i det ovenstående, vil passing både udføres for at undgå den konfrontation der opstår, når den "normale" bliver bekendt med afvigelsen, men samtidig for at den potentielt miskrediterede bliver i stand til at leve med sit stigma. For de kvindelige informanter gælder det, at de forsøger at passere deres stigma både for deres mors men også for deres egen skyld. Ulla forklarer, hvordan hendes mor reagerede på at blive bekendt med Ullas afvigelse:

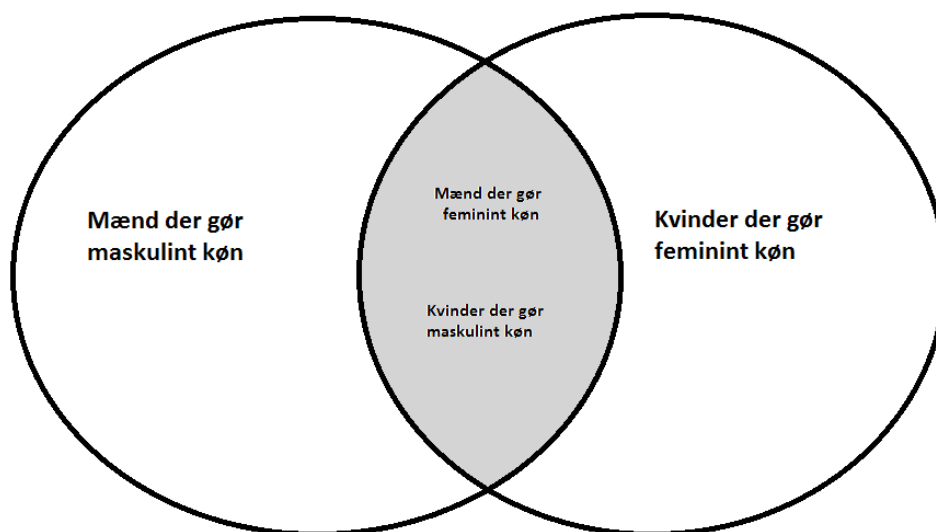
"Altså min mor ville ikke tro på det i lang tid, 'ikke min datter, det kan ikke passe', der gik lang tid. Hun boede i denial" (Ulla:17).

Ulla omtaler efterfølgende, at det netop er denne reaktion, hun har frygtet, og at hun derefter føler, at hendes mor og andre ikke stoler på hende i samme omfang, som før de blev bekendt med hendes kriminelle afvigelse, hvilket kan betragtes som virkningen af et karaktermæssigt stigma.

Også Mette og Marias mødre reagerer med fordømmelse på deres døtres afvigelse, og som det også ses i ovenstående citat, er deres reaktion delvist betinget af informanternes køn. Mettes mor har svært ved at forstå, at det er hendes datter der er involveret i kriminalitet og tager afstand til hende i en periode (Mette:101). Marias mor bliver skuffet og ked af det og har, ligesom de andres mødre, svært ved at acceptere datterens afvigelse (Maria:122+125).

Ud fra ovenstående betragtninger er det væsentligt at inddrage forståelsen af, hvordan kønnet fremføres i den sociale interaktion. Som følge af kvindernes biologiske køn og placering i køns kategorien 'kvinde' opstår der en uoverensstemmelse i det kriminelle køn, som gøres af de kvindelige informanter.

Figur 5 - At gøre forkert køn (Figur tilvirket ud fra teori)

I ovenstående figur betragtes handlinger i de hvide zoner som konform kønsmæssig adfærd, mens handlinger i den grå zone skaber en konfliktfyldt adfærd. Figuren illustrerer, hvordan der opstår konflikt, når en aktør ikke agerer i overensstemmelse med sin køns kategori. De mandlige informanter placerer sig længst til venstre i figuren, da deres kriminelle adfærdsmønster kan opfattes som fremvisning af maskulinitet, hvorfor deres fremtræden ikke betvivles i den sociale interaktion. Kvinder der handler i overensstemmelse med deres køns kategori, vil placere sig i højre side af figuren, imens de kvindelige informanter placerer sig i gråzonen mellem mandlig og kvindelig køns-gørelse qua deres kvindelige køn og deres maskuline fremtræden gennem kriminalitet. Den maskuline fremtræden skal forstås i relation til samfundsopfattelsen af kriminalitet som et maskulint domæne, hvilket medfører at kvinder, der indtræder heri skaber tvivl omkring deres køns kategori. Dette italesættes blandt andet af Mette, der forklarer følgende:

”Jeg har tit siddet i en lejlighed i København, og så går der et spejl rundt (red. med kokain), og der har måske siddet ti mænd og mig som den eneste kvinde(...)Det er jo ikke noget med at det ikke kommer hen til mig, det kommer jo hele vejen rundt(...) det er normalt i det øjeblik hvor jeg er i det(..)men jeg ved jo godt at når jeg så går ud, så kan jeg ikke fortælle det til nogen, for jeg ved jo godt at det er unormalt” (Mette:111).

Som beretningerne om mødrenes reaktioner viser, betones vigtigheden af, at afvigelsen udføres af en kvinde, hvilket er uforeneligt med kvindernes kønskategori. Dette fremhæves ligeledes hos Steffensmeier og Allan, der mener, at de kvindelige værdier ikke er kompatible med de værdier, der efterspørges i den kriminelle underverden, hvorfor kvinders indgang heri vil betragtes mere afvigende end mændenes. Kvindernes uacceptable maskuline køns-gørelse vurderes således gennem omverdenen som forkert, hvilket kan føre til stigmatisering.

Ovenstående har vist, at der er stor forskel på, hvorvidt informanterne har valgt at være åbne om deres afvigelser afhængigt af køn. Hovedårsagen til denne uensartede åbenhed skyldes kvindernes frygt for stigma, hvilket betinges af flere aspekter. For det første besidder de kvindelige informanter en frygt for at omverdenen skal blive bekendt med deres afvigelse, grundet frygten for stigma. Qua deres køn vil dette stigma være værre end det, kriminelle mænd tildeles, da der ligger en dobbeltafvigelse i at være kriminel og samtidig være kvinde. De tildeles således et dobbeltstigma, der er defineret ud fra samfundsopfattelsen af den kriminelle kvinde, såfremt de afsløres i deres afvigelse, hvilket kan være grund til, at de vælger at hemmeligholde denne. Dette har sammenhæng med det andet punkt omkring at de stigmatiseringer der tildeles afvigende kvinder, er værre end de, der tildeles afvigende mænd. Yderligere er risikoen for at der opstår en usikkerhed i den sociale interaktion øget for de kriminelle kvinder, da der ved afsløring af deres faktiske sociale identitet dannes et misforhold mellem omgivelsernes forventninger og det erfarede – et misforhold mellem kønsategorien og det sociale køn der fremføres. Dette er medvirkende til at skabe en inaccept for kriminelle kvinder frem for kriminelle mænd. Som fremlagt i afsnit 5.3.3 *Den kriminelle livsstil* finder mændene opbakning til at gøre et kriminelt socialt køn, da kønsategorien 'mand' forbindes med maskulinitet. Denne maskulinitet defineres ud fra værdier, der kan betegnes som maskuline, hvilket er lettere foreneligt med udøvelse af kriminalitet – både vold og berigelseskriminalitet. Modsat er der i den kvindelige kønskategori ikke plads til kriminel afvigelse, da femininiteten og den kvindelige kønskategori ikke kan forenes med kriminelle værdier.

Frygten for at blive stigmatiseret på grund af afvigelsen, kan således siges at afholde flere kvinder end mænd fra at indgå i kriminalitet. Dette skyldes primært den reaktion, de kvindelige informanter oplever fra omverdenen samt tildelingen af et dobbeltstigma. Håndtering af risikoen for at blive

tildelt et stigma foregår gennem passing, som er kvindernes forsøg på at passere deres faktiske sociale identitet, for at undgå at omverdenen bliver bekendt med den kriminelle dimension som indeholdes heri. Denne differentierede behandling af henholdsvis kriminelle mænd og kvinder kan videre have en indvirkning på den store procentvise forskel i antallet af henholdsvis kvindelige og mandlige lovovertrædere.

6 Afsluttende og perspektiverende bemærkninger

Følgende afsnit vil afrunde specialet. Afsnittet vil indeholde en konklusion, som samler trådene og giver en besvarelse af specialets problemformulering. Yderligere udarbejdes en perspektivering, som tager udgangspunkt i det spinkle fundament af teoretiske vinkler og videnskabelige undersøgelser, der eksisterer til undersøgelse af kønsforskelle i kriminalitet.

6.1 Konklusion

Gennem nærværende speciale har jeg beskæftiget mig med kønnet kriminalitet. Undersøgelsen giver en sociologisk indgangsvinkel til klarlægningen af, hvordan kønnene differentierer i forhold til kriminalitet. Udgangspunktet for undersøgelsen er syv semistrukturerede interviews, hvorigennem følgende ønskes besvaret:

Hvordan beskrives og forklares indgangen til og håndteringen af en kriminel levestil ud fra kriminelle mænd og kvinders egne fortællinger?

Problemformuleringen indeholder tre elementer; Processen omkring indgang til kriminalitet, forklaring af indgangen til kriminalitet samt håndtering af den kriminelle levestil. Yderligere indeholdes der en komparativ fremstilling af, hvordan mænd og kvinder differentierer i forhold hertil. Undersøgelsen beskriver de tanker, følelser og handlinger, der er til stede i forbindelse med kriminalitet og lokaliserer derved de måder, hvorpå informanterne handler.

Jeg har gennem analysen af det empiriske materiale tydeliggjort, at indgangen til kriminalitet er socialt betinget. Det sociale element består af de processer, der foregår omkring indlæring af en kriminel levestil. Alle informanterne giver udtryk for, at deres tilhør til en kriminel omgangskreds har været determinerende for den kriminelle adfærd, hvilket både er gældende for indgangen til en afvigende gruppe samt indlæring af teknikker, motiver og lignende, som muliggør den kriminelle levestil. For både mændene og kvinderne er det gældende, at teknikkerne indlæres gennem interaktion med eller observation af personer eller grupper, som er mere erfarne indenfor kriminalitet end informanten selv.

Kvinderne og mændene beskriver således de samme processer omkring indgangen til kriminalitet, hvorfor det kan konkluderes at disse er ens på tværs af køn. Dog adskiller kønnene sig i forhold til de rollemodeller, som de angiver at være tilknyttet i deres barndom. Mændene angiver alle at have haft en stærk tilknytning til kriminelle personer eller grupper, imens kvinderne i barndommen følte sig tilknyttet ikke-kriminelle relationer i form af mødre og søstre. Det må derfor formodes, at det sociale aspekt kan forklare en betydelig del af indgangen til kriminalitet. Samtidig kan mændenes tilknytning

til kriminelle personer understøttes med den øgede marginalisering blandt mænd, der i højere grad placerer sig på bunden af samfundet og derfor tilbyder flere afvigende tilbud for mænd, eksempelvis kriminelle fællesskaber.

Et andet punkt hvorpå kønnene distinkteres fra hinanden i forhold til indgang til kriminalitet er gennem deres valg af sociale relationer. På trods af at størstedelen af informanterne angiver, at de favoriserer forholdet til de kriminelle relationer, fremkommer der alligevel adskillige indikationer på, at kvinderne i langt højere grad opretholder kontakten til deres ikke-kriminelle relationer og derfor under kriminaliteten oplever ikke-kriminel påvirkning.

Den mest betydningsfulde forskel, der gennem specialet er klarlagt mellem kønnene, er motivationen til at indgå til kriminalitet. Mændene angiver behovet for en bestemt statusgivende livsstil som determinerende for indgangen, imens kvinderne angiver overlevelse som grund. Den livsstil som eftersøges af de mandlige informanter, indeholder elementer som status gennem materielle og økonomiske midler samt status og magt opnået gennem vold. Kvindernes motivation gennem overlevelse skal forstås i overført betydning; som en mulighed for at opretholde misbrug, grundet frygt for ensomhed eller for konsekvenserne ved ikke deltage i gruppens kriminelle aktiviteter. Derved kan mændene siges at indgå i kriminalitet grundet tillokkende faktorer, hvorimod kvinderne indgår grundet mere skubbende forhold.

Et træk der er fælles for informanterne er, at de er indgået i kriminaliteten med henblik på at nå nogle mål, som de grundet blokering ikke har haft de legale midler til at opnå. Dette være sig enten samfundsdefinerede eller i nogles tilfælde selvopstillede mål, som begge nås gennem illegitime midler. Størstedelen af mændene efterstræber hovedsagligt samfundsanerkendte mål som anerkendelse, status og respekt, imens kvinderne i højere grad eftersøger selvopstillede mål - herunder opretholdelsen af en misbrugende levestil.

For mændenes vedkommende har motivationen en yderligere vinkel, nemlig proklamation af en maskulinitet, som ønskes fremvist udadtil både i og udenfor det kriminelle fællesskab. Mændenes definition af maskulinitet er skabt gennem en bricolage¹⁷ af de samfundsanerkendte maskulinitetskriterier samt de maskulinitetsforestillinger, der hersker i de grupper mændene har tilhør til. Det vil sige, at mændene efterstræber status og anerkendelse gennem økonomiske og materielle værdier, hvilket er hentet fra de samfundsopstillede kriterier, samt magt og respekt

¹⁷ Begrebet er hentet fra Sune Qvotrup Jensen, og betegner *"en proces, der samler betydningselementer fra forskellige betydningssystemer til en ny helhed på en meningsskabende måde"* (Jensen 2002:108)

gennem vold, hvilket er defineret gennem grupperne. Den samlede definition af maskulinitet som opstår i kombinationen mellem samfund og den kriminelle gruppe efterstræbes gennem kriminalitet grundet blokeringen i forhold til legitime midler hertil.

En anden faktor, hvorved kønnene adskiller sig, er det kriminelle fællesskab og betydningen heraf. For de kvindelige informanter synes det kriminelle fællesskab ikke så nødvendigt grundet deres parallelle opretholdelse af andre fællesskaber. For mændene kan fællesskabet dog opfattes som et subkulturlignende tilhør grundet 1) gruppemedlemmernes delte problem omkring opfyldelse af samfundets mål gennem legitime midler, 2) optagelse af nye normer og forkastelse af samfundets, hvilket foregår gennem anvendelse af gruppens normer som vurderingskriterium for rigtig og forkert handlen samt 3) en bestemt form for gruppeautonomi, der for mændenes vedkommende har en familiær betydning. Udover ønsket om tilhør til en gruppe kan mændenes behov for at indgå i et fællesskab siges at være betinget af, at den type kriminalitet som de mandlige informanter deltager i, er langt mere gruppeorienteret end den type som kvinderne udøver.

Gennem analysen af motivationen for at indgå i kriminalitet er det muligt at generere to typificeringer, som kan betegne de to motivationstyper der er fremkommet på tværs af køn i specialet. Der er tale om henholdsvis *den livsstilsmotiverede kriminelle*, som de mandlige informanter kan placeres under og *den overlevelsesmotiverede kriminelle*, som de kvindelige informanter tilhører. Som begreberne antyder, er førstnævnte motiverede til at begå kriminalitet på grund af ønsket om at føre en bestemt livsstil imens sidstnævnte motiveres af overlevelse¹⁸.

Også i forhold til håndteringen af den kriminelle livsstil adskiller kønnene sig betydeligt. Dette foregår især i forhold til åbenheden omkring de kriminelle afvigelse, som for mændenes vedkommende er stor, modsat kvinderne der hemmeligholder afvigelsen for deres betydningsfulde relationer. Dette skyldes kvindernes frygt for et karaktermæssigt stigma. Frygten for stigma er velbegrundet, da de stigmatiserende mærker, der eksisterer til kriminelle kvinder, er langt mere stigmatiserende end de, der eksisterer til kriminelle mænd grundet en højere tolerance overfor kriminelle mænd jf. afsnit 1 *Problemfelt*. Kvinderne oplever derfor også et dobbeltstigma i forbindelse med afsløring af deres afvigelse – et stigma defineret på baggrund af deres rolle som kriminel kvinde. Det er ligeledes dette dobbeltstigma som kvinderne oplever grundet deres maskuline fremtræden gennem kriminalitet, da denne opførsel ikke harmonerer med deres kønskategori og de forventninger der er hertil. Den sociale kontrol spiller en væsentlig rolle i denne sammenhæng, da den anvendes mere stringent

¹⁸ For mere dybdegående forklaring se side 80.

overfor kvinderne end for mændene, både i familien og især i samfundet. Frygten for stigmatisering menes generelt at kunne have en betydning for den statistiske forskel mellem kønnene, da kvinder grundet ovenstående i højere grad end mænd formodes indledningsvist at afholde sig fra afvigende adfærd.

Alle informanterne angiver, at de på et tidspunkt i forbindelse med kriminaliteten har følt skyld. Skylden håndteres oftest ved afstandstagen eller rationalisering, og også her adskiller informanterne sig på tværs af køn. De mandlige informanter betoner, at de personer der ender som offer for mændenes kriminalitet, ofte selv er skyld heri. Dette retfærdiggøres ved, at offeret har skadet enten informanten eller nogle af hans nære relationer, hvorfor handlingen findes retfærdig. Samtidig opholder mændene deres handlinger mod andres, og mener derigennem at kunne normalisere disse ved at fremføre at andres handlinger er værre end deres egne. Både kvinderne og mændene neutraliserer deres handlinger ved at appellere til, at handlingen er udført grundet nødvendighed eller uden fri vilje, enten på grund af manglende informationer eller påvirkning af euforiserende midler.

Som jeg beskrev i indledningen gennem Kongstads citat, er der klarhed omkring at der er forskel på, hvor mange mænd og kvinder der indgår i kriminalitet, dog kender vi ikke forklaringerne herpå. Dette har jeg delvist gjort op med gennem specialets analyse, som bidrager med viden om, hvordan kriminelle mænd og kvinder adskiller sig i forhold til kriminalitet. Jeg mener således at have frembragt et muligt bud, som kan være anvendeligt i besvarelsen af den store forskel, der eksisterer blandt mænd og kvinder indenfor dette område.

6.2 Perspektivering

Et af de kritikpunkter der hyppigst fremsættes mod den kriminologiske tradition, er at de teorier der anvendes til at analysere kriminel adfærd for både mænd og kvinder er kønsblinde. Oftest er teorierne udviklet ud fra samples, der har bestået af mænd, og derfor overses kvinderne hyppigt indenfor dette felt.

Grunden til at jeg ønsker at tage netop dette op, skyldes at jeg tidligt i specialeforløbet oplevede, at det teoretiske grundlag til anvendelse i forskning af kønnet kriminalitet er aldeles sparsomt. Kun få teorier tager fat omkring både mænd og kvinder, og de der gør, var ikke anvendelige i nærværende speciale grundet et anderledes fokus end det der antages i specialet. Også empiriske undersøgelser omkring køn og kriminalitet er en mangel i den samfundsvidenskabelige forskning, og ofte er det de samme grupper af kriminelle, der undersøges. Medlemmer af kriminelle bander, utilpassede unge i

socialt udsatte boligområder og lignende ekstreme grupper er ofte genstand for både mediernes og forskernes søgelys. Denne kritik er tidligere fremsat af den norske kriminolog Kjersti Ericsson, der mener, at forskningen omkring mandlige kriminelle udelukkende interesserer sig for hypermaskuline lovbyggere, hvorved de resterende grupper overses (Ericsson 2000:40). Tendensen er samtidig, at mænd oftere end kvinder figurerer som genstandsfelt for undersøgelser omkring kriminalitet, hvilket er en selvfølge, da fire ud af fem kriminelle er mænd. Men hvad med den sidste femtedel? Bør det ikke undersøges, hvad der kan begrunde deres indgang til kriminalitet eller hvorfor de, modsat de resterende 80 procent, afholder sig herfra?

Problematikken omkring teorigenerering kan siges at have rødder i disse hyppigt undersøgte grupper. For når kvinderne endelig når frem som genstandsfelt for kriminologisk forskning, er det ofte interessen for de medieaktuelle pigebander, der bliver omdrejningspunkt, og de kriminelle kvinder der ikke organiserer sig i bander forbigås. Dette kan blandt andet eksemplificeres gennem den massive mængde forskning, der er foretaget omkring pigebander de seneste år (Moesby-Johansen 2004, Gram&Richard 2005, Wittendorf 2007 og Kongstad 2008).

Hvorvidt ovenstående skal opfattes som en kritik eller en opfordring vil jeg lade være usagt. Dog håber jeg, at det kan inspirere forskere med interesse for kriminalitet og køn til at tage fat om problemstillingen, så der i fremtiden er forhåbninger om at kunne definere en eller flere grunde, der kan forklare mænds overinvolvering i kriminalitet og ud fra disse forsøge at etablere tiltag, der kan medvirke til at nedbringe kriminalitetsraten.

Litteraturliste

Publikationer

- Andersen, Søren Rishøj og Jacob Brauner Jørgensen (2007): *"Den kriminelle subkultur"*. Projekt og karrierevejledningen, Københavns Universitet.
- Balvig, F. & Højgård (1988): *"Kriminalitet og straf i tal og tekst"*. København: Borgen.
- Bates, Kristin A., Christopher D. Bader og F. Carson Mencken (2003) *"Family Structure, Power-Control Theory, and Deviance: Extending Power-control Theory to Include Alternate Family Forms"*. Western Criminology Review 4(3), 170-190 (2003).
- Becker, Howard S. (2005): *"Outsidere – studier i afvigelsessociologi"*. Hans Reitzels forlag, København.
- Bloom, Barbara, Barbara Owen, Jill Rosenbaum og Elisabeth Deschenes (2003): *"Focusing on Girls and Young Women: A Gendered Perspective on Female Delinquency"*.
- Bo, Inger Glavind (2008): *"At tænke socialpsykologisk"*. København: Akademisk Forlag.
- Bonde, Hans (2008): *"Det ekstreme køn – Sport, politik og maskulinitet"*. København: Forlaget Hovedland.
- Bourgios, Phillipe (1996): *"In search of masculinity"*. British Journal Criminology vol. 36, no. 3.
- Brodtkorb, Elisabeth og Marianne Rugkåsa (red.) (2009) *"Sociologi og socialantropologi – Mellem mennesker og samfund"*. Munksgaard Danmark.
- Bryman, Alan (2004): *"Social Research Methods"*. Oxford University Press Inc. New York.
- Cloward, Richard A. og Lloyd E. Ohlin (1960): *"Delinquency and opportunity"*. New York, Free Press.
- Danmarks Statistik (2011): *"Kriminalitet 2010"*. København: ParitasDigitalService.
- De Vaus, David A (2001). *"Research Design in Social Research"*. Sage Publications.
- Ericsson, Kjersti (2000): *"Maskulinitet, kriminalitet og kontroll"*. Materialisten, 4, 7 – 43.
- Gilje, Niels & Harald Grimen (2002): *"Samfundsvidenskabernes forudsætninger – Indføring i samfundsvidenskabernes videnskabsfilosofi"*. København K: Hans Reitzels Forlag.
- Giordano, Peggy, Jill Deines og Stephen Cernkovich (2006): *"In and Out of Crime. A Life Course Perspective on Girls' Delinquency"*. New York: New York University Press.
- Goffman, Erving (1959): *"The presentation of self in everyday life"*. London: Penguin Books Ltd.

- Goffman, Erving (2009): *"Stigma – Om afvigerens sociale identitet"*. 2. udgave, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Gram, Mette og Laura Sofie Richard (2005): *"... Og så lavede vi bare en bande – en kulturanalyse af vilde pigers gruppefællesskaber"*. Center for kulturstudier, Syddansk Universitet.
- Hagan, John (1989): *"Structural Criminology"*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Hansen, Kim Toft (2010): *"Criminal man, eller Lombroso revisited - Wittgensteins og Philip Kerrs filosofiske undersøgelse"* i Akademisk kvarter Volume 01, efterår 2010.
- Hirschi, Travis 2002: *"Causes of delinquency"*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Jacobsen, Michael Hviid (2007): *"Adaptiv teori – en tredje vej til viden – En stående invitation til syntesesociologi"* i Rasmus Antoft & Michael Hviid Jacobsen m.fl. (red.): Håndværk og Horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Jensen, Sune Qvotrup(2002): *"De vilde unge i Aalborg Øst"*. Aalborg Universitetsforlag.
- Jensen, Sune Qvotrup (2011): *"Kvalitativ subkulturforskning - at studere kulturel kreativitet på samfundets bund"*, i Michael Hviid Jacobsen & Sune Qvotrup Jensen (red.). Kvalitative udfordringer - nye vinkler på kvalitativ sociologi". København: Hans Reitzels Forlag.
- Kongstad, Annalise (2007): *"Køn og kriminalitet"*. Udsat, november 2007, nummer 12, 4. årgang.
- Kongstad, Annalise (2008): *"Bagatelagtige forhold vedrørende tidligere kærester – om piger og vold"*. København: Det Juridiske Fakultet.
- Kvale, Steinar (1997): *"Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview"*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009): *"Interview – Introduktion til et håndværk"*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Larsen, Jørgen Elm (2009): *"Indledning – sociale marginaliseringsprocessers mangfoldighed"*, i Larsen, Jørgen Elm et al. (red.): Udenfor eller indenfor - sociale marginaliseringsprocessers mangfoldighed. København: Hans Reitzels Forlag.
- Layder, Derek (1998): *"Sociological practice: linking theory and social research"* London: Sage Publications.
- Lee, Raymond M. & Claire M. Renzetti (Red.) (1993): *"Researching sensitive topics"*. USA: Sage Publications.

- Lilly J. Robert, Francis T. Cullen & Richard A. Ball (2007): *"Criminological Theory"*. London: Sage Publications.
- Lyman, Stanford M. og Marvin B. Scott (1970): *"A Sociology of the absurd"*. New York: Appleton-century-crofts.
- Marklund, F. (2003): *"Kvinnors och mäns kriminella karriärer"* i Lander, I., Pettersson, T. & Tiby, E.: *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Studentlitteratur AB.
- Merton, Robert King (1938): *"Social structure and anomie"*. American Sociological Review, Volume 3, Issue 5 (October 1938) p. 672-682.
- Messerschmidt, James W. (1993): *"Masculinities and crime – critique and reconceptualization of theory"*. Rowman & Littlefield.
- Mills, Charles W. (1940): *"Situating actions and vocabularies of motive"* I American sociology review, Vol. 5 No. 6 (December 1940).
- Moesby-Johansen, Cecilie K. (2004): *"De vilde piger"*. Social kritik nr. 92.
- Parsons, Talcott (1947): *"Certain primary sources and patterns of aggression in the social structure of the western world"*. Psychiatry 10 (May): 167-181.
- Parsons, Talcott og Robert F. Bales (1955): *"Age and Sex in the Social Structure of the United States"* i American Sociological Review 7: 604-616.
- Regoli, Robert M., John D. Hewitt og Matt Delisi (2010): *"Delinquency in society"*. Jones and Barlett Publishers.
- Scheff, Thomas (1990): *"Microsociology: Emotion, Discourse, and Social Structure"*. University of Chicago Press.
- Steffensmeier, Darell og Emilie Allan (1991): *"Gender, age and crime"* i Criminology: A contemporary handbook ed. Joseph F. Sheley s. 67-93. Belmont, CA: Wadsworth.
- Steffensmeier, D. & Broidy, L. (2001): *"Explaining Female Offending"*. i Renzetti, C. & Goodstein, L.: *Women, Crime, and Criminal Justice. Original Feminist Readings*. Los Angeles: Roxbury Publishing Compagny.
- Stoller, Robert J. (1968): *"Sex and gender - The development of masculinity and femininity"*. London: Science Houses.
- Sutherland, Edwin H. (1947): *"Principles of criminology"*. New York: Lipponcott.
- Sutherland, Edwin H. (2003): *"Learning to be deviant"* i Rubington, Earl og Martin S. Weinberger (edt.) *"The study of social problems – seven perspectives"*. Oxford University Press.

- Sykes, Gresham M. & David Matza (1957): *"Techniques of Neutralization – A Theory of Delinquency"* i Pontell, Henry N. (2005): *Social Deviance – Readings in Theory and Research*. 5. udgave. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- West, Candace og Don Zimmerman (1987): *"Doing gender"*. Gender & society, Sage Publications.
- West, Candace og Sarah Fenstermaker (1995): *"Doing difference"*. Gender & society, Sage publications.
- VM – Tænk tanken Viden om Mænd (2011): *"30 forslag – en politik for drenge og mænds ligestilling"*. København: 3F.
- Walklate, Sandra. (2004): *"Gender, Crime and Criminal Justice"*. Devon: Willian Publishing.
- Wittendorf, Nina Monefeldt (2007): *"Det er jo bare mit liv jeg vil have styr på"*. HC-Grafisk.
- Østerberg, Dag (2005): *"Sociologiske nøglebegreber"*. Akademisk forlag, København.

Elektroniske kilder

- Datatilsynet.dk – *"Standardvilkår for forskningsprojekter"*
<http://www.datatilsynet.dk/erhverv/forskere-og-medicinalfirmaer/standardvilkaar-for-forskningsprojekter/>
 Lokaliseret d. 16. april 2012
- Dst.dk – *"Indbrudstyre er mænd – butikstyre ofte kvinder"* bragt 2007
<http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2007/2007-01-25-Indbrudstyre-er-maend-butikstyre-ofte-kvinder.aspx>
 Lokaliseret d. 23. februar 2012
- Dst.dk – *"Kriminalitet 2010"*
<http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/15245/krim.pdf>
 Lokaliseret d. 3. februar 2012
- Dst.dk – *"Kvinder og mænd 2011"*
<http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/17520/kogm.pdf>
 Lokaliseret d. 28. juni 2012
- GF – indgang til samfundet, *"kriminalitet"*
<http://www.gf.dk/kriminalitet.htm>
 Lokaliseret d. 10. februar 2012

- Information.dk – *"Ensomme piger slår hårdt"* bragt d. 8. februar 2008
<http://www.information.dk/155011>
Lokaliseret d. 29. januar 2012
- Jp.dk – *"Aggression gør hjernen glad"* bragt d. 17. februar 2008
<http://jp.dk/indland/krimi/article1269397.ece>
Lokaliseret d. 8. marts 2012
- Kristeligt Dagblad – *"Den kriminelle kvinde"* bragt d. 28. november 2008
<http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/305913:Liv---Sjael--Den-kriminelle-kvinde>
Lokaliseret d. 6. februar 2012
- Nyhederne.tv2.dk – *"Mænd sakker bagud med det meste"* bragt d. 29. november 2011
<http://nyhederne-dyn.tv2.dk/article.php/id-46126566:m%C3%A6nd-sakker-bagud-med-det-meste.html>
Lokaliseret d. 12. marts 2012
- Politiken.dk – *"Stor stigning i antal voldelige kvinder"* bragt d. 7. marts 2004
<http://politiken.dk/indland/ECE81135/stor-stigning-i-antal-voldelige-kvinder/>
Lokaliseret d. 23. april 2012
- Politiken.dk – *"Tabermænd er den nye underklasse"* bragt 23. oktober 2009
<http://politiken.dk/indland/ECE815530/tabermaend-er-den-nye-underklasse/>
Lokaliseret d. 13. marts 2012
- Ugebrevet A4, nr.20 – *"Unge kvinder bliver mere og mere voldelige"* bragt d. 8. juni 2009
http://www.ugebreveta4.dk/2009/200920/Baggrundoganalyse/Unge_kvinder_bliver_mere_og_mere_voldelige.aspx
Lokaliseret d. 2. februar 2012
- Taenketankenvm.dk – *"Tænketanken Viden om Mænd"*
http://www.taenketankenvm.dk/wp-content/uploads/2011/11/VM_30-forslag_udvidet_udgave.pdf
Lokaliseret d. 25. januar 2012
- Videnskab.dk – *"Kriger-gen lurer i hver tredje mand"* bragt d. 3. juni 2010
<http://videnskab.dk/krop-sundhed/kriger-gen-lurer-i-hver-tredje-mand>
Lokaliseret d. 8. marts 2012

- Videnskab.dk (1) – *”Rockere og bikere kæmper om mandighed og omdømme”* bragt d. 14.april 2009

<http://videnskab.dk/kultur-samfund/rockere-og-bikere-kaemper-om-mandighed-og-omdomme>

Lokaliseret d. 29. juni 2012